

EDMUNDAS

MALŪKAS

VILKO DUONA

Edmundas MALŪKAS

Vilko duona
Apsakymai

— *Magilė* —

1998

UDK 888.2-3
Ma 332

ISBN - 9986-9124-8-2

© Edmundas Malūkas,
1998
© Viršelio dizainas
dizaino firmos "Godo",
1998
© Dailininkė Gražina Preidite,
1998

Autoriaus žodis

Koks meno kūrinys svaresnis: ar tas, kuris vos paliečia daugelio jausmus, ar tas, kuris tik keletą žmonių varo iš proto? Kas svarbiau: gylis ar plotis?

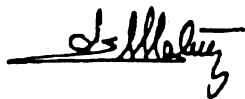
Ši knyga atsirado tarsi iš nieko. Apsivėlęs kasdieniais darbais kartais taip pasiilgstu rašymo, kad viską metęs puolu ir rašau. Dauguma apsakymų gimė greit, lengvai, vienu gurkšniu, vienu prisėdimu. Tik paskutinius ("Vilko duona" ir "Mislė") rašiau sunkiau, nes iš pirmojo norėjau išbraukti visus nereikalingus žodžius, o antrąjį išklojau taip, kaip mes vienas kitam pasakojame įvairiausius nutikimus. Tai tarsi folkloras.

Šioje knygoje mielas skaitytojas ras ir pačius pirmuosius mano literatūrinius bandymus, ir tuos, kuriuos parašiau jau išleidęs keletą romanų. Visus apsakymus sukūriau, deja, ne Tau, o sau. Kai kuriuos jau buvau ir pamiršęs, surišęs į asmeninio archyvo ryšulius.

Noriu tikėti, kad vieni ras tą plotį, o kiti - gal ir gylį, nes šioje knygoje nėra nė vieno iš piršto laužto rašinio. Prisimenu senį, kuris pasakojo apie kiaunę ("Ruzgio liga"), tikrai buvo toks nuostabus šuo Olimpas, buvo ir miškininkas Stanislovas Ražanas... Ir dabar Vilniaus Šeškinės papėdėje gyvena žmogus, papasakojęs apie prijaukintą vištvanagį Kėšą. Buvo ir tokios medžioklės, ir nelaimingas žmogus, užmušęs savo žmoną, pats kalėjime pasikoręs.

Koks gyvenimas, toks jo ir plotis, ir gylis.

Kaip Tu ir aš, ir viskas apie mus.

KERŠTAS

Tėvas žuvo.

Nespėjo atvesti šeimyninis guolis, kai į namus įjunko aukštas, prakaulus, vešliai apžėlęs, siaurakaktis, ilgarankis Apulskis. Sirgo kažkokia liga, todėl kosėjo, krenkštė, bet rūkė pigias cigaretes, spjaudėsi ir keikėsi. Visiškai nesuprantama, kodėl tokį nevalyvą senį įsimylėjo motina. Išsipuošusi lėkė į darbą, o parlėkusi kaip kokia kvaiša švarino trobą, virė valgį ir pasigražinusi laukė to... to nevėkšlos.

Keturioliktuosius pradėjęs Jonukas Banys labai mylėjo savo žuvusį tėvą. Nesvarbu, kad jiedu nuolatos barėsi su motina. Nesvarbu net ir tai, kad retsykais ją ir apdaužydavo. Nesvarbu. Jis buvo toks, koks norėjo

tapti jo sūnus Jonas. Bus toks pat augalotas, pilkaakis, siauraburnis ir lygiai taip pat juoksis rodydamas tankius dantis. Bus toks pat stiprus, galės pakelti girnapusę prie šulinio.

Visa širdele nekenė Apulskio.

Daržinėje iš šieno iškapstęs ryšulėlį su paslėptais tėvo daiktais valandų valandas juos tyrinėdavo, glostydavo, vis prisimindamas, kada ir kaip tuos daiktus naudojo tėvas. Buvo likusi vienintelė nuotrauka. Visas kitas įnirtingai suplėšė motina, o skutelius bjauriai burnodama sudegino krosnyje. To Jonukas niekada nepamirš.

Niekada!

Gal nujausdama beribį sūnaus priešišumą, o gal dėl kitos priežasties, vos priemenėje išgirdusi Apulskio žingsnius motina rėkė:

- Eik! Palakstyk! Eik, sakau!! Kol kabės kepurė, negrįžk!

Taip bjauriai pažemintas, išguitas, kaip virtas vėžys skaudžiai nuraudęs Jonukas smukdavo pro tarpduryje išdygusį Apulskį. Matyt, susitaręs su motina tas niekšas batsiuovys niekada nepamiršdavo ant priemenės durų staktos pakabinti prakaitu pridvisusios kepurės.

Vėlyvą pavasario rytą lepindamasis saulėje gulėjo žolėje ir prisimerkęs žiūrėjo į beribį vaiskų dangų. Aukštai aukštai nežinia ko klykavo sukdami ratas po rato du vanagai. Vis mažėjo mažėjo, kol iš didelių paukščių liko tik taškeliai, paskui ir tie dingo. Liko tik tas klyksmas.

Apulskio kepurė kabojo per visą naktį.

Jonukas negalės prisiminti, kaip gimė baisaus keršto planas.

Žinojo, kad ant Neries kranto, pačioje aukščiausioje pušyje juoduoja plėšriųjų vanagų lizdas.

Anksti ryte, naktį pramiegojęs daržinėje ant pernykščių šiaudų, Jonukas paėmė maišelį, virvę ir pasileido nuo Šeškinės kalno žemyn į pušyną Neries vingyje.

Priėjo prie galingos pušies, užvertė galvą ir ilgai žiūrėjo į lizdą laukdamas, kol atskris vanagai. Gal ten paukščiukų ir nėra?

Kuo ilgiau žiūrėjo, tuo labiau bijojo. Tik gal po valandos, kažką nešdamas naguose, atskrido pirmas vanagas. Netrukus pasirodė kitas.

Yra!

Vienu virvės galu Jonukas susipančiojo kojas, panašiai kaip ganyklose pančiojami arkliai, o kitu galu keliais apsukimais apsijuosė liemenį. Maišelį permetė per petį, paspjaudė delnus ir ėmė lėtai sliuogti. Tolo žemė, nuo menko vėjelio grėsmingai siūbavo pušis. Jonukui rodėsi, kad tuoj tuoj triokštels kamienas ir iš baisaus aukščio jis šleptels ant suplūktos pievos. Žinoma, labai skaudės ir niekas niekada nesužinos, kur dingo Balių Jonas.

Pušies viršūnė suplonėjo tiek, kad siūbavo kaip pievos smilga. Stengėsi nepadaryti jokio nereikalingo judesio, nežiūrėjo žemyn, kad, neduok Dieve, neapsisuktų galva. Sliuogė vis lėčiau. Aplink kiek užmatė akys siūbavo kitų medžių viršūnės. Dar žemiau juodus vandenį plukdė Neris. Kažkur mykė karvės, dindiliavo jų pakaklėse parišti skambalai.

Lizdas pasirodė toks platus, kad kaip koks stogas kybojo virš vaikinuko galvos. Atsargiai nuvyniojęs virvę nuo juosmens, prisirišęs prie pušies Jonukas ardė lizdo kraštą, kol iš visų jėgų pasitempęs pagaliau užčiuopė vanagiukus. Visus tris vienas po kito sukišęs į maišelį, atsirišęs, atsikvėpęs ėmė leistis žemyn.

Staiga prašvilpė tamsus šešėlis ir iš kažkur atsiradęs virš lizdo surėkė vanagas. Po minutės pratisai rėkdamas atskrido dar vienas paukštis. Tas suko virš Banio galvos. Tikriausiai paukščiai suprato, kad tas svetimas yra jų vaikų grobikas.

Nežmoniškai išsigandęs Jonukas leidosi kaip galėdamas greičiau, bet leistis pasirodė kur kas sunkiau negu sliuogti.

Vanagai ėmė nardyti visai virš žmogaus galvos.

Žach!

Sukėlęs vėją didžiulis paukštis kliudė skriaudėjo galvą. Nagais kaip skustuvais keliose vietose perrėžė marškinius. Tvykstelėjo skausmas nugaroje, atrodė, kad baisusis paukštis tuoj tuoj nuplėš į medį įsikibusį žmogų.

Žach!

Dar smūgis! Šį kartą į skutus pavirto marškinių rankovė nuo peties iki pat alkūnės. Iš perdrėkastos odos trykstelėjo kraujas.

- Aaaaa!!! - suspiegė vaikas.

Siaubo pagautas kojomis šiek tiek atleido virvę ir visu greičiu nuslydo žemyn. Kažkokia atsikišusi šakelė subraižė blauzdą, prakiuro basų kojų padai, suplyšo delnų oda.

Vis dar netikėdamas, kad atsidūrė ant tvirtos žemės, puolė po lazdynu, skubiai nulenkę šakas, tirtėdamas iš baimės pažvelgė aukštyn.

Nelaimingi tėvai klykė virš lizdo. Paskui abu skraidė kažko ieškodami gretimuose medžiuose. Dar vėliau nusivylę ilgai klykė kildami vis aukščiau į dangų.

Vanagiškai tyliai tupėjo maišelyje.

Paršlubavęs namo, tvirtai užsidaręs daržinėje, pagaliau atsikvėpė. Sukalęs karkasą prilaužė šakų ir viduryje raizginio pribėręs šiaudų pakratų, tarsi užbaigęs lizdą, sutupdė naguotus paukščiukus.

Motina ravėjo daržą.

Nutaikęs, kai ji nulenkusi galvą tegalėjo matyti tik piktžolės, Jonukas įspruko į rūšį ir atplovęs gabalą jautienos nunešė paukščiukams. Į supjaustytą mėsą įnamiai nekreipė dėmesio. Pamanęs, kad sotūs, išdėliojo visus mėsos gabalėlius ratu lizdo pakraščiuose ir išbėgo į kaimą.

- Ei, Živile! - pašaukė po Krikštopaičių kiemą vaikščiojančią mergaitę. Buvo beveik trejais metais vyresnė, todėl atrodė suaugusi ir savarankiška.

- Ko tu slepiesi? - priėjusi prie serbentyno klausė nustebusi.

- Tavo tėvo bijau. Tu pažiūrėk, - parodė savo kruvinus, suplėšytus, suteptus marškinius.

- Viešpatie! Kas tave šitaip? Visur kraujas. Susimušei? Nusirenk.

- Negaliu. Marškiniai prilipo prie nugaros ir klaikiai skauda.

- Eime į kambarį. Atmirkysiu. Patepsiu, - pamačiusi

neryžtingą žvilgsnį padrąsino: - Ko tu bijai? Mes su Kriste vienos. Mama turguje pardavinėja ridikėlius.

Kol atmirko marškiniai, kol Živilė plovė žaizdas, kol tepė, praėjo kelios valandos. Lodamas laibučiu bal-seliu mažasis Sargiukas sveikino iš darbo grįžtantį se-serų tėvą. Skubiai padėkojęs Baniukas spruko namo.

Kai rytą prabudo, motina jau seniai buvo išėjusi į darbą. Ant stalo po kailine kepure buvo pakištas du-benėlis su taukuose įmirkusiais blynais.

Vanagiukai, matyt, seniai buvo sulesę visą mėsą, tu-pėjo alkani, glaudėsi vienas prie kito ir snapais įnir-tingai kapojo atkištą pagaliuką. Verkiant reikėjo švie-žios mėsos.

Nuo Šeškinės kalno iki užkandinės Žvėryne buvo geri du kilometrai. Jonukas nušlūbčiojo žemyn, už-dusęs priėjo prie atlapoto užkandinės virtuvės lango, persisvėrė į vidų, pamatęs motinos draugę, tyliai pa-šaukė vardu.

- Kas atsitiko, Jonuk? Bėda kokia? Tu visas šlapias, uždusęs.

- Ne. Pagavau vanagiukus. Man reikia žalios mėsos. Na, prastesnės, kokių atliekų.

- Oi, vargas su tavimi. Ko tik tu neprasimanai?! Pa-lauk, pažiūrėsiu.

Grįžęs lizde rado tik du paukščiukus. Nors jų stori pilvai ir vangus elgesys rodė, kad mažiausias paukš-čiukas buvo nužudytas, Jonukas niekaip negalėjo tuo patikėti. Dėl viso pikto išnaršė daržinę, palindo net po ratais, perkilnojo visus krepšius, lėtas - veltui. Liku-sieji su baisiu apetitu rijo atneštą mėsą.

- Neeeee, broliukai, užteks. Jei taip rysite, aš jūsų neišmaitinsiu.

Po dviejų dienų, kol Banys ieškojo maisto, lizde liko tik vienas vanagiukas. Su siaubu ir pasišlykštėjimu vaikas žiūrėjo į storą, nevikrų brolių.

Paskutiniojo paukščio ėdrumas nuvarė nuo kojų. Rėkė ir rėkė prašydamas maisto. Jonukas greit suprato, kad vanagas lesa tik šviežią mėsą, nors ir labai alkanas būtų, sudvisusios neliečia. Nelesė sūdytos, mėsos su prieskoniais, keptos, nelesė ir lašinių. Nemėgo varlių, laumžirgių, vištos kiaušinių. Nepatiko virti makaronai, sliekai, barščių tirščiai, saldumynai. Šitoks nepaprastas išrankumas labai apsunkino maisto paieškas. Jonukas ėmė spąstais gaudyti žiurkes, bet kurgi! Viena žiurkė - vienam kartui! Kiek tų žiurkių jis galėjo pagauti? Per ištisą savaitę tik dvi tris - ne daugiau. Kur tik Baniukas ėjo, ką darė, vis prieš akis tas pats cepsintis geltonakis, plazdenantis trumpais sparneliais plėšrusis paukštis.

Nebežinodamas ką daryti, Jonukas miške pradėjo siaubti kovų koloniją. Lydimas pašėlusio varnų triukšmo dažniausiai nupjaudavo šaką su keliais lizdais. Žinoma, krisdami koviukai bemat užsimušdavo, bet likdavo ir gyvų. Vienam kartui vanagai palesti užteko vieno negyvo paukštelio. Gyvuosius plėšrūnas pribaidavo keliais snapo kirčiais, suspaudęs nagais pasigardžiuodamas plėšė ir rijo kraujuotą mėsą.

Augo ne dienomis, o valandomis!

Motina ir Apulskis abejingai stebėjo paauglio vargą. Jie net įsivaizduoti negalėjo, kam tas vargas suma-

nytas.

Greitai vanagiukas tapo dideliu vanagu. Iš lizdo persikraustė ant kopėčių, o paskui ant daržinės pastogės skersinio. Nuolatos mankštino sparnus.

Vis dažniau Jonukas su baisiuoju paukščiu ant pečių leisdavosi į ilgas klajones po pievas, po mišką, nuklysdavo net į aikštę, kur susirinkdavo kaimo vaikai. Vanagas atrodė įspūdingai, todėl kasdien vis daugiau vaikų pavydžiai sekiojo paskui Banių Jonuką. Visi, kas norėjo paglostyti paukštį, turėjo atnešti ką nors lesamo.

- Kas nori dalyvauti naujame žaidime?! - kartą šūktelėjo Jonukas.

Visi norėjo.

- Stok, Benai, štai čia. Apsimuturiuok ranką koku nors drabužiu.

Įsakymas buvo įvykdytas.

- Dabar tau ant galvos mesiu vanagą, o tu atsargiai, kad nesužeistum, numušk jį į žolę. Na! Pakelk rankas! Metu! Op!!!

Vangiai plasnodamas dar nestipriais sparnais iš kelių metrų aukščio paukštis sunkiai dribo tiesiai ant Beno galvos. Benas lengvai numušė paukštį ant žolės.

- Puiku, Benai! Kas dar nori?! Ei! Kas?!

Ką ir kalbėti - vaikai krykštavo, tik mažasis Pauliukas ir raudonplaukis Zyzla, bijodami aštrių nagų, griežtai atsisakė dalyvauti žaidime. Jie klykė iš siaubo matydami, kaip naguotas padaras krenta ant draugų galvų.

Baniukas žinojo, kad toks paukščio mėtymas - ne

šiai sau. Prieš mesdamas visada kartojo: "Kėša, op!" Niekas kitas neturėjo teisės vanago šaukti vardu.

Gera maitinamas vanagas greit pasidarė sunkus kaip višta. Kartą mestas ant vaiko galvos, plakdamas sparnais nuskrido toli iki pievos pakraščio, o po trijų dienų jau galėjo užskristi ant stogo, atsitūpti ant medžio šakos arba apsukęs lanką grįžti prie šaukiančio Jonuko.

- Kėša, čia! Kėša, čia! Čia! - ir plekšnojo per ranką rodydamas, kur paukštis turi nutūpti.

Vis dažniau metamas ant kurio nors berniūkščio, didžiulis vanagas, sekundę kitą paplasnojęs ore, jau pats krisdavo ant galvos. Vis sunkiau sekėsi numušti paukštį į šoną, nes prakeiktasis spėdavo aštriais nagais įsikabinti į drabužius, o kartais apibraižydavo galvą, apdraskydavo rankas. Įsikabinusį paukštį būdavo labai sunku nupurtyti, atrodė, tas padaras visai nesugeba atgniaužti savo baisiųjų nagų. Mušamas paukštis garsiai rėkdavo: kiieeeeeek... kiiieeeeeek! kieeee! ek!

Žaidimas darėsi pavojingesnis. Vis mažiau atsirasdavo norinčiųjų pabandyti savo laimę. Tai tęsėsi tol, kol kartą užmestas ant mažojo Vytuko paukštis nutūpė ant nugaros ir suleido nagus ne tik prie kaklo, bet kitos kojos nagais užgriebė raumenį po mente. Išsigandęs vaikas baisiai suklykė, mosikuodamas rankomis dar bandė gintis, bet didžiulio lenkto snapo kirtis į pakaušį buvo toks stiprus, kad mažajam susiūbavo žemė ir netekęs pusiausvyros kaip pakirstas griuvo.

Karingai pasišiaušęs vanagas rėkė ir taikėsi žiebtį dar kartą!

Jonukas puolė gelbėti.

Pach!

Paukštis kirtu, o iš Vytuko rankos ištryško kraujas!
Siaubingajame snape liko gabalėlis odos!

Vaikai neteko žado. Stovėjo tarsi suakmenėję.

- Padėkite! Ko stovite išsižioję?! - rėkė Jonukas, bandydamas atplėšti vanago nagus.

Paukštis priešinosi.

Nuo tada joks vaikas nebedraugavo su Banių Jonuku. Negana to, atėjusi Vytuko motina, Apulskiui girdint, rėkė, barėsi, grasino taip bjauriai paleidusi gerklę, kad Banienė nė žodeliu neįstengė užtarti sūnaus. Pagaliau neiškentusi griebė šluotą ir Jonuką išvijo iš namų. Tas Apulskis, gyvatė, tylėjo ir paslapčia šypsojosi.

Nebežinodamas, kaip parūpinti augintiniui maisto, Jonukas vaikščiojo į užkandinę. Veltui. Mėsos atliekų buvo taip mažai, kad nevertėjo ir prašyti.

Mokėdamas skraidyti Kėša nekreipė dėmesio į kieme šmirinėjančias vištas. Plakdamas sparnais ir gailiai rėkdamas prašė maisto tik iš žmogaus.

- Nerėk! - širdo Jonukas. - Susirask maisto pats!

Anksti anksti rytą, vos po antrųjų gaidžių, kai mieguistos Žvėryno virėjos dar tik ruošėsi skusti bulves, Jonas su paukščiu ant peties jau sukinėjosi apie šiukšlių duobę. Riebūs, pagurklius papūtę katinai neskubėdami vimbrinėjo palei tvorą, laižėsi ir laukė atmatų.

Vištvanagis kaip pakerėtas geltonomis akimis sekiojo tai vieną, tai kitą katiną. Jonukas patupdė paukštį ant pirštine apmauto kumščio ir kilstelėjo plėšrųjį aukš-

tyn. Pralindęs per tvoros plyšį bidzeno prie atmatų duobės gerokai ūgtelėjęs katinas. Instinktas paukščiui pakūždėjo, kad sėkmė garantuota. Pašiaušęs galvos plunksnas pritūpė, nuleido sparnus, lyg save tikrindamas pasukiojo galvą, lengvai atsispyrė, pasisuko ore ir, nerdamas žemyn, ištiesęs kojas griebė. Užpuolimas jaunam katinui buvo netikėtas. Jis puolė pirmyn, blaškėsi, bandė pasiekti užpuoliką nagais, beviltiškai kaptė žemę ir kniaukė. Veltui. Vanagas vienos kojos nagais laikė sugriebęs už nugaros, o kitos kojos nagai surakino aukos galvą. Plakdamas sparnais, visas pasišiaušęs, tarsi padvigubėjęs, paukštis laukė. Katinas nusibaigė.

Dabar jau beveik kasdien Jonukas su vanagu sukinėjosi apie šiukšliaduobę tol, kol nebeliko nė vieno katino, o jei koks ir liko, tai ateidavo tik naktį.

Stebino nepaprastai tiksliai vištvanagio judesių koordinacija, jėga, drąsa ir nenusakomas vikrumas. Pasišotinęs paukštis tūpdavo ant šeimininko peties ir atlikdavo tarsi privalomąjį meilės ritualą: meiliai čiekšdamas panardindavo kumpą snapą į vaikinuko plaukus ir tankiai kalendamas palengva važinėdavo pakaušiu, papešiodavo už ausies, pakasinėdavo sprandą rodydamas beribį pasitikėjimą.

- Ar proto netekai?! - rėkė motina. - Akis iškapos! Nedrįsk!!!

Nereikia nė sakyti, kokiais baisiais žodžiais motina puolė Jonuką, kai vanagas išgaudė visus apie daržinę ir daržuose lakstančius triušius. Keletą pagautų pavyko atimti, o kitus paukštis sulesė užsinešęs ant darži-

nės stogo.

- Aš jį užmušiu! - rėkė motina.

- Nebandyk! - priešinosi sūnus.

Nužiūrėtam katinui retai pavykdavo išvengti mirties. Jeigu koks kniauklys pasprukdavo į malkinę arba slėpdavosi po žabų krūva, krūmuose, vištvanagis skrisdavo iki artimiausios aukštesnės vietos ir tarsi suakmenėjęs laukdavo katino klaidos.

- Kam tau tas vanagas? - klausė Živilė. - Vienas vargas, o naudos jokios.

- Dabar jau nebežinau. Anksčiau žinojau.

- Tai kam?

- Norėjau atkeršyti.

- Apulskiui?

- Taip.

- Kvailas tu, Jonai. Gal tavo mama ištektė už jo nori?

- Už jo??!! Tas smirdalius bus mano patėvis?! Niekada! Niekšas. Vos tėvą palaidojom, o jis jau prisistatė. Tai duonos atneša, tai motinai kokią skudurą, o aš iš jo nieko neimu. Tfu! Kaip kokiems vargšams.

- Gal tavo mama jį myli? Gal visą gyvenimą mylėjo?

- Tada tegu sau myli į sveikatą. Aš užaugsiu ir išvažiuosiu. Čia viskas man tėvą primena. Abu akmenis vežėme, namą remontavome. Abu lėtas obliavome, abu inkilėlius kalėme, net spintą padarėme. Tėvas visą kiemą sutvarkė, obelis pasodino, o tas... svetimo gero užsimanė. Nekenčiu. Niekšas.

- Kol tu išvažiuosi... prabėgs dar keleri metai, - prieštaravo Živilė.

- Vakar prie pietų stalo tik žiūriu... Apulskis mano tėvo marškiniais apsilvilkęs! Trenkiau šaukštą ir moviau pro duris. Nedovanosiu!

Jonas laukė progos. Jos vis nebuvo.

Kartą pavakary, vesdamas foksterjerą, atėjo medžiotojas.

- Girdėjau, turi prijaukintą vištvanagį. Parduok man. Gera užmokėsiu, - pasakė priėjęs prie Jonuko.

- Kam jums?

- Medžioklei.

Lyg tyčia nuo klevo šakos slystelėjęs Kėša apsuko platų ratą ir grakščiai nutūpė ant vaikinio peties. Medžiotojui net akys sublizgėjo.

- Prašyk ko nori. Nori, atnešiu saldainių, galiu kokią gražų peilį. Nori, nupirksiu tau medžioklinį šunį? Nori?

- Nieko man nereikia. Neparduodu, - burbtelėjo Jonukas.

Kėša atidžiai stebėjo šunį. Ištiesė kaklą, pašiausė galvos plunksnes, pritūpė.

- Saugokite šunį, - perspėjo, - gali pulti.

- Juokauji? - nusišypsojo svečias. - Jis - ne erelis. Šitas šunelis puikiausias urvinis. Lapes iš urvų išveja, mangutus ištempia, žiauriai pjaunasi su barsukais, - pasilenkęs atsegė pavadėlį.

Patenkintas savo augintiniu dar spėjo šūktelėti, kad keturkojis neliestų vištų. Nemėgink!

Šunelis nespėjo nubėgti net iki daržinės, kai vištvanagis staiga nuo peties šastelėjo žemyn, keliais sparnų mostais pakilęs aukštyn užtūpė vargšą šunelį.

Baisus šuns kauksmas.

Vanagas plakė sparnais, pasiřiaušęs nė nemanė pasiduoti. Paukřtis neapskaičiavo savo jėgų. Neřdamas raitelį, vis dar kaukdamas řunelis ritosi řemyn į nuokalnę. Instinktyviai jausdamas, ką reikia daryti, paukřtis deřiniuoju sparnu vis kirtė per priekines řuns kojas. Gyvas kamuolys vartėsi ir atrodė, kad řunelis tuoj tuoj išsilaisvins.

- Bėgam! - suriko Jonukas. - Užkapos řunį!
- Nesąmonė! Gaila vanago. Turbūt jau gatavas.
Pasileido pavymui.

řalikelėje, įstrigę krūmeliuose, abu gyvūnai tarsi nebejudėjo. Pridusę řuo kriokė. Užtūpęs, plačiai išskleidę sparnus, karingai pasiřiaušęs, išdidžiai řvalgėsi va-

nagas. Reikėjo gelbėti šunį.

Kėša pašėlusiai protestavo, kapojo žiauriuoju snapu kairėn dešinėn, teko kiekvieną įsmigusį nagą plėš-
te išplėšti.

- O, Viešpatie! - staiga suriko medžiotojas. - Iškirto
akį!

Išlaisvintas foksterjeras gulėjo tarsi nudvėsęs. Be
akies.

Po šio įvykio Jonukas įsitikino, kad vištvanagis ker-
šyti jau paruoštas.

Kai tik motina išėjo į darbą, Jonukas užlipo į palėpę.
Paskendęs dulkių debesyje į krūvą sudėjo rakandus, į
maišus sukišo skudurus, grindis išklojo storu šiaudų
sluoksniu. Gera sutrypė, kad nečežėtų. Po to atplėšė
palėpės langą, vietoj vyrių prikalė senų batų guminius
padus, paskui daug kartų tikrino, ar tas langas tyliai
atsidaro. Prie lango atsisėdęs iki smulkmenų apgalvo-
jo visą keršto planą.

Puiku!

Rytą, kai mama išėjo į ganyklą pamelžti karvės, Jo-
nukas įgrūdo Kėšą į dėžę ir pasikišęs po pažastimi už-
lipo, įsikūrė slėptuvėje. Pasiruošė ilgai laukti.

Eidama su pienu į trobą motina nieko įtartino nepa-
stebėjo.

Įprastu laiku, prieš eidamas į darbą, Apulskis pasi-
rodė kieme.

Be kepurės!

Keršytojas negalėjo atidaryti lango, nes vos už ke-
lių metrų pralingavęs Apulskis būtų viską pastebėjęs.

Gal Apulskis dar spėjo papusryčiauti, gal šiaip kal-

bėjosi. Nesirodė gerą valandą. Pagaliau sutrinksėjo durys, pasigirdo žingsniai ir tiesiai po atidarytu palėpės langu pasirodė neįprastai susivėlusi priešo galva.

Iškėlęs vanagą Jonukas jau norėjo sviesti, tik staiga šalia svečio pasirodė motina.

Prakeikimas!

Abu šnekučiuodamiesi ėjo per visą kiemą. Paskui motina apkabino to niekšo galvą ir stipriai pabučiavo. To jau per daug!!!

Koks siaubas! Jonukas vikriai uždarė langą ir nusiuko.

Nusivylęs norėjo lipti žemyn, bet staiga kiemo pakraštyje greitai artėdamas vėl pasirodė Apulskis. Svarstyti nebebuvo kada.

Laikas!

Kai tik priešas priartėjo, Jonukas vikriai atidarė langą ir iš visų jėgų sviedė paukštį.

Vos spėjęs išskėsti sparnus vanagas atsitrenkė į žmogaus krūtinę ir, matyt, prisiminęs pratybas, negarsiai kviektelėjęs, abiejų kojų nagais tvirtai įsikabinęs ėmė pasiutiškai mušti sparnais, pliekti snapu.

Priešas užsidengė veidą, sušuko ir, matyt, nieko nesuspratęs, mojavo rankomis.

Jis rėkė!!!

Pagaliam jam pavyko sučiupti ir nuplėšti nuo savęs grėsmingą užpuoliką. Vanagas čiuztelėjo žemyn ir po sekundės plodamas sparnais pakilo aukštin, čieptelėjęs suko ratą ruošdamasis antrai atakai.

Apulskis nėrė trobon.

Iš nežinia kur užtelėjęs šaltis kratyte kratė visą kū-

na. Baimė kilo vis aukšty, šiurpuliais ritosi žemyn, keistai suglebo raumenys ir jis, nespėjęs nusitverti už palangės, žnegtelėjo ant šiaudų pakloto.

Akyse ratilais sukosi palėpės lentos, švysčiojo kažkokia šviesa. Jis duso! Atsitokėjęs suprato padaręs baisų darbą. Vaidenosi tas vargšas iškapota akimi šunelis, švyščiojo nepaprasto ilgio kaip skustuvai aštrūs vanago nagai.

Kas dabar bus?

Kaip atrodo Apulskis?!

Pagailo motinos. Tarsi jau tas Apulskis guli tėvo lovoje, plūsta kraujais ir... miršta.

Kažkur dejavo ir rėkavo motina.

Sužeistas!

Jonukas uždarė langą, tyliai nulipo ir pasislėpė serbentyne. Tupėdamas ant klevo šakos vištvanagis šeiminką pasitiko linksmu čiepsėjimu. Vaikinukas į paukštį net nepažvelgė.

Bėgo valandos, bet nei Apulskis, nei motina nesirodė.

Kėša nuskrido medžioti.

Pagaliau lydimas motinos pasirodė apibintuota galva priešas. Aprišta ir dešinioji ranka. Kairiojoje laikė lazdą. Abu pasidairydami dingo iš kiemo.

Jonukui pasidarė taip gaila, taip gaila, kad parkritęs ant šaltos daržo žemės pravirko.

Motina nesirodė.

Miegodamas daržinėje ant šiaudų staiga pajuto, kad kažkas tyliai pravėrė sunkias duris. Žibintu pasišviesdama motina priėjo, atsidususi apklojo sūnų. Tyliai iš-

ėjo.

Nors Jonukas apsimetė kietai įmigęs, bet širdelė, atrodė, sprogs krūtinėje. Atrodė, tuoj pašoks, puls motinai į kojas, apkabins ir maldaus atleidimo. Apsimetė. Nuo to pasidarė dar skaudžiau.

Kai Vilniaus varpai išmušė dvylika, Jonukas pačioje aukščiausioje Šeškinės kalno vietoje laukė Živilės. Atėjo baltai apsirengusi, atnešė lauktuvių.

Atrodė, pati gamta švenčia kažkokią vasaros šventę: jokio debesėlio, nei vėjo, nei garsų. Kvepia pievos, stypso karščiu alsuodami medžiai. Živilė sakė, kad rudens čia jau nebesulauks - mokysis muzikos mokykloje.

- Aš visą gyvenimą tave prisiminsiu, - kalbėjo Jonukui, - kai paaugsi, gal kur nors mes dar susitikime, tiesa?

Jonukui nuo tokių žodžių pasidarė gaudu, bet prieštarauti nebuvo prasmės. Ji vyresnė, beveik suaugusi, jai jau septyniolika. Žinoma, atbėga į susitikimus tik todėl, kad jai kaime liūdna.

Tik tiek.

Apie vakarykštį įvykį prisiminti nenorėjo.

Vos sulaikydamas ašaras Jonukas stebėjo, kaip Živilė lakstė po pievą ieškodama įvairiaspalvių gėlių.

Staiga klyktelėjo iš kažkur atsiradęs vištvanagis. Apsukęs ratą taikėsi nutūpti Jonukui ant peties, bet dabar paukštis jam neberūpėjo. Vos tik Kėša tūptelėjo ant ištiestos rankos, vaikinukas mestelėjo jį aukštyn, kad skristų, kur panorėjęs.

Vanagas suprato kitaip.

Apsukęs ratą puolė Živilę.

Smūgis buvo toks stiprus, kad siaubingai klykdama mergina kūlversčiais nusirito šlaitu, plėšė nuo savęs paukštį, stengėsi kaip nors apsaugoti veidą.

- Kėša!!! - nesavu balsu surikęs vaikiną pasileido žemyn!

Nutvėrė vanagą už galvos.

- Živile! Aš tuoj... tu palauk... pakentėk... - maldavo pašėlusiai skubėdamas išlupti įsikirtusius nagus.

Paukštis nepasidavė, plakė sparnais, kapojo snapu. Iš Živilės kaklo, peties, purpurine spalva dažydamas suknelę, sunkėsi kraujas...

Jos klyksmą galėjo girdėti toli toli.

Jonas atsivėdėjęs kirto ranka kelis smūgius paukščiui per galvą. Nuo smūgio per kaklą vanagas staiga susmuko ir pasitampęs nurimo. Net nebėgyvas taip stipriai spaudė auką, kad kiekvieną nagą teko atplėšti.

Numetęs paukštį puolė glėbesčiuoti Živilę.

- Nelįsk!!!

Mergina šoko bėgti. Jonas - iš paskos. Ūmai atsisukusi išrėkė:

- Dink iš akių!!! Pusproti tu!!! Nenoriu tavęs matyti! Niekada!!!

Skriste nuskrido per pievą.

Parpuolęs ant žemės Jonukas verkė taip, kaip niekada nebuvo verkęs.

Grįžęs namo susirado maišelį, susikrovė būtiniausių daiktus ir nė nepastebėjo tarpduryje atsiradusios motinos.

- Joneli, kur tu dabar? - klausė be jokio pykčio.

- Išvažiuoju. Į Kėdainius.

- Ar iš proto išsikraustei?! O kaip aš? Pagalvojai? Kur aš viena?

- Kodėl viena? Tu turi draugą.

- Sūnau, nevaryk manęs iš proto, - motina staiga praverko. Kuo toliau, tuo garsiau, kol ėmė raudoti visu balsu.

Liūdnas liūdnas sėdėjo sūnus gailėdamas mamos, bet nepriėjo, nepriglaudė, nepaguodė.

- Kur tu išvažiuoji? Pas mano brolių? Ko tau ten? - pro ašaras klausė, bet nepažvelgė, nepanoro sužinoti priežasties, tarsi leido pačiam apsispręsti.

- Man reikia. Būtinai, - stebėtinai kietas, atkaklus ir šaltas vaiko balsas.

- Jau vakaras. Kas tavo nuveš? Išvažiuosi ryte.

- Aš jau susiruošiau. Man reikia.

- Atsitiko kas nors? - pasižiūrėjo užverktomis akimis ir nesulaukusi atsakymo nusisuko. - Nenori, nesakyk. Viešpatie, ar dega?

Sūnus dar stabtelėjo tarpduryje, atsisuko.

Motina sukuždėjo:

- Aš išteku. Jeronimą vanagas apdraskė. Kai pasveiks, eisime į bažnyčią. Ar grįši iki atlaidų? Pažadi?

- Pažadu.

1991 02 09-11

Vilnius

KAVARSKO ŠERNAS

Po vidunakčio

Nutilo paukščiai, žiogai.

Visą dieną saulės kepintas miškas atvėso. Mėnulio pilnatis išsibarstė rasos lašeliuose - pasipuošė miškas, žolės, voratinkliai.

Laikas.

Didžiulis šernas, jau seniai kažkokių piktų žmonių pavadintas Velniu, ilgai tyręs įvairius garsus ir kvapus, pakilo iš šilto, minkšto guolio tankiame pamiškės eglyne, pasiražė ir nusliūkino miško gilumon. Nieka-

da neskubėjo į laukus: ar būtų alkanas, ar lytų lietus - vis iš lėto, vis pamažu, gerai viską ištyręs. Gal todėl visame Kavarsko miške liko toks vienas didelis, senas. Ilgai šlapinosi. Dar paėjęs sausu eglynu sustojo, ilgai klausėsi. Kažkur sužvengė arklys, netoliese trekštelėjo šaka, paskui pasigirdo žingsniai ir didelis briedis, nieko neįtardamas, nužirkliavo savu keliu, traškėjo, baksnojo ragais, kol žingsniai nutilo, ir vėl įprastai ošė miškas, iš aukštybių krito rasos lašeliai. Šernas puikiai pažino kiekvieną miško kertelę, žinojo, kad žmonės nuplovė kviečius, ten tuščias laukas, žinojo, kad avižos subrendo. Jos kietos - net jauni šernai, tik bėdos spiriami, ten ganosi. Visai kas kita žirniai, mišinys, net žiemą, po sniegu, jie skanūs. Vien pagalvojus seilė bėga.

Staiga tylą pervėrė šūvis, paskui kitas. Aidas daužėsi tarp medžių, virto gausmu, kuris pasiutiškai ilgai tolo, kartojosi, kol nutilo.

Šernas instinktyviai šastelėjo į šalį, įkvėpė kiek galėjo oro ir garsiai čepsėdamas išpūtė. Prisiminė, kaip po trenksmo kūną perskrozdavo pasiutiškas skausmas, kaip šunys kandžiodavo kojas, kaip paskui, visiškai vienas, nusilpęs, kelias dienas gerdavo Šalteksnos upelio vandenį, maudydavosi purve, kad musės nečiulptų kraujo, kad greičiau uždžiūtų žaizdos. Dar kartą uosdamas įtraukė oro ir, nieko įtartino nepajutęs, vienu ypu išpūtė. Tolyne mišku pasklido galingas "Uuhhhhh..." - baimės ir nežinios garsas. Nors ir labai norėjosi, bet instinktas ir patirtis sakė, kad žirniauti negalima, šiąnakt tikrai negalima. Kitas balsas, garses-

nis, liepė būti labai atsargiam, žmonės vidunaktį miega, pavojaus galima išvengti.

Velnias po didžiule egle nervingai keliais judesiais išrausė pailgą duobę ir atsigulė. Nuo žirnių lauko sklido žmonių balsai, ilgai burzgė mašina, trinksėjo, nutolo. Nutilo. Po geros valandos, vejamas alkio, didysis šernas apėjo beveik visą žirnių lauką, ilgai uodė, įtemptai klausėsi, grįžo ir rūku apklota dauba įlindo į pasėlių lauką.

- Tu žiūrėk! Argi kur girdėta, kad šernai taip vėlai lįstų iš miško? Po vidunakčio! Matyt, žmonės jiems gerokai įkyrėjo. Bijo, - kalbėjo iki išnaktų bokštelyje prie žirnių lauko prasėdėjęs medžiotojas. - Kartą taip nuo drėgmės sušalau, kad net dantys barškėjo. Maniau, kad jau daugiau nebeištversiu. Baigta. Tik girdžiu - kažkas trakšt trakšt ir sučeža lapai, ir sučeža lapai, ir nei čiukšt, ir nei čiukšt...

Dar trys medžiotojai, vos ne seilę varvindami, klausėsi, linkčiojo, tarsį patys į ragą šalo, patys tą čiūžesį girdėjo ir tik pabaigos dar nežinojo.

- Taigi tos šakelės... Laikau šautuvą ištiesęs, o jau rankos nutirpo, nusilpo raumenys ir pirštai brrrr virpa. Galvoje tik viena mintis: iš kur ir kada tas žvėris pasirodys. Žiūriu žiūriu, tik žiūriu - net akys jau skauda, ir nieko nematau. Tik brakšt... tik brakšt... ir kyyyyyyšt... metrinis šerno snukis! Širdis daužosi, kvapo nebeatgaunu, iš susijaudinimo visas virpu. Žinau, kad šauti dar anksti. Tegu, sakau, į mėnesieną išlenda. Tegu, sakau, į žirnius įninka, tegu pačepnoja, o jau tada...

- Ko tu čia tempi?! - nenustygo Jonas. - Šovei?! Iš

karto?

- Tu klausyk!!! - pačepsėjo lūpomis. - Kai iš šešėlio tas padaras išlindo į mėnesieną... aiktelėjau! Kaip kalnas! Tik gukšt... gukšt... gukšt į tuos žirnius... Dar sustojęs kažko pasiklausė. Ak, išsigandau, nejaugi suuodė? Ką daryti?!! Praslydoooo. Jis tuos žirnius tik čėžina, tik čėžina, tik savo kultuvėmis kramto, seilės, judošiui, tik dryksta, tik dryksta...

- Baik!

- Ei!! - kilstelėjo ranką liepdamas netrukdyti. - Aš jau spausiu šautuvo gaiduką, nusprendžiau, jau spausiu - viskas kaip ant delno!

- Šovei?!

- Kur ten! Vos tik jau... jau, o šernas, supratęs baisią savo klaidą, staiga žaibiškai metėsi į mišką. Vėlu. Vėlu, brangusis. Pykšt! Kliudžiau. Klupo. Pykšt! Krito. Tai štai.

- Ne. Tas nors ir didelis, bet ne Velnias. Tas dar didesnis. Sulig jaučiu bus.

- Gal dar ryte pabandom? Tada, kai šernai iš pasėlių grįžta vėl į mišką. Susėsime į lipynes dar prieš aušrą. Kur Velniui dėtis? Viskas aplink nupjauta, suvežta į kluonus, o kukurūziena jau suarta. Liko tik žirnių laukas. Mačiau pėdas. Kaip briedžio! Tik Velnias taip pėdina. Gal kam iš mūsų ir pasiseks?

- Gera, - visi pritarė. - Eime miegoti, o po dviejų valandų visi iki vieno strykt ant kojų ir per pievas žirnių link.

Aušo.

Didysis šernas iš pasėlių lauko į mišką sprukdavo

visada prieš aušrą. Šį kartą prasibastęs visą naktį labai išalko, todėl, nepaisydamas aušros, ėdė, ieškojo, knaisiojo ir vėl ėdė saldžiasias ankštis.

Jau visai šviesu.

Pats lauko vidurys.

Staiga šernas išgirdo mašinos ūžesį. Pakėlęs galvą žiūrėjo, kaip juodas daiktas lėtai šliaužė pamiške, o po minutės kitos tas daiktas, jau pasisukęs, ėmė grėsmingai artėti.

Pajutęs pavojų Velnias iš pradžių risčia, o po sekundės kitos ir kiek įkerta šuoliais ėmė lėkti miško link. Grėsmingai suūžusi mašina staiga padidino greitį, užkirtusi išganingąją kryptį, vėl pasuko į šerną. Velnias vėl puolė į atvirą lauką ir skuodė kaip tik į tą vietą, kur prasidėjo priaugę krūmų grioviai.

- Pabėgs!!! - rėkė Jonas. - Varyk tiesiai! Tiesiai varyk! Varyyyyk!!

Šokinėdama per duobes, kliudydama akmenis, draskydama žirnius mašina kaukdama lėkė paskui šerną. Mirtinas pavojus žvėriui suteikė jėgų ir nors trukdė kietai prikimštas pilvas, Velnias skriejo kaip torpeda.

Šūvis!

Kurtinantis trenksmas. Baisus skausmas perskrodė šerno dešiniąją šlaunį. Kluptelėjo, bet lėkė kaip lėkęs.

Šūvis!

Dar trenksmas ir dar vienas skausmingas brūkstelėjimas per keterą. Išgelbėjo kelių centimetrų storio kulkankanas, apsauginis skaidulinio audinio sluoksnis, kuris reikalingas patinų pjautynių metu.

Šernas staiga pasuko į kairę ir, medžiotojams nespė-

jus iššauti, dingo karklais apžėlusiam griovyje.

- Kliuvo! Matei?! Kur jis dėsis?! Suk prie griovio! Prie griovio!

Vėlu.

Kai medžiotojai privažiavo tą vietą, kur įlėkė šernas, ten aukštoje žolėje liko tik brydė.

- Žiūrėk! Jis lekia grioviu taškydamas vandenį! Važiuojam iš paskos. Greičiau!!! Greičiau!!!

- Viskas baigta, - staiga ramiai atsiliepė Mindaugas.

- Velnias nulėkė kairiąja griovio atšaka. Dešiniojo griovio neperšoksime. Apvirsime. Aplink apvažiuoti nespėsime. Velnias tuoj tuoj pasieks mišką.

Medžiotojai keikėsi, spjaudėsi, iš nevilties mosikavo rankomis, bet laimikis, atrodo, laimingai paspruko.

- Šitas Velnias pasiutusią laimę turi, - iškošė Algirdas.

- Tai šaunuolis! - džiūgavo Benas. - Ilgiausių metų jam!

- Kvaily! Matei, kad klupo?! Kliuvo! Matei?!

Pėdsakai rodė, kad didysis šernas tikrai sužeistas. Prie griovio ir ant brydės pritaškyta kraujo.

- Man atrodo, kad lengvai sužeistas, - žinovo balsu tikino Jonas. - Tikriausiai pažeisti raumenys. Jei būtų peršauti plaučiai, kraujo lašai būtų šviesūs, o jei kepenys - tamsūs, beveik juodi. Jei būtų kliuvę į vidurį, tai kraujo visai nebūtų, tekėtų į pilvo ertmę.

Patylėjo.

- Pasveiks, - taikiai tarė Algirdas. - Gaila tik, kad tokią žvėrį sugadinom. Kentės, vargšas.

- O jei nepasveiks? Toks puikus žvėris pražus! Rei-

kia sekti. Būtinai! Važiuojam į kaimą ir atsivešim skaliką Rifą. Važiuojam.

Didysis dar ilgai bėgo mišku, paskui sustojo, ausis vartydamas ilgai klausėsi, uodė orą, pūtė ir vėl uodė, kol aprimo. Ilgai gėrė šaltą kiminų vandenį. Pagaliau kiminų patale atsigulė. Vartėsi, brūžino kaklą, pečius, strėnas - malšino skausmą. Kai po geros valandos atsisotojo varvantis, apsunkęs, nusilpęs, pamatė, kad visas guolis kruvinas. Kiminai godžiai gėrė išspaustą vandenį, duobė mažėjo, pildėsi, kol liko tik raudona duobutė. Žinoma, po paros pranyks ir tas raudonumas, išsilygins įduba, miškas pamirš, kad kažkada čia vartėsi sužeistas pats didžiausias šernas.

Velnias puikiai žinojo, ko dabar labiausiai reikia, - gydomojo šalto ir lipnaus Šaltekšnos upelio molio. Labai skaudėjo žaizda šlaunyje. Sunkiai šlūbčiodamas šernas lėtai kėblino upelio link. Gailėjosi, kad išdavikas alkis privertė išlįsti į žirnių lauką. Gailėjosi, kad su priešaušrio tamsa negrižo į mišką, nepaisė savisaugos instinkto, primiršo ankstesnius šūvius, didžiulę patirtį. Per vėlai, ak, per vėlai, išgirdo skausmą nešančios mašinos užesį.

Būtų spėjęs.

Būtų sveikas.

Ak...

Staiga sukluso. Iš toli aidėjo plonas skaliko balsas.

Gal šiaip sau? Gal kur kaime?

Gal ne jį seka?

Skalijimas vis artėjo. Jokios abejonės!

Jį!

Prisivertęs judėti šernas nurisnojo į tankų eglyną.

Visas kažkoks įdirgęs, pasišiaušęs, beveik juodas šuo pasivijo Velnią jau eglyne. Prakeiktasis, paleidęs gerklę, sukėlęs baisų triukšmą, taikėsi sužeistąjį nutverti už kojos. Didysis žvėris puikiai suprato, kad išdavikas šuo tučtuojau prišauks Žmogų. Kelis kartus nuožmaus pykčio apakintas vijo tą šunį, čiaukšėjo žabtais, ūkčiojo ir grūdosi į pačią tankmę, ten, kur nuo audrų privirto silpnų medžių, kur klampynė, kur karklai sumišę su žolėmis.

Skalikui, o varge, užteko drąsos grybštelėti šernui už šlaunies. Vos spėjo šernas atsisukti, o tas jau lojo plėšydamas gerklę. Velnias nė sekundei nepamiršo, kad tuoj tuoj kažkur trakstelės Žmogaus kojos užminta šaka, tuoj pūkstelės vanduo, o vėjas atneš Žmogaus kvapą. Tas šuo varė į neviltį. Tarsi jokio išsigelbėjimo!

Velnias viliojo šunį tolyn per mažaūges eglutes į pačią pelkę. Bijodamas tankmės skalikas šiek tiek atsilioko, bet pasiutęs lojimas netilo nė sekundei. Kelis kartus staigiai atsisukęs žvėris bandė prakeiktąjį pagauti, bet šuo spėdavo ištrypta vieta nerti atgal. Velniui iš snukio dribo putos, šonai sunkiai kilnojosi, žaizda vėl pasruvo krauju, maudė, kaustė raumenis, todėl teko šuoliuoti vos ne trimis kojomis. Šernas silpo.

Velnias sumanė gudrybę.

Radęs kietai išmintą žvėrių taką, staiga apsisuko ir atbulas palindo po skarota egle. Spygliuotos šakos paslėpė ne tik didžiulį kūną, bet ir šerno ginklą - pražiotą snukį, iš kurio kyšojo keturios kaip durklai aštrios iltys.

Velnius pasiruošė šuoliui.

Puikiai apskaičiavo: jei skalikas takeliu bandys bėgti pro šali, staiga užpuolus, neturės kur sprukti. Aplink kaip siena žolių ir karklų sąžalynas.

Gudrus šuo sustojęs skalijo, bet neketino bėgti takeliu.

Velnius dar pasitraukė atatupstas - 'visai pasislėpė.

Skalikas lojo be atvangos, bet nematydamas žvėries sunerimo. Puolė į dešinę, bet nedrįso lipti į tankią žolę. Grįžo atgal ir nedelsdamas bandė takeliu prasmukti į kitą tos lemtingosios eglės pusę.

Klaida!!!

Susiūbavo eglės šakos, Velnius, vienu šuoliu atsidūręs šalia persekiotojo, iš visų jėgų trenkė iltimis jam į pilvą.

Še!!!

Vargšas šunelis gailiai sucypė. Nuo stipraus smūgio aukštai išlėkė į orą, persivertė ir, sunkiai šleptelėjęs tarp žolių, nutilo.

Akimirksnį šernas laukė, ar šuo neatsigaus. Gal pul-ti dar kartą?!

Visiškai netoli žliugsėjo, bumbsėjo, šnopavo Žmo-nės!

Žaibiškai pasisukęs žvėris nėrė tolyn į pelkę. Persi-gandęs šuoliavo tol, kol prasibrovė pro visą pelkės ša-bakštyną, nesustodamas perbėgo Česnaku daubą, pen-kis kvartalus Ūko miško, kol surado dar vieną tanky-nę prie Šaltekšnos upelio. Tik tada sustojęs ilgai klausėsi, uodė, nervingai čepnojo ir vėl klausėsi, kol nuri-mo.

Tyla.

Jokio pašalinio kvapo.

Lėtai nukėblinęs molingu upelio krantu rado pažįstamą vietą. Nusilpęs griuvo į molio duobę. Maloni vėsa apglėbė kūną. Didžiulis žvėris vartėsi, pūškavo jausdamas, kad pamažu grįžta jėgos. Žinojo, kad šiandien niekas jo nebepersekios. Košmaras baigėsi. Suprato, kad gyvens.

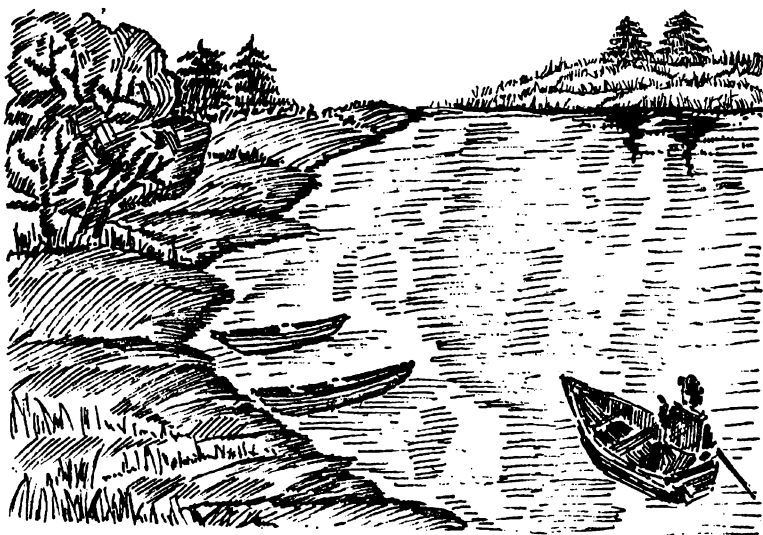
1989 08 21

Vilnius

PALŪŠĒS LEGENDA

Kibo prastai.

Visā vasaros dienā alsiu karšciu saulē žibino Lūšiu ežerā. Giliai giliai, prie pat dugno, tingiai plaukiojo

riebūs ešerai. Į būrius susimetusios kažko ieškojo aukšlės. Nežinia kur prapuolė kuojos, o apie lydekas ir kalbėti nėra ko - nuo įkaitusio paviršiaus vandens į gelmes susimetė, gal kur tirštoje žolėje tūno, gal žolės raizgalynėje prie dugno prisiplojusios guli.

Kas sužinos?

Per visą dieną tik vienas ešeriokas katinui!

Gal kaltas Arūnas? Sėdi gretimoje valtyje, visą dieną kažko ieško, bumbsi, rūko, nuorūkas mēto į vande-

nį, vis kalbina ir mēto mēto į vandenį virtas kruopas.

- Kam tu jas be proto šeri? - neiškentė Vytas. - Gal kruopos sukrenta tarp žolių karšių net nesuviliojusios?

- Tegu. Man nusibodo. Kur tu plauki?

- Į Žaliąją įlanką, - tikėjosi, kad didelių pakrantės medžių paūksmėje vakarop pradės kibti kuojos.

Žvejui, jei nėra žuvies, gaila sugaištos dienos, nėra ką pasakyti laukiantiems namiškiams. Iš Vilniaus trenktis į Ignalinos rajoną ir kaip niekur nieko plaukioti ežere, tai tas pats kaip iš šeimos pavogti nepakartojamą saulėtą atostogų dieną. Vytas Beniošis gailėjosi, kad atsisakė paimti sūnų. Nejaugi jis būtų tik trukdęs? O žmona? Žmona kaip nors, žinoma, prasi-trynė Vilniaus dulkėse ir jau kelis kartus lindo po šal-tu dušu.

Paėmęs spiningą švystelėjo blizgę taip, kad ta nukrito visai prie pakrantės meldų. Traukė iš lėto, leisdamas nukristi masalui iki pat dugno.

Bubt!

Valas įsitempė, spiningo viršūnė sulinko ir nė krust. Vytas tampė ir šiaip, ir anaip - nė iš vietos.

- Užkabinai?! - visa gerkle suriko Arūnas.

Vytas nutylėjo.

Staiga laikydamas rankose spiningą pajuto truktelėjimą. Dar po sekundės kažkas tarsi povandeninis laivas ėmė traukti blizgę tokia jėga, kad Vytas tučtuojau atleido ritės stabdį ir persigando supratęs - neužteks valo.

- Arūnai!! - surėkė. - Greit atplauk čia! Užkibo! Skubėk! Nutrauks blizgę. Greičiau!

Visiškai aišku, kad užkibo milžiniška žuvis. Gal koks šamas, o gal apsamanojusi lydeka. Akimirksniu prisiminė visas Palūšės pasakas, padavimus ir legendas apie kažkokius padarus ežero gelmėje. Tai kažkas prietemoje plaukioja ežero paviršiumi vinguriuodamas uodega, tai iš gelmės išniręs sugriebia kokią naminę antį, tai baisingas padaras į skutelius sudrasko žvejų tinklus. Vieno išplaukusio žvejo niekas taip ir nerado. Nei drabužių, nei kūno, nei spiningo. Tik per naktį pūtęs lengvas vėjelis priplakė tuščią valtį. Tik tiek ir liko. Taip nepalaidotas tarsi iki šiol kokiais požemiais klaidžioja. O gal su drabužiais ir prarijo?

Arūnas spėjo priplaukti prie Vyto valties kaip tik tada, kai baisingoji žuvis ėmė tempti iš ežero įlankos į patį vidurį. Ramiai, tolygiai, neskubėdama, tarsi koks ežero dugnu rėpliojantis tankas.

- JIS kaip tik čia gyvena, - kuždėjo iš valties į valtį perlipęs Arūnas. - O jei JIS nutrauks mus abu į gelmę?

- Ką čia, kvaily, plepi?! Paruošk savo spiningą. Jei tik mano ritėje baigsis valas, tuojau surišim ir vyniosim iš tavo spiningo. Supratai? Greičiau! Juda!

Susijaudinęs Vytas išrasojo, šnopavo ir drebančiomis rankomis iš visų jėgų laikydamas spiningą nežiernojo, kaip pasielgti. Jei žuvis sumanė tempti skersai ežero, tai joks spiningas neatlaikys. Meldė, kad nors akies krašteliu galėtų pamatyti, kokia pabaisa buvo užkibusi. Ji, žinoma, vienu krimstelėjimu nugnybs valą ir dings. Vytas jau buvo tikras, kad taip viskas ir pasibaigs.

- Irkluok! - suriko Arūnui. - Matai, kad tempia. Ko

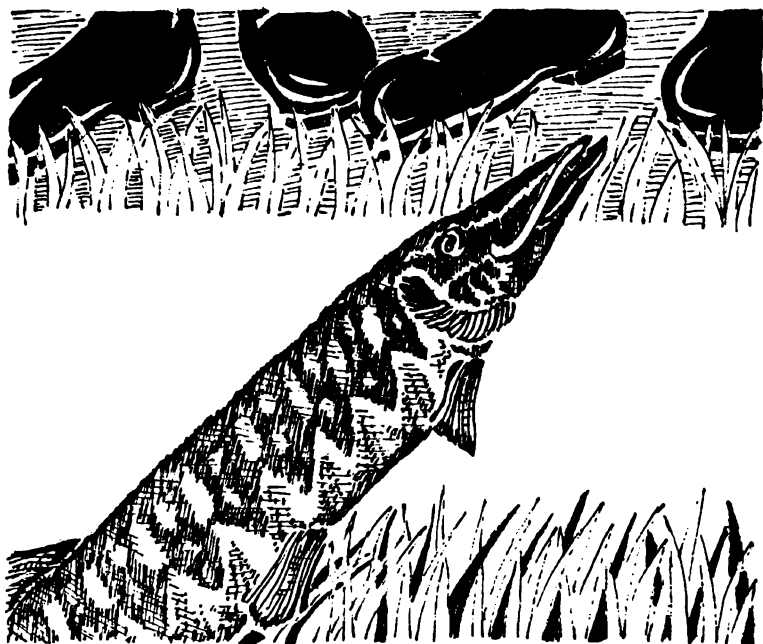
žiopsai?!

- Ko tu čia ant manęs rėki? Kas aš tau?! Koks tarnas?!

Irklaavo paskui žuvį tylėdamas.

Sustojo.

Paašškėjo, kad didžioji žuvis plaukia atgal į Žaliąją įlanką. Tai atleisdamas, tai įtempdamas valą Vytas stengėsi, kad tas gelmės padaras judėtų, bet smūgiu nenutrauktų blizgės.

- Klausyk, - sušnibždėjo Arūnas, - ji dabar tiesiai po mūsų valtimi.

- Matau. Ne aklas.

Tempiama tiesiai į viršų pabaisa kilo labai lėtai. Kiekvieną sekundę reikėjo tikėtis smūgio.

- Jau beveik matau!

Baisia jėga žuvis slystelėjo žemyn ir nuplaukė.

- Ko tu visą dieną šūkauji? - užsiplieskė Vytas. - Kitą kartą matysi ežerą kaip savo ausis. Galėsi tupėti Vilniuje ant asfalto. Ką tu?! Žvejoti nemoki?! Būtų dabar dėjusi ir nutraukusi. Tylėk!

- Tu mane tildai?! Aš lipu į savo valtį, o tu čia pasiusk!

- Lipk! Dink iš čia! Nusibodai.

Arūnas demonstratyviai metė irklus, bet nebuvo kur dėtis. Jo valtis plūduriavo už kokių dviejų šimtų metrų.

- Šok ir dink po velnių! Ko lauki?

Smūgis!

Suzvimbė išsisukdama ritė.

- Nutrauks!! - surėkė Vytas. - Irkluok paskui! Irkluok!

- Eik po velnių! Pats irkluok!

- Irkluok, nes gausi į snukį! Aš tau, suski, pažadu!

- Žinai! To jau per daug! Pasigailėsi. O aš tau pasakysiu, kad tavo žmona kurva. Tu ką? Nežinotai?! Visas institutas žino!

- Kąaaa? - staiga atsisukęs Vytas taip pastūmė Arūną, kad tas persivertęs per valtės kraštą pūkstelėjo į vandenį.

Ar žuvis netikėtai metėsi į šoną, ar pats Arūnas ranka užkliudė valą, bet įkritęs ir pasikapanojęs susipai-

niojo.

- Plauk į šoną! Į šoną, sakau!

- Negaliu, - paniro po vandeniu, iškilo. - Aaaa! Man ranką pjauna. Trauk mane iš vandens! Aš nuskęsiu!

- Taip tau ir reikia! Palik valą!

Vėl paniro.

Vytas suprato, kad menki juokai - Arūnas Bložė gali ir paskęsti. Pasilenkęs čiupo už rankovės, įsirežęs įtraukė į valtį. Skubėdamas atpainiojo valą.

- Gerai, kad žuvis nenutrūko, - Vytas vėl įtempė valą.

Staiga gavęs niuksą skriste išskrido iš valties.

- Šūdžiau! Žinosi! Nebandyk liesti valties!! Duosiu per galvą!

Sėdęs ant suoliuko, čiupęs irklus, iš visų jėgų yrėsi šalin, tačiau Vytas spėjo sugriebti valties kraštą. Priešokęs priešininkas keliais kumščio smūgiais per pirštus, per rankas, per galvą privertė Vytą atsitraukti.

- Aš tave užmušiu! - riktelėjo Arūnas.

- Na, palauk, - gargaliavo Vytas. - Tas tau juokais nepraeis. Grįšim namo, o ten aš tave prigriebsiu. Tavo boba jau seniai prieš mane akis varto. Įtaisysiu tau ragus ir nė nemirtelsi. Šūdas tu, ne vyras!

Spiningo kotas su raudonu galiuku kyšojo maždaug už šimto metrų ir sparčiai tolo į ežero vidurį.

Vytas plaukė į krantą.

Įsiutęs Arūnas kiek jėgų turėdamas yrėsi kitos valties link. Virve pririšęs valtį prie savosios, atsigręžė pasižiūrėti, kaip sekasi Vytui. Išsigando pamatęs, kad tas kapanojasi nė kiek neartėdamas prie kranto. Per-

mirkę drabužiai, sunkūs batai traukė žemyn.

- Ei, Vytai!

Paniro.

Paniškai išsigandęs Bložė yrėsi savęs negailėdamas. Viešpatie, kad tik neatsitiktų nelaimė!

- Ei! Vytai! Palauk! Aš skubu, girdi?!

Įtraukė į valtį visiškai išsekusį. Vos nenuskendęs Beniošis kosėjo ir spjaudė vandenį.

- Aš tavęs nenoriu matyti. Supratai? - iškošė.

Arūnas Bložė sėdėjo nuleidęs akis.

Nutilo ir Vytas. Abu šlapi, pavargę, susipykę kalbėtis nenorėjo.

- Gerai, - taikiai pratarė Bložė. - Pasikarščiavom. Baikim. Aš tavęs atsiprašau. Labai kvailai pasielgėm. Atsiprašau.

- O aš ne, - šniokštė vis dar negalėdamas atgauti jėgų Vytas.

- Plaukiam prie spiningo, - parodė ištiesęs ranką. - Matai, kur sustoję? Nejuda. Ilsisi, bestija. Manau, kad tai ne žuvis. Seniai būtume ištraukę. Ne žuvis.

- Vėl paistai nesąmones, - staiga sužiuro į spiningo kotą Vytas. - Irkluok. Aš nusivilksiu striukę. Tokia sunki, kad rankų pakelti negaliu.

Kai įsitempė valas, žuvis vėl pajudėjo, bet ištisą pusvalandį niekaip nepavyko jos pamatyti. Pagaliau pasikartojo lygiai tas pats, kaip ir anksčiau: ji buvo stačia po valtimi.

- Sugalvojau, - sušnibždėjo Arūnas. - Tu pabandyk ją pamažu pamažu traukti aukštyn, o aš nuleisiu žemyn savo spiningo blizgę. Tik čiakt, ir pakirsiu! Gal

pavyks?

- Gerai, - pagaliau taikiai sutiko Vytas.

Žuvis, žinoma, negalėjo žinoti, ką sumanė žmogus.

- Žiūrėk, kur mano valas, - kuždėjo Vytas, - ten jos galva. Kirsk negailėdamas.

Op!

- Yra!

Kai pirmą kartą didžioji žuvis išsivertė vandens paviršiuje, abu pamatė, kad tai milžiniška lydeka. Tarsi įsiutęs šuo ji pašėlusiai kratė galvą stengdamasi kaip nors išsivaduoti.

- Jau silpsta. Kablį paruošk, kablį, sakau! - Vytui vėl drebėjo rankos, jis vos galėjo kalbėti.

Lydeka nemanė pasiduoti! Daužėsi, blaškėsi, kol Vytauto spiningo blizgė ištrūko.

- Pabėgs! - suriko Bložė.

Laimei, didžioji plėšrūnė puolė tiesiai į pakrantės meldus. Įstrigusi daužėsi norėdama žūtibūt ištrūkti.

- Pabėgs!!!

Bložė šoko į vandenį ir čiupo žuvį.

- Neišlaikyyysiuuu! Šok! Čia dugnas! Šok!!

Tvirtai apglėbę abu vyrai išnešė didžiulę lydeką ant kranto.

Stūktelėjo akmeniu, kad nustotų daužytis.

- Tokios aš dar nebuvau matęs, - taikiai pasakė Bložė.

- Svers kokius trisdešimt kilogramų.

- Gal kokius dvidešimt, - nesutiko Arūnas.

- Dvidešimt penkis tai tikrai.

- Gerai.

Vytas vis dar pyko ir į draugą nė pažiūrėti negalėjo.

- Ta lydeka tavo, - dar taikiau pasakė Bložė. - Tau užkibo.

- Mes abu ją ištraukėm. Abiejų.

- Bet galva, toks retas trofėjus, tai tikrai tavo, - neatlyžo Arūnas. - Išdžiovinsi, akis stiklines įstatysi ir savo salone, šalia raudonojo paveikslo, pakabinsi.

- Gerai, - apsižvalgė. - O valtis mūsų nuplaukė. Kaip pasieksim?

- Pakilo vėjelis. Jau linguoja mūsų pusėn. Palauksim.

Temo.

Visais pašaliais sučirškė žiogai, suūbavo pelėda ir padvelkė šalčiu. Vyrai stovėjo ir laukė.

- O ką? - ramiai paklausė Vytas. - Mano žmona tikrai kurva? Kas tau sakė? Matei?

- O manoji, ką? Tikrai tau meilinas? Tu vis dar nori, kad man išdygtų ragai? Šakoti kaip elnio?

Abu šyptelėjo. Padavė vienas kitam rankas.

1987 06 14

Vilnius

BRIEDIS RAUDONAS

Aukštai pakėlęs galvą briedis skabė krūmų lapus.

Šautuvo taikiklis šliaužiojo jo sprandu, už plaukuotos ausies.

Taikiklis drebėjo. Na, sustok sustok sekundę ir pasigirs šūvis.

Garkus stipriai prispaudė šautuvą prie peties, sulaukė kvėpavimą.

Tuoj pasigirs šūvis...

Taikiklis sustingo...

Briedis raudonas.

Garkus nuleido šautuvą, patrynė akis.

Aplink žalia, aukšta žolė, didžiuliai varnalėšų lapai. Nuo vėjo šlamanti pieva, tolėliau, laukymės pakraščiuose, ošiantis miškas ir ėdantis lapus normalus brie-

dis.

Kokia čia velniava?

Garkus ilgai klausėsi, ar nepasigirs koks pašalinis garsas, apsižvalgė.

Ramu.

Naktis.

Kaip sidabrinis obuolys kabo skaistus mėnuo.

Sidabrinė naktis, vienišas žmogus ir vienišas briedis.

Šautuvo taikiklis vėl sustingo ties mirties vieta...

Raudonas briedis nustojo būti, sužiuro į priešingą laukymės kraštą. Pamatė kažką įtartina. Kas tai?

Žmogaus viduje augo nerimas. Jis nuleido šautuvą, be garso, lėtai atsiklaupė aukštoje žolėje ir šiek tiek iškišęs galvą apsidairė.

Nieko įtartino.

Briedis žiūrėjo ilgai, paskui neramiai patrypčiojo vietoje ir pro klūpantį Garkų nužingsniavo į mišką.

Nejaugi žmogus?

Garkus Plačiosios durpyną pažino kaip savo penkis pirštus. Dar jaunystės metais, vos baigęs mechanizacijos mokyklą, didžiuliu ekskavatoriumi kasė pirmąsias Plačiosios durpes. Nenuostabu, kad praėjus daug daug metų beveik visas durpynas tapo vandeningų griovių, žemės kalnų labirintu. Prižėlė karklų, meldų, viksvų, beržų. Tikros džunglės. Visokiausi žvėrys ir paukščiai pamėgo slėpiningas vietas, vedė vaikus, slėpėsi nuo priešų, ieškojo maisto. Iš kažkur atsikraustę bebrai užtvenkė tekantį vandenį, privertė medžių, pri-rausė galybę urvų, į juos įkritę dažnai susižalodavo

briedžiai, elniai.

Baltas briedis vis labiau liejosi su žole, tolo, kol miško fone visiškai pranyko.

Garkus dešimt minučių susirietęs gulėjo aukštoje žolėje, laukė, kol anas, nematomas, išsiduos, pakeis padėtį, nusiramins.

Staiga kažkoks judesys.

Įsitempęs žiūrėjo į įtartiną vietą.

Ne toliau kaip už šimto žingsnių, žolėje tikrai kažkas judėjo. Tai šmėkšteli kažkas juodas, tai įtartinai ima siūbuoti aukštos žolės.

Ne žmogus.

Greičiausiai šernas. Kodėl šernas? Gal mangutas, barsukas?

Ne. Šernas.

Vidutinis.

Vėjas dvelkė Garkui į kairiąją žandą.

- Kam tau šernas? Palik jį ramybėje, - iš kažkur pasigirdo žaliasis balsas.

- Kvaily! - supyko raudonasis balsas. - Tokia reta proga! Jokios rizikos!

Baltasis balsas tylėjo.

Garkus raudonomis, iš susijaudinimo drebančiomis rankomis išėmė šovinius, patikrino, iš seno įpratimo, linkėdamas sau sėkmės, pabučiavo šovinių kapsules, įstūmė į šautuvą ir tyliai užtrenkė.

Viduryje laukymės šernas buvo nepasiekiamas. Žmogus per prievartą nustūmė į šoną raudonąjį balsą ir paklausė baltojo:

- Ką daryti?

- Atspėk šerno judėjimo kryptį ir lauk pasaloje.

Žmogus tapo grobuonimi, pačiu gudriausiu, pačiu atsargiausiu žvėrimi. Prakeikta rasa. Sušlapo kelnės, švarko alkūnės, bet Garkus, nieko nejausdamas, slinko lanksčiai kaip lūšis, kvėpavo plačiai prasižiojęs, kad pro nosį švilpiantis, nors ir žmogaus ausiai negirdimas, oras nepraneštų šernui artėjant pavojų.

Vaizduotė dirbo tiksliai.

Jis kažkur čia pat, šūvio atstumu.

Garkus atsargiai pakėlė galvą, klausėsi, stebėjo. Ty-lus vėjelis dvelkė į veidą. Puiku.

Pačios saldžiausios akimirkos!

Šitame žolyne šauti buvo neįmanoma, reikėjo rasti atviresnę vietą.

Nepaisydamas šaltų šaltų didelių rasos lašų, kabančių ant kiekvieno žolės stiebelio, tyliai tyliai nuslinko į priekį, kur, kaip manė, turėjo pasirodyti šernas.

Keliolika minučių atsargiai šliaužęs rado vasaros kelią.

- Šieną vežė, - pamanė. - Puikiausia vieta.

Pasiruošė laukti. Priklaupė ant šlapios žolės.

Praėjo kelios minutės.

Jokio garso.

Garkus ėmė abejoti, ar tinkamai pasirinko kryptį, nuspėjo šerno mintis.

Praėjo ištisas pusvalandis.

Mėnulis švietė į kairiąją ausį, driekėsi ilgi juodi šešėliai.

Staiga be garso žemesnės žolės ruože ant kelio pasirodė juodas daiktas.

Šernas!!!

Garkus skubiai pakėlė šautuvą, gerai nusitaikė.

Stovėjo raudonas šernas.

Velniop!

Pašėlusiai daužėsi širdis. Smegenys dirbo visu greičiu.

Kodėl raudonas?!

Taikiklis karštligiškai šliaužiojo raudona šerno krūtine ir sustingo taške už menčių...

Baaaaachhh!!

Perplyšo oras, pieva, miškas, sudrebėjo žemė.

A - a - a - a - a - ch!

A - a - ch! A - a - a - ch! A - a - a - a - ch!

Garsas pasiutišku greičiu daužėsi tarp medžių be galo kartodamasis nyko, tilo, kol visiškai nurimo.

Nespėjus nutilti garsui šernas krioktelėjo, lyg griuvo, lyg šoko į šoną, po akimirkos laužydamas krūmelius, voliodamas žolę ėmė veržtis kairėn kairėn, į Plačiosios nendrynus.

Greičiau pirmyn!

Garkus visu greičiu, nieko nesisaugodamas, skuodė tuo pačiu vasaros keliu, klupo susipainiojęs žolėse, kėlėsi ir vėl bėgo, kol pasiekė skersinį kelią. Apsidairęs nūrė į kairę, už šimto žingsnių sustojo laukdamas atomazgos.

Laužydamas meldus, taškydamas vandenį, keistai kriokdamas šernas artėjo artėjo, pagaliau kapstėsi visai netoliese ir tuoj tuoj turėjo pasirodyti. Mėnulis švietė tiesiai į veidą ir trukdė taikytis. Garkus pabėgėjo dešimt žingsnių ir pritūpęs pasislėpė beržo šešėlyje.

Sidabru aplietas šernas stabtelėjo ant duobės krašto.

Raudonas šernas!

Kokios nesąmonės?!

Garkus iš visų jėgų suspaudė šautuvą, iki skausmo įrėmė į petį, sulaukė kvėpavimą.

Baáaaachhhh!!!

Šernas griuvo.

Garsas buvo toks aštrus, kad Garkus kniūbsčias krito ant kelio, įsikniaubė į švarko atlapus ir tirtėdamas iš baimės laukė, kol nutilš įsisiautėjęs aidas.

Staiga aiškiai išgirdo mašinos ūžesį.

Kas tai?!

Žmogus žaibiškai pašoko ir pamatė šoniniu keliu visu greičiu artėjant šviesas.

Susekė!!!

Gaudo!!!

Šoko bėgti keliu, bet pamatęs, kad mašina suka pasukui jį, šoko per griovį ir kiek turėdamas jėgų, nepaisydamas čiažančių krūmų, vandens, nendrių, nėrė tolyn.

- Stok! Stok! Šausiu! Stok!

- Špygos taukuotos nenori? - šmėstelėjo.

Mašina kaukdama lėkė pagrindiniu keliu, atkirsdama Garkui kelią į mišką.

Šunsnukiai!

Garkus žinojo kiekvieną takelį, kiekvieną duobę, bet persekiotojas, matyt, turėjo daugiau jėgų. Atstumas mažėjo.

- Stok! Nepabėgsi, rupūžė! Stok!

Garkus pasirinko siaurą takelį, kuriuo durpyno dar-

bininkai eidavo po darbo autobuso link.

Šūvis!

- Stok, brakonieriau! Inspekcija! Girdi? Vis vien pagausiu!

Dar šūvis!

- Į viršų šaudo, šunsnukis, - dar šmėstelėjo.

Inspektorius šnopavo visai netoliese. Garkus bėgo kiek turėdamas jėgų. Jau duso.

Pagaus! Nespėsiu! Kalėjimas! Gėda gėda gėda!

Staiga šastelėjo už krūmo, abiem rankomis nutvėrė šautuvą už vamzdžių, visu kūnu atsivėdėjo...

Inspektorius bėgo artyn artyn artyn...

Sulaukęs akimirkos Garkus visu kūnu, visa jėga pasisukdamas žybtelėjo šautuvu.

Inspektorius dribo kaip maišas.

Garkus puolė į krūmus ir nuskuodė tuo pačiu taku atgal, perlipo per griovį, brido vandeniui, bėgo pieva ir pagaliau įlindo į mišką. Batuose žliugsėjo vanduo, kūnas tirtėjo ir Garkus nesuprato, ar tai nuo šalčio, ar iš baimės. Pasislėpė eglutėse, prie centrinio kelio, ir ėmė laukti.

- Turi važiuoti tik šituo keliu. Lauko keliukas pajuręs, nevažiuos, - Plačiavos durpyne aidėjo žmogaus balsas.

- Kur dėti šautuvą? - išsigandusi klausė raudonoji mintis.

- Suvyniok, kvaily, į ką nors ir mesk į vandenį. Tik į vandenį! - įsakinėji baltoji. - Tavo pėdomis gali paleisti šunį, ir bus baigta. Skubėk!

Garkus taip, kad neliktų purioje žemėje pėdų, ke-

liais šuoliais peršoko per vieškelį, pasileido tiesiai per mišką, kur kitame Plačiosios durpyno gale stovėjo krūmuose paslėptas motociklas.

Durpyno gilumoje suriaumojo mašinos variklis ir po minutės viliukas didžiuliu greičiu prakaukė vieškeliu Ukmergės link.

- Nūvažiavo, - ramino žalioji mintis.

- Skubėk, skubėk, - ragino baltoji.

Garkus bėgo bėgo savęs negailėdamas.

Uždusęs, nežmoniškai skubėdamas motociklo priekaboje surado žvėrienai skirtą polietileninį maišą. Įgrūdo ten šautuvą, šovinius, gerai užsuko maišo galą, stipriai užrišo ir užvedęs motocikląrovė iš vietos.

Stabtelėjęs šalia bebravietės, kilstelėjo ir sviedė šautuvą į patį užtvenkto vandens vidurį. Šautuvas akimirksniu nuskendo.

Garkaus vienkiemyje švietė vienas langas.

- Kas ten galėtų būti? - klausė žaliasis balsas.

Baltasis tylėjo.

Garkus staiga suprato, kad, matyt, skubėdamas dirbtuvėse paliko šviesą.

- Puiku, Garkau, - pralinksmėjo baltasis balsas.

Pasukęs iš asfaltuoto kelio sodybos link išjungė motociklo šviesas, variklį, kurį laiką riedėjo iš inercijos, paskui nulipęs įstūmė motociklą į kiemą. Tyliai sudraudęs iš džiaugsmo bandžiusį skalyti šunį, įpuolė į dirbtuves, sudėliojo instrumentus taip, kad atrodytų lyg intensyviai dirbta, primėtė drožlių, pjuvenų, lentgalių. Pataisęs tamsiame kambarėlyje šalia dirbtuvių seną lovą, nusirengė ir išjungęs šviesą atsigulė.

Koks ten miegas?

Visą kūną purtė baimės ir nežinomybės drebulys.

- Galvok, galvok, - kurstė baltasis balsas. - Surikiuok įvykius, kiekvienam rask pateisinimą, sukurk absoliutų alibi. Ruoškis pačiam blogiausiam.

Garkus garsėjo kaip rimtas ir patikimas darbininkas. Buvo gudrus ir protingas, niekada nesikarščiavo ir nerodė jausmų.

Gulėdamas šiltame patale, iki smulkmenų surikiavo įvykius, nustatė silpniausias vietas, paruošė visokeriopai pagrįstas versijas, galimus padarinius. Sielojosi, kad įmetė šautuvą nenušluostęs pirštų atspaudų, kam kartu sudėjo šovinius. Tai buvo bene pati silpniausia vieta ir to niekaip nebuvo galima pakeisti.

Iki ryto nesudėjo bluosto.

Vos prašvitus, motociklu nuvažiavo prie užtvankos ir šepetuku kruopščiai išplovė padangų protektorių, gausiai pildamas vandenį nuvalė visas purvinas vietas.

Motociklas švietė kaip naujas.

Po to specialiai įvažiavo į marmalynę ir tol murdė, kol motociklą aptaškė nauju purvu. Krūmuose užkasė naktį avėtus guminius batus ir kitoje vietoje, suplėšęs į skutus, naktį vilkėtą seną rudą švarką.

Grįžęs namo surinko viską, kas nors kiek buvo susiję su medžiokle, susuko į polietileninį maišą, nunešęs toli į ganyklas užkasė, užspaudė velėna, pašiausė žolę...

Įėjo į trobą.

Pro virtuvės langą švietė vos per sprindį pakilusi sau-

lė. Dar apsnūdusi žmona kuitėsi prie puodų. Linksmi kūrenosi ir užė ugnis.

- Labas rytas. Ką nušovei?

Garkus krūptelėjo.

- Nebuvau niekur išvažiuavęs.

- Kaip? Aš girdėjau.

- Paprastai. Dirbau dirbtuvėse.

Žmona žiūrėjo nieko nesuprasdama.

- Ko čia išsisukinėji? Aš jau buvau atsigulusi, kai pro langus pratarškėjai.

- Taip, žadėjau. Nuvažiavau iki asfalto. Motociklas užspringo. Sustojo. Teko stumti atgal.

Garkus begėdiškai melavo net žmonai. Reikėjo visiško alibi.

- Kas atsitiko?

- Karbiuratorius. Išvaliau ir viskas susitvarkė. Sakyk, kada nuėjo miegoti Daiva?

- Nežinau. Gal vėlai. Dar miega.

Garkus jokių būdų negalėjo delsti. Lyg kažko ieškodamas išėjo į kiemą, pasižvalgė ir vėl įėjęs į trobą pravėrė dukters kambario duris.

Daiva miegojo.

Tėvas žvalgėsi po kambarį bandydamas suprasti, ką prieš užmigdama veikė dukra. Klausėsi muzikos? Mokėsi? Skaitė knygą? Mezgė? Gal kirpo iškarpas?

Daiva pramerkė akis.

- Ko ieškai?

- Man reikia plono teptuko. Gal turi?

- Na, tėti, pačioj saldžiausioj vietoj sapną nutraukei,

- duktė ir tėvas puikiai sutarė, dalijosi paslaptimis, vie-

nas kitu pasitikėjo. - Pažiūrėk rašomojo stalo apatinia-
me stalčiuje. Ne. Ne ten, kairėje pusėje.

Rado.

- Kada nuėjai miegoti? Paryčiui? - atsargiai paklau-
sė.

Daiva mįslingai nusišypsojo.

- Tai kada? - su viltimi pakartojo. - Aš turbūt jau mie-
gojau. Dirbtuvėje dar degė šviesa?

- Ne. Nedegė. Jau buvo prašvitę.

- Ak, kad tave. Pasimatyme buvai?

- Buvau.

- Motociklu važinėjote. Gal Užugiryje?

- Dar toliau. Ramygaloje.

- Oho.

Tėvas patenkintas išėjo. Šimtaprocentinis alibi.

Vaikštinėjo po sodybą, pataisė tvorą, palygino mės-
lą, surinko išmėtytas malkas.

- Viską dar ir dar kartą permastyk, - ragino baltasis
balsas.

Po pusryčių Garkus užsidarė dirbtuvėse, nenusiren-
gęs atsigulė į lovą, pakišo rankas po galva, įbedė akis
į lubas.

- Ko bijai? - klausė žaliasis balsas.

- Policijos, - tučtuojau atsiliepė baltasis.

- Ar žinai, kas atsitiko inspektoriui?

- Ne. Smūgis į pilvą arba į krūtinę.

- Kodėl dribo?

- Nieko rimto. Skausminis šokas, - ramino baltasis.

- O jeigu ne? Paruošk žmoną. Pamokyk, ką sakyti,
kaip elgtis.

- Nereikia, - tikino baltasis. - Gali sukelti nereikalingą įtarimą.

Garkus žinojo, kad žmona - protinga moteris ir niekada kvailai neplepės.

- O dukra? Prieš tris savaites nušovei šernioką. Žino. Gali išplepėti. Pakalbėk, pakalbėk. Parenk, - nenu-rimo žaliasis.

- Žino. Seniai pamokyta laikyti liežuvį už dantų. Patikima.

- Negarantuok. Pakalbėk, - sėjo abejones žaliasis balsas.

Garkus apie nakties įvykius nei žmonai, nei dukrai neužsiminė.

Tuoju po pietų į Plačiavos durpyno dirbtuvių kiemą įvažiavo policijos viliukas. Storas policininkas, suradęs Garkų, tėškė:

- Na, Garkau, važiuojam. Prisižaidei.

Nieko nesuprasdami iš visų pakampių išlindę bendradarbiai smalsiai stebėjo, kaip, dviejų policininkų apsuptas, Garkus įlipo į mašiną, išvažiavo.

Garkus niekaip negalėjo atspėti, kur jie važiuoja, nes langų užuolaidėlės buvo aklinau užtrauktos. Nenuleisdami akių priešais sėdėjo du jauni, stiprūs ir ryžtingi vyrukai.

Sustojo.

Vienas policininkas apčiupinėjo Garkaus kišenes, išsitraukė antrankius ir vikriai caktelėjęs prirakino Garkų prie savo rankos.

- Ką tai reiškia?

- Be panikos, brakonieriau. Einam.

Garkaus vienkiemis.

Prie šulinio stovėjo dar viena baltos spalvos mašina, po kiemą vaikščiojo keli vyrai.

- Atvežėt?

- Taip.

- Nesipriešino?

- Ne.

- Veskite į atskirą kambarį.

- Pradedam?

- Taip.

Penki vyrai kratė visą sodybą.

Gretimame kambaryje tyliai verkė Garkaus žmona.

Iš atskirų žodžių, šūkavimo buvo galima suprasti, kad nei daržinėje, nei tvarte, nei dirbtuvėse, nei rūsyje, nei pastogėse, nei tvarte kratytojai nieko nerado.

- Matai, kaip gerai, kad visada buvai atsargus ir klausai manęs, - kuždėjo baltasis balsas, proto balsas. - Laikykis, nepasiduok. Netrukus prasidės svarbiausi dalykai.

Garkus sėdėjo įsitempęs, rijo seiles ir ruošėsi pačiam blogiausiam. Pro langą matė, kaip vienas vyras su minų iešikliu vaikščiojo po sodą, tyrė kiekvieną žemės pėdą.

- Šautuvo ieško, - plykstelėjo mintis.

Du kviestiniai senukai tylėdami sėdėjo virtuvėje ir iš kosčiojimo, trypčiojimo galima buvo suprasti, kad jie jaučiasi labai nejaukiai. Gerai, jeigu Garkus nusi kaltėlis, o jeigu nekaltas? Kaip pasirodyti žmonėms?

- Pavardė? - pradėjo tardytojas rašydamas protokolą.

- Garkus.
- Vardas.
- Benediktas. Vinco.
- Gimimo metai?

Dar keli klausimai ir protokolo pradžia užpildyta.

- Dabar dėstyk, ką veikei vakar vakare iki trečios valandos ryto.

- Miegojau.
- Kur?
- Dirbtuvėse, savo lovoje.
- Kodėl ne miegamajame, šalia žmonos?
- Ką visa tai reiškia? Kuo aš kaltinamas?

- Prasti tavo popieriai, Garkau. Tu, - kažkodėl tardytojas iš pat pradžių ėmė tujinti, - kaltinamas brakonieravimu. Nušovei šerną ir sunkiai sužalojai tarnybines pareigas atliekantį pareigūną, mūsų gamtos apsaugos inspektorių, pabėgai. Prisipažinti?

- Ne.

Tardytojas plačiai nusišypsojo, teatrališkai užsirūkė.

- Žinoma. Kurgi prisipažinsi. Atsimink, nuoširdus prisipažinimas sutaupys kelerius metus kalėjimo. Supratai?

- Ne.

Už grotų Garkų laikė tris paras. Tardė kas dvi tris valandas.

Cementinės grindys. Cementinės sienos. Cementinės lubos. Cementinis gultas. Geležinės durys. Geležinis langas. Geležinė lempa.

Garkus vaikščiojo cementinėmis grindimis.

Garkus stovėjo atsirėmęs į cementinę sieną.

Garkus sėdėjo ant šalto cementinio gulto.

Garkus. Garkus. Garkus...

- Garkau, tardymas. Einam! Garkau, į kamerą. Išveskite!

Policininkai lydi į tualetą, stovi už pertvaros.

Policininkai laukia, kol Garkus pavalgys.

Košmaras.

Tardytojas gal šimtąjį kartą atsivertė Plačiosios durpyno žemėlapi:

- Štai, Garkau, ta raudona linija man neduoda ramybės. Tai brakonieriaus maršrutas. Tu atkakliai neigi. Štai, šioje vietoje, kanalo viduryje, yra brasta. Prieš ketverius metus, - jis pakėlė pirštą, - prieš ketverius metus durpyno darbininkai ėjo šiuo taku į autobusą ir per griovį buvo padarytas lieptas: geležiniais kabliais sutvirtinti du rąstai. Prieš dvejus metus, pasikeitus darbininkų darbo vietai, takas tapo nebereikalingas. Bebrai kanalą užtvėnkė ir lieptas atsidūrė po vandeniu. Prisimeni tą lieptą?

- Prisimenu.

- Bėgdamas nuo inspektoriaus, kiek įkerta kojos, naktį tu drąsiai statei koją į vandenį žinodamas, kad ten lieptas, o inspektorius, to nežinodamas, šoko ir iki juosmens įkrito į vandenį. Jei ne ta vieta, jis būtų tave sučiupęs. Bėgai nuo inspektoriaus?

- Ne.

- Meluoji, Garkau! - šaukė tardytojas.

Cementinės sienos.

- Nepasiduok. Apgalvok kiekvieną žodį, - kuždėjo baltasis balsas.

- O sąžinė? Kur sąžinė? - iš kažkur išdygo geltonasis balsas.

- Kokia sąžinė? - supyko žaliasis balsas. - Sąžinė tik viduje. Kitiems tavo sąžinė nereikalinga.

- Teisingai, - atsiliepė baltasis. - Sėdėdamas kalėjime, nešiosi tą pačią sąžinę kaip ir dabar. Nėra jokio reikalo pasiduoti pačių žmonių sugalvotiems kvailiems įstatymams. Kokia absurdiška logika: jeigu atgailauji specialioje vietoje, vadinamoje kalėjimu, vadinasi, atgailauji geriau negu vaikščiodamas tarp kitų ir nešiodamas tą naštą visą gyvenimą.

Garkus atsiduso.

- Kodėl plovei motociklą?! - šaukė tardytojas.

- Buvo purvinas.

- Kodėl vos prašvitus, ryte?

- Visada taip darau. Kai turiu laisvo laiko - tvarkausi.

Tardytojas keikiasi, daužo kumščiu į stalą.

- Meluoji, Garkau!

Cementinės grindys.

- Kam važiavai į Plačiosios durpyną? Tau reikėjo mėsos? - klausė žaliasis balsas.

- Ne. Mėsos nereikėjo, - atsiliepė raudonasis. - Aš esu kaltas. Aš išvariau į Plačiosios durpyną.

- Kaip? - nesuprato žaliasis.

- Aš esu medžioklės aistra. Kaip ir jūs - klajojanti dvasia.

- Tu privertei žudyti?

- Ne. Žudyti verčia juodoji dvasia. Aš raudonoji. Aš verčiu lėkti iš namų į mišką, į laukus, į pelkes, persekioti, gudrauti, kaupiu ištvermę, kantrybę, suteikiu svaiginantį malonumą.

- Keista. Aš, geltonoji, suteikiu meilės, jausmų malonumą. Ar mes vienodos?

- Žinoma, - nusijuokė raudonasis balsas. - Jeigu kuriame nors žmogaus kūne mes susitiksimė, būsimė varžovės. Kartais laimi tu, o kartais aš.

Tardytojas virte virė.

- Tu, Garkau, esi vienintelis įtariamasis, kuris tiksliai žinojo apie lieptą po vandeniu. Visu greičiu naktį!

- Kas nors galėjo atsitiktinai.

- Šunsnuki! Žiūrėk! Visi takai veda į aklavietę ir tik vienas šitas į mišką. Tokias smulkmenas gali žinoti tik durpyno darbininkas. Toks durpyno darbininkas esi tu. Prisipažįsti?!

- Ne.

- Kur paslėpei guminius batus?

Cementinės lubos.

Tardytojas prisimerkęs žiūrėjo į Garkų ir pūtė dūmų kamuolius.

- Padėk man išsiaiškinti, Garkau. Mes nustatėme, kad tik dvylika visos apylinkės gyventojų turi tokio tipo motociklą, kuriuo į durpyną buvo atvažiavęs brakonierius. Keturi iš jų sugedę, trys stovi garažuose ir seniai nejudinti. Dviem motociklais žmonės buvo išvykę iš Ukmergės rajono. Kiek liko? Trys! Vienas iš šitų trijų priklauso seniui, kuris turi absoliutų alibi: serga, guli lovoje - aukšta temperatūra, gydytoja leidžia vais-

tus. Liko du! Vienas iš jų priklauso jaunam vyrui, kuris su žmona ir dviem vaikais iki išnaktų pas kaimyną žiūrėjo televizorių ir nuėjo miegoti tada, kai tu, Garkau, jau buvai Plačiosios durpyne. Na, ką pasakysi?

- Kodėl jūs visą laiką manote, kad tas žmogus į durpyną atvažiavo motociklu? Galėjo ir pėsčiomis.

- Teisingai. Galėjo, bet inspektorius ir kitas žmogus girdėjo, kaip kažkas motociklu atvažiavo į durpyną. Laiko atžvilgiu viskas sutampa. Sutampa guminių batų atspaudai. Paryčiui jokio motociklo neradome. Prisipažink, Garkau. Visi faktai prieš tave.

- Aš miegojau namie. Mano motociklas stovėjo kieme. Galėjo ir visiškai kitas žmogus.

- Gana! - rėkė.

Geležinis langas.

- Kur šautuvas?! - rėkė tardytojas.

- Neturiu jokio šautuvo, - ramiai atsakė kaltinamasis.

Tardytojas pribėgo prie durų, plačiai atidarė, čiupo iš budinčio policininko guminę lazda, prišoko prie Garkaus:

- Prisipažinsi?!

- Ne.

Iš visų jėgų kirto per stalą. Pašoko popieriai, nulėkė šratinukas.

- Kur šautuvas?!!

Geležinės durys. Užsitrenkė.

Tardytojas žiūrėjo prisimerkęs.

- Prie tavo šuns būdos mes radome šerno kaulų. Iš kur jie?

- Kodėl šerno? Gal kiaulės?
- Mes turime išvadą, - pamelavo pareigūnas.
- Du kartus buvau medžioklės varovas. Davė šernienos. Gal koks kaulas ir pakliuvo šuniui.
- Gudrus esi. Vienas kartas tikrai nemeluos. Priremsiu!

Geležinis langas.

- Prisipažinti?

- Ne.

- Prisipažinti?

- Ne.

Baigėsi trečioji para.

Jokio įkalčio.

Protingi, logiški atsakymai.

Galų gale tardytojas padėjo Garkui prieš nosį pažymą apie jo išlaisvinimą.

- Šianakt mirė inspektorius.

Tardytojas gręžte gręžė akimis.

- Ką pasakysi, Garkau?

Viduje kažkas lūžo.

Garkus gūžtelėjo pečiais.

- Gaila, žinoma.

Iš Ukmergės iki namų Garkusėjo pėsčias. Ne todėl, kad neturėjo pinigų, ir ne todėl, kad tada nespėjo ir liko vienmarškinis, be švarko, prastais batais.

Traukė ir traukė į plaučius tyrą orą, žiūrėjo į dangų, į laukus ir niekaip negalėjo patikėti, kad viskas baigėsi. Visiškai baigėsi.

- Ar teisingai pasielgei? - klausė žaliasis balsas.

- Teisingai, - atsiliepė baltasis. - Aš išsaugojau kū-

ną.

- Pražudei ramybę, - apgailestaudamas tarė geltonasis.

- Ramybė, kaip ir sąžinė, yra kūno viduje. Ji kitų neliečia. Aš sugebėsiu įtikinti, kad Garkaus kūnas buvo teisus. Pamiškim tai.

- Jokių būdu! - prieštaravo geltonasis. - Aš niekada jam to nedovanosiu.

- Nesipykite, - įsiterpė žaliasis, - beprasmis ginčas. Garkaus kūnas visiškai nekaltas. Kaltos dvasios, kurios tą kūną valdo.

- Ne. Mes čia niekuo dėtos. Atsimeni, kai per medžioklę Garkus ūbaudamas, šuns vietoj, varė žvėris ponams? Tada krito aštuoni šernai. Du šernus išdalijo prasčiokams, o kitus tie prasčiokai turėjo gražiai nudirti, išmėsinti ir kiekvienam dideliam ponui po visą šerną atiduoti. Garkus tada didžiai pasipiktino ir daugiau, nors buvo kviečiamas, į medžioklę nėjo. Įsižeidė.

- Kas tie ponai? Kodėl įsižeidė?

- Teisingai padarė, - tarė žaliasis balsas. - Kuo komunistų sekretorius geresnis už Garkų? Garkus nors protingas.

Plaikstėsi baltas rūbas.

Bėgo žmona.

Pakibo ant kaklo.

Stipriai stipriai prisispaudė.

- Na, na, neverk, viskas gerai, - glostė ir glostė Garkus abiem rankom kaulėtą žmonos nugarą. - Neverk. Neverk. Viskas gerai.

Plentu, už nugaros, zvimbė mašinos, šiek tiek sulėtinusios greitį stebėjo nei iš šio, nei iš to plynoj vietoj apsikabinusius du senyvus žmones, nesuprato, zvimbė toliau.

Ėjo į namus apsikabinę, prisispaudę vienas prie kito, kaip prieš daug daug metų.

- Tu nekaltas?

- Ne.

Garkus norėjo kiek atsišlieti, bet žmona dar tvirčiau prisispaudė.

- Aš niekada netikėjau. Žinojau, kad paleis.

- Nedaug truko.

- O, Dieve...

Sustingo ruduo. Prasidėjo žiema.

Neturėjo ramybės Garkus.

Smūgis...

Smūgis šautuvu...

Drimbantis kūnas...

Dažnai grįždamas iš miesto užeidavo į paštą ir atsisėdęs pačiame tolimiausiame kampe žiūrėdavo į už pertvaros sėdinčią juodai apsirengusią gražią šviesiaplaukę moterį. Kad turėtų kokią nors pateisinamą priežastį, pasidėdavo priešais baltą popieriaus lapą ir nesėkmingai kažką braižydavo.

Žmonės įeidavo ir išeidavo.

Moteris sverdavo siuntinius, rašydavo kvitus, skaičiuodavo pinigus, retsykais žvilgtelėdavo į Garkų.

Kartą, prieš uždarant paštą pietų, moteris priėjo prie sėdinčio žmogaus.

- Jums ko nors iš manęs reikia?

- Ne. Ne, - visai sumišęs pralemeno Garkus. - Aš rašau laišką.

- Man atrodo, kad namie būtų patogiau, - nusišypsavo.

- Ne. Namie trukdo.

- Nepastebėjau, kad jūs, parašęs laišką, įmestumėte į dėžutę.

- Aš lauke. Už durų.

- Kam? Štai dėžutė. Nematote?

- Taip. Ačiū jums. Matau.

Daugiau Garkus į paštą nė kojos nekėlė. Kaip gyva akyse stovėjo gražuolė inspektoriaus žmona. Tai nelaimė!

Nutirpus sniegui, tuo metu, kai soduose skiepija obelis, sudėjo Garkus į motociklo priekabą kastuvą, kibirą mėšlo ir išvažiavo į mišką.

Ilgai ilgai vaikščiojo, kol išrinko tiesų, liekną ąžuoliuką.

Nuvežė į Plačiosios durpyną ir pasodino toje vietoje, kurioje griuvo inspektorius. Lėtai kasė duobę, prikrėtė mėšlo, pabarstė žemių, įstatė medelį, iki viršaus užstūmė žemes, užklojo velėną.

- Sutvarkyk taip, lyg medis seniai augtų, - kuždėjo baltasis balsas. - Nepalik įkalčių.

Garkus sutvarkė, užmaskavo.

Ilgai stovėjo.

Važiuodamas namo stabtelėjo prie bebravietės, kur juodoje gelmėje gulėjo nuskendęs šautuvas.

- Nori ištraukti, sulaužyti, sudaužyti? - klausė žalias balsas.

- Būtinai! - pritarė geltonasis.

- Nereikia, - tarė baltasis, - tegu guli. Gal kada nors pravers.

Garkus neatsigręždamas nuvažiavo toliau.

- Ką darysi su savo bėda? - klausė geltonasis balsas.

- Jis nežino. Kankinasi, - atsiliepė žaliasis.

- Man pasidarė sunku su Garkumi. Nepatinka, - kalbėjo baltasis. - Per daug sentimentų. Kova už save - pagrindinė gyvenimo kova. Kovotojas turi būti šaltas ir negailestingas.

- Tu neteisi, baltoji dvasia. Jeigu nėra meilės, gailestingumo, nėra kentėjimo - nėra gyvenimo.

- Jei aš negyvenčiau Garkaus kūne, - švelniai prieštaravo žaliasis balsas, - jis seniai būtų toks, kokį jį nori padaryti baltoji dvasia, arba visada atgailaujantis išimylėjęs skystimėlis, kokį jį nori padaryti tu, geltonoji dvasia. Žinoma, jeigu tam neprieštarautų kitos dvasios. Aš esu abejonė. Vertinu, lyginu, pripažįstu arba atmetu ir visada patariu per ilgai nebūti vienos būsenos. Mes esame amžinos ir klajojame iš kūno į kūną, o Garkus mirs. Jis turi džiaugtis, kol gyvas.

- Jis užmušė žmogų.

- Na ir kas? Tas žmogus pats susikūrė situaciją, kurioje žuvo. Jis pats norėjo pražudyti kitą kūną. Logiškas atpildas.

- Palaukite! - sušuko žaliasis. - Tada kūnas pradės žudyti kūną be jokios priežasties? Kur pradžia? Kur kelrodė žvaigždė?

- Visų pradžių pradžia yra teisingumas.

Bažnyčioje, po Mišių, Garkus priėjo prie klebono.

- Šventasis tėve, ar galiu užpirkti Mišias už žuvusį žmogų?

- Taip. Reikia žinoti, kas jis toks, koks jo vardas, pavardė, iš kur jis.

Garkus susimąstė.

Klebonas meiliu žvilgsniu žvelgė tiesiai Garkui į veidą.

Kelios akimirkos - kaip amžinybė.

Amžinybė.

Amžinybė.

- Po išpažinties, - sukuždėjo Garkus.

1992 11 05

Kaliakiemis

RUZGIO LIGA

Buvęs Sibire profesionaliu medžiotoju Adolfas Kuzavinis priklaupęs atidžiai apžiūrinėjo spąstus ir nieko nesuprasdamas kraipė galvą: “Na ir gudrus tu padarėlis, - kaip buvo įpratęs pusbalsiu kalbėjo pats su savimi, - jau du mėnesius vedžioji mane už nosies”. Spąstai buvo užtrenkti, ir Adolfas niekaip negalėjo suprasti, kaip žvėrelis tai padarė. Apžiūrėjęs visą sutryptą sniegą apie spąstus, jis nerado net kiaunės plaukų, kurie įrodytų, jog klastinga geležis, nors lengvai, bet vis dėlto buvo sučiupusi mažąjį gudruolį. Masalas nelieštas. Spąstai truputį nutempti į šoną, iš sniego kyšo dalis plono troselio, kuriuo jie buvo pririšti prie medžio. Užsimovęs pušų spygliais prikėpintas pirštines, paspendė iš naujo ir pakumpęs, lėtais senyvo žmogaus

žingsniais nupėdino vingiuotu kiaunės taku.

Po dvi, vis po dvi duobučių eilutes nusidriekė į miško pakraštį, paskui geležinkelio pylimu tęsėsi iki iešmininko namelio, kirto bėgius ir plynu lauku nusirito prie kraštinės kaimo trobos į daržinę.

- Ko tamsta ieškai?

Kuzávinis krūptelėjo ir atsisuko. Prieš jį stovėjo senas, žila apipešiota barzda, galifė kelnėmis, su vilnonėmis kojinėmis įsispyręs į kaliošus žmogus, trobos savininkas.

- Tai va... pėdos, - numykė Kuzavinis, rodydamas pirštu. - Įdomu, kur ji gyvena?

--Gaudai?

- Ne, - sumelavo Adolfas, - įdomu.

- Aš ją mačiau. Labai gražus patinas.

- Iš kur žinai, kad patinas? - susidomėjo medžiotojas.

Senis patylėjo, paskui, žiūrėdamas kažkur į šoną, lėtai pratarė:

- Ilga istorija. Žodžiu, prieš dvejus metus, rudenį, jis išpjovė mūsų vištas. Visas aštuonias. Gaidį radome palubėj ant kartelės, matyt, sparnai išgelbėjo, o vištos, tos kvailesnės, tai visas. Perpykau, net pirštai tirtėti pradėjo. Vieną vištą į gabalėlius sukapojau, į kiekvieną gabalėlį prikišau žiurkių nuodų ir išmėčiau po tvartą. Maniau, išalkusi atbėgs, suės gabalėlį ir galą gaus. Nežinau, ėdė ar ne, tik žiurkės kelios nustipo, bet kiaunė pusę žiemos nesirodė. Iš kaimynų nupirkome penkias vištas, užkamšiau visas skyles, ir abu su senute pamiršome bėdą. Žiemos pabaigoje matau - vėl kiaunė apie

tvartą sukinėjasi. Vieną rytą uždususi iš tvarto parbėga mano moteriškė, skėsčioja rankomis ir šaukia: “Tris vištas vėl papjovė!” Iš tiesų - trys guli, vienai krūtinė išdraskyta, ir gaidžiui kliuvo. Gyvasias sunešė į trobą, o papjautųjų nelietė. Visą tvartą apžiūrėjau: įlindo, judošių, per siaurą tarpą, atplyšus dviem lubų lentoms. Turiu senus namuose darytus geležinius spąstus, tai juos ir paspendžiau tame plyšyje, o kad nenukristų - elektros laidu pririšau prie lubų sijos. Visą naktį nemiegojau, vis vištų gailėjau. Su tamsa atsikėlęs nueinu į tvartą ir savom akim netikiu - spąstuose tabaluoja gražiausia kiaunė. Pašviečiau: juda, kraipo galvą, akys blizga. Pakliuvo vos už dviejų nagelių. Galvoju, ką daryti. Už vištas kad duosiu lazda! Ar ranka sudrebėjo, ar jinai geležinė, tik plump ant žemės ir - pro duris. Liko tik du priekinės kojytės nageliai. Nuo to karto tą kiaunę iš pėdų pažįstu, net Šlubučiu pavadinau.

- O daugiau vištų nelietė?

- Ne. Aš viską užkalčiau, sutvarkiau. Daržinę mėgsta. Ten, matyt, peles gauda...

Senukas patylėjo.

- Kai sniego buvo mažiau, iš smalsumo kelis sykius ir aš jo pėdomis sekiau. Šlubutis gyvena va ten, kolūkio karvidėje. Ten pašarų sandėliai, visokios gyvasties pilna. Nebadauja.

- Įdomu, - pratarė Adolfas, - aš atsekiau va iš ano miško, gal kilometras nuo čia.

Senis nusišypsojo:

- Matau, nori pagauti. Sekioji. Gaudyk, jei pavyks,

bet nepavyks. Miške su draugais susitinka, pasišneka, pabendrauja - ir vėl į karvidę.

- Kodėl manai, kad nepavyks? - prisimerkęs klausė Kuzavinis.

- Užkerėtas jis. Dievas jam prisakė gyventi tarp žmonių, tai jis žmogų kiaurai perprato. Bobos pasakojo, kad kažkokia kiaunė karvidėje pieną laka. Tikriausiai Šlubutis. Iš kur atsiras kitas toks gudrus.

- Niekada tokių pasakų negirdėjau.

- Ir man neteko, bet bobos matė ir tamstai gali pasakyti. Paklausk Matulaitienės. Va, trečia troba.

- Tiek to, neklausiu.

Sėnukas pastypčiojo vietoje.

- Sušalau, eisiu, - pasakė. - Žinau, ne mano tas žvėriukas, o visų, laukinis. Jei sugausi, nesakyk man. Kažkaip šilta dūšioj: va, gyvena Dievo vabalėlis ir tu gyveni... Jei jo nebebus, liūdna pasidarys, rodos, tada ir man giltinė dalgį galas... Nesakyk... Šlubutis kas savaitę mane aplanko, kitą kartą ir dažniau, kaip giminė koks. Nesakyk...

Lėtai ėjo trobos link, ilgai trynė kaliošus į eglišakes, atžagaria ranka perbraukė per sužvarbusią nosį ir pradingo tarpduryje.

Pastovėjo Kuzavinis, apsidairė, mintyse pasijuokė iš senio ir vėl pakumpęs nukiūtino atgal į mišką. Ilgai vaikščiojo apžiūrinėdamas kiekvieną didesnę kelmą, šaknų raizgynę, nuovartas, upelio krantų nuogriuvas ir geriausiose vietose paspendė dar ketverius spąstus. Išlindęs iš miško ir atsistojęs ant išvažinėto kelio, kruopščiai nuo drabužių nusivalė sniegą, susidėjo į

kuprinę daiktus ir čiulpdamas mėtinį saldainiuką patraukė autobusų stotelės link. Staiga prisiminė, kad kelias suka pro tą pačią, senuko minėtą, karvidę. Dvi moterys prie atlapotų didžiulių durų taikiai šnekučiavosi. Pasisveikinęs Kuzavinis pasiteiravo:

- Ar dirba čia melžėja Matulaitienė?

Moterys susižvalgė.

- Na, aš Matulaitienė. Ko norėjote?

Adolfas kiek patylėjo, paskui nerangiai mostelėjo ranka:

- Niekai... smulkmena. Vienas senukas, va iš anų namų, pasakojo, kad karvidėje gyvena kiaunė ir laka karvių pieną. Ar teisybė?

Abi moterys nusijuokė:

- Senis Ruzgys, kas gi daugiau pasakos. Kaipgi, gyvena čia kiaunė ir pieną laka.

- Ką, ji karves žinda? - nusišypsojo Kuzavinis.

- Žinoma, ne. Čia keli katinai gyvena, mes jiems švietėlio pienelio į skardinukes pripilam, tai ir Šlubutis du kartus susigundė.

Medžiotojas nustebo:

- Šlubutis?! Iš kur jo vardą žinote?

- O kaipgi! Ruzgys pakrikštijo. Keistas senis. Jam kelis sykius vištas išpjovė, bet iš spąstų ją paleido! Ar iš meilės, ar iš gaudumo dar vardą davė ir prašė neliesti žvėrelio. Mes ir neličiam.

- Tiesą sakant, nežinom kaip, - atsiliepė kita. - Šakėm bandėm užbadyti, bet velniškas vikrumas, pabėgo. O kailiukas koksss... - nutęsdama pakraipė galvą. - Man verkiant reikia...

Atsisveikinus su moterimis, keistos mintys apniko Kuzavinį. Per gyvenimą pagavo šimtus visokių žvėrelių, tačiau pirmą kartą pasitaikė kiaunė, kurios likimas keistai susipynė su žmogaus likimu.

Visą savaitę ką bedarytų: ar važiavo autobusu Vilniaus gatvėmis, ar sėdėjo kabinete ir vartė popierius, ar dirbo namuose - vis apie kiaunę sukosi mintys. Lyg iš tamsos išnirdavo kaliošais apsiavęs Ruzgys, išvartęs, po kuriomis budėjo spąstai, apsnigtas miškas, iš skardinėlės lakantis pieną Šlubutis... Kuzavinis jau nežinojo, ar jam reikia tos kiaunės, ar gaila jos, Ruzgio, ar čia kažkokia mistika, kvailumas kažkoks - viskas susimaišė.

Kitas noras, neklausantis širdies, stiprėjo ir šaukė kovoti. Kuzavinis pats suprato, kad tas noras - negeras, juodas, jį reikia malšinti, reikia stengtis tapti geresniam sau, žmonėms, reikia žmogui, kiekvienam žmogui, nors mažyčio, bet gero darbo. Tai tik jo, Kuzavinio, paslaptis ir niekas: nei žmona, nei vaikai, nei vaikaičiai, nei kiti medžiotojai to nesužinos. Prakeikimas! Reikėjo jam trenktis į Ruzgio sodybą?!

Gyveno lyg sulipdytas iš dviejų dalių.

Šeštadienio rytą, vos prašvitus, Kuzavinis sėdėjo autobuse, kuris vežė į pažįstamą Ringlių kaimo stotelę pamiškėje. Išlipęs sparčiai nužingsniavo prie pirmų spąstų. Dar iš tolo pamatė išdrabstyta apie spąstus sniegą ir juoduojantį kažkokio žvėrelio kūną. Kuzavinis, nepaisydamas gilaus sniego, iš visų jėgų bėgo meldamas Dievą, kad žvėriukas būtų dar gyvas. Širdis nežmoniškai daužėsi, kažkas graužė gerklę ir kai išvydo

įkliuvusį gražų šešką, kūną apėmė baisus silpnumas. Adolfas ilgai stovėjo atsirėmęs į medį ir abejingai žiūrėjo į nebegyvą šešką. Geležiniai lankai laikė tvirtai apglėbę jo mažytę krūtinėlę. Pailsėjęs, kaip visada, padėkojo miškui už auką, atsargiai įsidėjo į kuprinę žvėrelį ir paspendė spąstus. Paėjęs keletą žingsnių atsisuko, kritiškai įvertino savo darbą ir patenkintas nuėjo prie kitų spąstų. Jie buvo tušti. “Nekokia vieta, - pamane, - nebent kada nors gali įkliūti kokia audinė” ir nuėjo prie trečiųjų. Dar iš tolo pamatė, kad kiaunė rado masalą, sukiojosi aplink, bet po kelmu nelindo. Keliose vietose kasinėjo sniegą, žemę. Kaip ten spąstai? Kuzavinis atsiklaupęs pažvelgė po kelmu ir net švilptelėjo: spąstai buvo užsitrenkę! Staiga viskas paašikėjo! Pasirodo, gudruolė kiaunė, bekasinėdama apie kelmą, atsitiktinai užkliudė troselį. Tįmptelėti jautrūs spąstai patys užsitrenkė. Kuzavinis klūpėjo ir mąstė: “Ne-eee... Tu, gudruoli, neatsitiktinai apie spąstus kasinėji! Prie geležinkelio buvo tas pats, prie daubos tas pats, prie žabų krūvos, prie išdegusio ąžuolo...” Nuo tos minties nugara perbėgo lengvas drebulys, medžiotojas suprato, kad žvėriukas pasirodė gudresnis, ir jis, Kuzavinis, pasijuto nugalėtas. Labai kruopščiai, nesku-bėdamas, paspendė iš naujo, troselį pririšo aukštai prie lanksčios šakos. “Dabar nebepajudinsi”, - nusprendė pušies šaka užlygindamas visas pėdas. Lėtai pėdino per mišką paskutiniųjų link. Jis sėkme netikėjo, todėl skubėti nebebuvo ko. Prisiminė savo patirtį, analizavo visus jam žinomus keistus žvėriukų elgesius, juos mintyse dėliojo, lygino, savaip analizavo. Viltis ruse-

no, nes ketvirtųjų spąstų troselis kaip tik buvo įtemptas tarp rąstų, ir kiaunės manevras šiuo atveju netiko. Lėtai priėjęs aiškiai matė, kad kiaunė rado ir šias geležis, tykojančias tarp rąstų. Daugybę kartų ji lakstė rąstais, kelis kartus buvo pribėgusi prie pat angos ir pagaliau kaip tik toje vietoje nusišlapino, nusilengvino, po to neskubėdama nušuoliavo mišku. To jau buvo per daug. Juodasis Kuzavinio noras iškilo į paviršių. Priėmęs žvėriuko iššūkį, dabar turėjo pasiteisinimą! Šalin visas kankinančias mintis!

Nepavyko nei kitą šeštadienį, nei dar po savaitės, nei po mėnesio. Bėgo laikas, pakliuvo dar vienas šeškas, audinė, po to dar audinė ir vėl šeškas, bet kiaunės nebuvo. Kuzavinis išvaikščiojo skersai išilgai visą mišką, žinojo kiekvieną nors kiek geresnę vietą, kuriose visur tykojo spąstai spąstai spąstai. Keitė masalą, net korį su medumi pakabino, valerijonu atitinkamas vietas vilgė. Veltui. Kiaunė šmirinėjo jo pėdomis, tuštinosi ant spąstų ir nė nemanė pakliūti.

Privargo Kuzavinis taip, kad ir miškas apkarto, ir Ringlių kaimas vėmti vertė. Kartą, surinkęs visus spąstus ir parsivežęs namo, trenkė kampan.

Skaitė knygas, važinėjo į darbą, į parduotuves, kuitėsi su žmona virtuvėje ir, rodos, apsiramino.

Sausio pabaigoje kelias dienas iš dangaus dribsniais virto sniegas, o prieš mėnulio pilnatį spūstelėjo sausas, rūstus kaip Sibire šaltis.

Kuzavinis jau kelinta diena savo šiltame bute stovėdamas prie lango stebėjo gamtą. Jis žinojo, kad kiaunėms nebaisu, kai būna iki dešimties laipsnių šalčio.

Dieną miega varnų, šarkų lizduose, voverių drevėse arba tiesiog ant storos medžio šakos, o kai paspaudžia va toks, šiaurinis, daugiau kaip dvidešimties laipsnių šaltis, jos lenda į kelmus, išvartas, žodžiu, įsitaiso “ant žemės”, kaip mėgsta sakyti medžiotojai.

Kuzavinis nutarė pabandyti laimę dar kartą. Pakvietė medžioklėn Stanislovą Ražaną su visoje Lietuvoje garsia Vakarų Sibiro laika Olimpu. Kol žiguliai riedėjo Ringlių link, Adolfas pasakojo apie savo nesėkmę, apie užkerėtą, kitaip nepavadinsi, kiaunę, apie pasakišką jos dydį ir gudrumą. Stasys juokėsi, kraipė galvą ir vis netikėjo, kad tokių žvėriukų būna. Apie senį Ruzgį Kuzavinis kažkodėl tylėjo. Sakė, kad kiaunė buvo pakliuvusi į spąstus, neteko dviejų nagų, jos vardas - Šlubutis. Visa tai jis, Adolfas, iš kažko sužinojęs.

Nuo kalniuko matėsi, kaip tyliai į pusnis buvo pasinėręs Ringlių kaimas.

Vyrai, palikę mašiną kolūkiečio kieme, slidėmis sparčiai čiuožė tiesiai į mišką. Smagus, jausdamas medžioklę, sniegu skuodė gražuolis Olimpas. Visiems buvo linksma, lengva, nuo ilgo sėdėjimo kabinetuose suglebę raumenys atgijo, ir, atrodė, slidės be jokių pastangų nešė pirmyn.

Miške dar prietema, bet Olimpas ristele jau bėgiojo tarp medžių, retkarčiais tai į vieną, tai į kitą kelmų skylę įkišdamas drėgną juodą nosį.

- Čia, matyt, nėra, - pūškuodamas Stasiui iš paskos aiškino Kuzavinis. - Čiuožiam dešiniau, už dviejų šimtų metrų rasime juodalksyną. Ten ta kiaunė visą laiką sukinėjosi.

Juodalksnynas buvo nuostabus. Kažkada būta pelkės, kurioje medžiai augo, džiūvo, virto, ir kelmai pasidarė aukšti, platūs, priraizgyti šaknų, priaugę žolių, prikritę sausų lapų. Tokius didelius kelmus Olimpas tyrė ypač atidžiai, iš visų pusių, rimtas, susikaupęs, todėl tų tyrimų rezultatai niekam nekėlė abejonių.

- Pailsėkime kelias minutes, - paprašė Kuzavinis, - turiu termosėlį, išgersim kavos.

Susėdo.

Pusbalsiu kalbėjosi, pasigardžiuodami gėrė kavą.

Staiga už poros šimtų metrų pasigirdo skambus Olimpo lojimas. Kaip botagu kirsti vyrai akimirksniu pašoko, suskato viską tvarkyti, kišti į kuprines. Adolfas nespėjo nė apsižiūrėti, o Stasys jau dingo tarp medžių. Olimpo lojimas susiliejo į pratisą gausmą, vadinasi, žvėriuką jau mato. Kuzavinis čiuožė skubėdamas, užduso, smilkiniuose stipriai spaudė ir, neišlaikęs pusiausvyros, griuvo į pusnį. Kol atsistojo, kol nubraukė sniegą, pasigirdo šūvis, paskui kitas. Olimpo lojimas virto plonu skalijimu, kuris tolo, tilo, kol miškas nuščiuvo, įprastai braškėjo šakos.

Pričiuožęs artyn, Kuzavinis pamatė prie vieno kelmo pasilenkusį Stanislovą.

- Pargriuvai? - paklausė Kuzavinio.

- Ne, - iš papildų žiūrėdamas pralemeno. - Nenušovei?

- Ne. Miegojo jūsų Šlubutis va šitame didžiuliame kelme. Olimpas rado, pradėjo loti, kojomis platinti angą. Tokio triukšmo, žinoma, kiaunės nervai neišlaikė, ir ji va pro šitą vietą, kitoje negu buvo Olimpas pusėje,

išlindo ir bėgt! Šuo vytis! Kiaunė žaibu į ažuolą ir pradėjo bėgti šakomis. Aš ją mačiau, kiek sveikatos turėdamas čiuožiau artyn, bet nespėjau, griuvinėjau, ir būtų pabėgusi, bet baigėsi dideli medžiai. Pasuko dešinėn. Anksčiau supratęs jos manevrą, beveik suspėjau užbėgti. Šoviau du kartus... Ką darysim?

- Būtinai reikia sekti, - įsižiūrėdamas į pėdas nusprendė Kuzavinis. - Tikrai Šlubutis. Va, nagelių trūksta, - parodė pirštu.

Pagauti azarto, vyrai sparčiai rangėsi tarp medžių, išvartų, kelmų, griovių. Sugaišo, kol šiaip taip per tankų eglynėlį prasimušė, kol nusileido į daubą, kol vėl pakilo į statų šlaitą... Dvimetriniams Šlubučio šuoliams, rodos, nebuvo galo. Retkarčiais šalia jo pėdų matėsi stambios Olimpo pėdos.

Po dviejų valandų įnirtingo persekiojimo vyrai pavargo. Kuzavinio žingsniai darėsi vis trumpesni. Pagaliau sustojo.

- Žinai, Stasy, mano metai nebe tie. Velniai nematę tos kiaunės, aš einu į kelią, paėjėsiu tai į vieną pusę, tai į kitą. Gal išgirsiu lojant. Jei išgirsiu - papūsiu ragą.

- Gerai, - atsiliepė Stasys.

Išsiskyrė.

Išėjęs į kelią Kuzavinis apsižvalgė. Iš kaimo pusės, tempdamas roges ir pūsdamas garų kamuolius, artyn risnojo arkliokas.

- Prrrr... - sustabdė arklį vadeliotojas. - Gal šuns ieškai?

- Ieškau, - nustebęs atsiliepė Adolfas.

- Nematytas šuo jau geras pusvalandis apie karvidę

sukinėjasi, bobos meilina, bet jis į rankas nesiduoda.

- Kokios spalvos šuo?

- Rudas. Riesta uodega. Žinoma, jūsų, kitų čia tokių nėra.

- O ką jis ten daro?

- Apie daržinę trinasi.

- Dėkui. Einu.

Priartėjęs prie fermos, Kuzavinis tikrai pamatė Olimpą, kuris sukinėjosi apie daržinę, įlisdavo į vidų ir vėl išlisdavo. Ypač domėjosi ventiliatoriumi. Nesunku buvo suprasti, kad kiaunė, skuodusi šuoliais, visu greičiu nėrė į ventiliatorių ir pasislėpė po šieną.

- Čia įlindo? - uždusęs, atsilapojęs pričiuožė Stasys.

- Čia, - skėstelėjo rankomis Adolfas. - Žinai, aš tau nesakiau, jis užkeiktas, žmogaus protą turi.

- Iš pėdų sprendžiant, tam žvėriukui, turinčiam proto, labai striuka buvo. Kol bėgo per va šitą plyną lauką, Olimpas vos jo nenutvėrė. Pasisekė. Kitą kartą gali ir nepasisiekti, - Stasys nusišypsojo. - Einam, Olimpai! Nebėr kiaunės, nevark!

Dar po mėnesio kiaunė Kuzaviniui atrodė kaip tolimas, nepasiekiamas žiburys. Jis jau seniai nebetroško Šlubučio mirties, jo kailiuko. Kuo toliau, tuo labiau norėjosi pamatyti senąjį Ruzgį, pažiūrėti į jo gyvas, raukšlėlėmis įrėmintas akis. Kuo toliau, tuo labiau nepagauzamo žvėriuko, lyg nežemiško, lyg tikrai užkerėto, likimas atrodė susijęs su šio žmogaus likimu.

Užsidaręs sandėliuke, Kuzavinis kelis vakarus pjaustė lentas, kalė, gręžė, konstravo ir vieną vakarą išnešė gražiai padarytus spąstus.

- Čia nepaprasti spąstai, - aiškino žmonai, - vietoj masalo atskirame narvelyje uždarysiu gyvą žiurkę. Kiaunė būtinai susigundys. Privalo!

- Kam tau dabar kiaunė? Pažiūrėk, pavasaris! Kai liukas prastas, - nesuprato žmona.

- Šiaip, sakau, pabandysiu, gal geras, - mykė Kuzavinis.

Įleidęs žiurkę, aprišęs spąstus maišu, įtaisęs lyg ir rankeną, medžiotojas gal šimtąjį kartą riedėjo Ringlių kaimo link. Ilgai ieškojo tinkamos spąstams vietos ir, išsraudęs juos prie ventiliacijos angų, užmetęs glėbį šieno, išvyko namo.

Po trijų dienų Šlubutį rado spąstuose. Pasidėjo prieš save ir ilgai žiūrėjo į didelę, gražią kiaunę. Niekaip negalėjo suprasti, kaip tokioje mažoje galvelėje gali tilpti tiek nuovokos. Prisiminė, kiek dėl šito žvėrelio privargo, kiek buvo nuostabių ieškojimo ir vilties dienų.

Ruzgio troboje degė šviesa, bet ilgai niekas neatsiliepė. Pagaliau pasigirdo žingsniai, senutė atitraukė

užuolaidėlę, ilgai žiūrėjo į tamsą, klausinėjo iš kur ir ko reikia.

Senis Ruzgys jau du mėnesius sunkiai sirgo. Kuzavinis padėjo dėžę priemenėje ir atsisėdo prie lovos. Tik plačiai atmerktos Ruzgio akys buvo gyvos sudžiūvusiam veide.

- Nepažįsti manęs? - kiek galėdamas garsiau paklausė Kuzavinis.

- Pažįstu. Tu Šlubutį sekiojai. Ar pagavai?

- Pagavau, tėvuk, - Adolfas atnešė dėžę ir padėjo ant taburetės priešais senį.

Senis ilgai žiūrėjo į žvėrelį, paskui ėmė keltis.

- Vajėzau! - sušuko senutė ir puolė padėti.

Senis Ruzgys ryžtingai mostelėjo ir atsisėdęs ištiesė kaulėtą ranką, priglaudė pirštus prie žvėrelio, ilgai ilgai laikė, paskui lėtai atsisuko į Kuzavinį.

- Man atnešei?

- Tau.

Senis ilgai tylėjo, sunkiai kvėpavo, tarsį vis pašvilpdamas, nė minutėlei nenuleisdamas akių nuo spąstų kamputyje susirietusios kiaunės.

- Ilgai gaudei?

- Du mėnesius.

Ruzgys staiga nei iš šio, nei iš to lyg botagu perlietas krūptelėjo. Tyliai pravirko. Nemirksėjo. Tik akys vis šlapo, kol didžiuliai skaidrūs lašai, nuriudėję raukšlių raukšlelių išvagotu veidu, nyko seniai neskustoje žiloje barzdoje.

- Žinojau. Širdis jautė. Žinojau, kad Šlubučiu blogai. Man irgi labai blogai. Vos... vos nenumiriau. Ži-

nau ir jaučiu, kad mano krūtinėje kažkas lyg naujai plazda. Būsiu sveikas ir aš... - šnirpščiojo. - Paleisk jį.

Kuzavinis išnešė spąstus į kiemą, bet kiaunė šokti į laisvę nedrįso, tupėjo ir spoksojo į žmogų. Susiradęs rykštę Adolfas stumte išstūmė žvėrelį, niekaip nesuprasdamas, ko tas Šlubutis priešinasi, urzgia ir nesuvokia žmogaus gerumo. Iššokusi kiaunė žaibu nušuo-liavo į tamsą.

- Paleidai?

- Paleidau.

- Kur nubėgo?

- Į mišką.

- Gerai, - senis Ruzgys atsitiesė lovoje, kažko ilgai žiūrėjo į lubas ir staiga plačiai nusišypsojo.

- Vajėzau, kas jam? - nieko nesuprasdama senutė Ruzgio žmona net pliaukštelėjo sudžiūvusiais delniukais. - Buvo visai susibaigęs.

- Verut, - kreipėsi ligonis į žmoną, - ruošk stalą. Geras žmogus svečiuose. Duok ir man kokių šutintų bulvių, kokį kąsnelį riebios mėsos. Rodos, metus esu nevalgęs. Skubėk.

- Betgi tau... ta mėsa ar gerai? Saugokis, kad bėdos neprisišauktume.

- Gerai gerai... Ko čia bus blogai? Matai, aš jau beveik ir sveikas.

Vis dar palaimingai šypsodamasis senis uždėjo savo gyslotą ranką ant Kuzavinio rankos.

Spustelėjo.

1990 04 20

Vilnius

ŠUNIŠKA AISTRA

Pats vidunaktis.

*Monotoniškai uždamas greitasis autobusas matavo kilometrus iš Kauno į Klaipėdą. Niekas nebežiūri į tam-
są, nebeskaito, nebedega nė viena keleivių lemputė. Autobuso ritmui pasidavusios kiknoja miegančiųjų gal-
vos, nusvirusios rankos, suglebę kūnai.*

*Atlošę sėdynes, kaip du sąmokslininkai sukišę gal-
vas, su gydytoju kalbėjomės pašnibždomis. Nors pra-
bėgo daug metų, bet psichiatro papasakota šiurpi isto-
rija išliko atmintyje.*

*- Pirmą kartą moterį, vardu Emilija, pamačiau prieš
atostogas, paskutinę darbo dieną. Matyt, laukė ilgai ir
ryžosi įeiti į kabinetą, kai nebebuvo nė vieno laukian-
čiojo, paskutinę darbo minutę, kai nusivilkęs chalata*

ruošiausi eiti. Matyt, tikėjosi ilgo, nuoširdaus pokalbio, bet aš buvau nedovanotinai nekantrus ir iš karto apipyčiau ją klausimais. Prieš atsakydama "taip" arba "ne" nudelbusi akis ilgai tylėjo ir, matyt, neištverusi, staiga pakilo nuo kėdės ir atsidususi išėjo.

Emilija buvo žemo ūgio, apvalaus riebaus veiduko, skystais trumpais plaukais trisdešimt dvejų metų moteris. Liekno liemens, plačių strėnų, storomis kojomis - gražuole tikrai nepavadinsi.

Antrą kartą mano kabinete pasirodė žiemos viduryje. Tyliai, sklandžiai, retkarčiais paverkdama kalbėjo ištisas dvi valandas.

Netrukdžiau.

Anamnezės metu paaiškėjo, kad viskas prasidėjo dar mokykloje, dešimtoje klasėje, kai dvejais metais jaunesnis mokinyš staiga susidomėjo neišvaizdžia mergina. Emilija kankinosi dėl veidą išberiančių mažų raudonų spuogelių. Kiekvieną vakarą prigludusi prie veidrodžio ji su pasišlykštėjimu apžiūrėdavo save, išspausdavo spuogus, odekolonu dezinfekuodavo mažytes žaizdeles, o rytais kruopščiai pudruodavo. Vaikinuko elgesys jai pasirodė labai įtartinas. Nepaisydamas jos priešiškumo, jaunas kavalierius rašė ugningus meilės laiškučius, po pamokų taikėsi palydėti, kvietė į pasimatymus. Bijodama bendraklasių pajaukos mergina atsisakinėjo ištisus metus. Vaikinukas, pasirodo, buvo labai atkaklus ir jie pradėjo susitikinėti toli už Klaipėdos, pušyne, kažkur netoli Girulių. Iš pradžių iki sutemų vaikščiojo, kalbėjosi, žaidė slėpynių, prie jūros rinko gintarėlius, gražius akmenukus. Apie

erotiką nebuvo nė kalbos. Anot Emilijos, ta keista draugystė buvo tarsi jos iššūkis visuomenei, neapibrėžto savojo "aš" įtvirtinimas. Draugavo ir bijojo. Psichiatrai tokią būseną vadina intrapunityvine frustracija F. Hamburgerio paauglio krizės fone. Labai sudėtinga būseną. Subrendus požymiai išnyksta, tačiau dažniausiai visam gyvenimui lieka psichikos deformacija.

Noras pažinti kūną užgožė protą. Sugulę ant spyglių pakloto iki svaigulio bučiuodavosi, petingu tyrinėjo vienas kitą. Emilija negalėjo patvirtinti, kad tai buvo jos pirmoji meilė. Ne. Išliko nepaprastai malonūs pojūčiai. Iš pasakojimo paaiškėjo, kad berniuko veiksmai nebuvo patalogiški. Mergaitės elgesys labai pasikeitė. Jai neberūpėjo visuomenės priimtose elgesio normos. Nežinia kodėl vaikinai dėsė atlikti tikrą lytinę aktą, nors abu jau buvo pasiruošę tai padaryti. Tarsi vėjas nupūtė bet kokią susitikimų romantiką, idealizuotos draugystės žaismą, pagarbos kupinus švelnius žodžius. Buvo rugsėjo pabaiga, bet vakarai ir naktys pasitaikė šilti. Susitikdavo beveik kiekvieną vakarą ir per visą mišką potekomis, persimesdami vienu kitu žodžiu skubėdavo į pajūrį. Ten, tankiame sąžalyne, buvo radę kažkokią, gal nuo karo likusią, smėlėtą duobę, į kurią vaikinukas buvo pritempęs senų čiužinių. Šalin gėdą! Emilija geidė vaikino nuogo kūno ir savąjį drastiškai, įžūliai, netgi vulgariai siūlė. Tai truko gal mėnesį, gal du, iki pat pirmųjų šalnų. Emilija manė, kad štai dabar vyksta būtent tai, ko siekė jos draugas. Iš giminaičio buvo paėmusi prancūzišką pornografijos žurnalą, nemiegojo keletą naktų, kantriai su žody-

nu išsivertė visus tekstus ir azartiškai stengėsi kuo greičiau viską, ką perskaitė, išbandyti. Nesisėkė. Vaikinui nebuvo erekcijos, ir Emilija tik masturbuodama prieš pat sėklos išsiveržimą pasiekdavo to, ko reikia normaliam lytiniam aktui. Jis pirštu pradūrė mergystės plėvę ir buvo priverstas jaudinti tol, kol įvykdavo kažkas panašaus į orgazmą.

- *Tai liga? Ji buvo vyresnė, todėl aktyvesnė. Kas čia blogo?*

- Tai tik pradžia.

Gal dėl to, kad nepajėgė atlikti lytinio akto, vaikinukas nei iš šio, nei iš to nutraukė susitikimus, ėmė vengti Emilijos, slapstėsi mokyklos koridoriuose ir baugščiai apsidairydamas ėjo namo. Kartą priėjęs griežtai uždraudė pasakoti, ką jie veikdavo miške, ir apskritai niekam nė cypt apie draugystę. Grasino keršyti. Emilija jautėsi įžeista, pažeminta ir skaudžiai išgyveno nesėkmę.

Prabėgo daug metų.

Emilijos gyvenime daugiau vyrų nebuvo.

Studijų Vilniaus universitete metu nė vienas studentas nepanoro jos draugystės, niekas nepastebėjo jos nuo spuogų apsivaliusio veido, dar labiau papildnėjusios figūros. Keista. Per talkas kolūkiuose nesimeilino joks traktorininkas. Emilija sakė, kad būtų sutikusi intymiai bendrauti su bet kuo, nes nuo erotinių minčių pertekliaus ji tiesiog duso, bet... Manau, kaltas nepaprastai kaprizingas jos būdas. Iš prigimties jautri, imli, pernelyg giliai analizuojanti, ji beregint įsižeisdamo, tėkšdavo į akis savąją tiesą. Labai dažnai papras-

čiausia replika, net sąmojis apie ją, anekdotas, kurį prisitaikydavo sau, virsdavo ižeidimu. Visiems kvatojantis Emilija piktai sučiaupdavo lūpas, žaižaruodavo akimis. Niekas jos nemėgo, nes manė, kad neturi bent primityvaus humoro jausmo.

Atsiskyrėlės gyvenimas, globos ištroškusi siela, tas per daugybę metų susidaręs vakuumas privertė visa esybe pasinerti į gyvūnijos pasaulį. Klaipėdoje močiutė, pas kurią mokyklos metais gyveno Emilija, buvo jau mirusi. Emilija gyveno viena. Vieno kambario bute atsirado visokiausių gyvių. Augino driežus, žuvytes, vėžlį, žiurkėnus, džiaugėsi, jeigu kur nors kampe voras įsigudrindavo gaudyti museles. Visa tai liejosi į viduje ištobulintą savąjį pasaulį.

Trūko garbės.

Užsigeidė šuns. Paties didžiausio, paties gražiausio, paties kilmingiausio. Tas gyvulys, kurio dar nebuvo, turėjo padaryti ją svarbią žmonių akyse.

Tik po pusantų metų už didžiulius pinigus jai parvežė vos ne pasaulio čempionės kalės juokingą nevikrą šuniuką. Po dvejų metų iš to šuniuko išaugo nepaprastai gražus dogas Cigis. Emilija lakstė stadione mokydama augintinį šokinėti per kliūtis. Be atvaingos važinėjo į parodas trokšdama Cigiui apdovanojimų. Pirko brangios jautienos, vitaminų, avižų dribsnių ir dar visokių priedų, ruošė košes, maitino Cigį, kad kailis blizgėtų, kad šuo visada būtų energingas.

- *Kuo čia dėtas šuo? - neiškenčiau.*

- Veikti, vadinasi, aplenkti save.

Iliuzija. Kliesdesys. Isterija. Spalvinga psichikos pa-

letė. Visos sienos nukabinėtos Cigio nuotraukomis. Ap-
link plakatai su šunų atvaizdais, kalendoriai ir gaire-
lės. Akinanti, beprotiška meilė šuniui. Cigis pateisino
visas jos viltis! Emilija atidavė visą savo laisvalaikį,
atostogas ir pinigus.

Liko nepatenkinta tik viena, jai bene svarbiausioji,
gyvenimo dalis.

Šuo mėgo glostymą. Pastebėjo, kad palietus genita-
lijas Cigis suklusdavo, kartais apvirtęs ant nugaros, už-
simerkęs inkšdavo iš malonumo. Tą žaidimą Emilija
kartojų vis dažniau. Pati pajutusi malonų jaudulį, ait-
rino vaizduotę. Gana greit nusistovėjo tvirtas asocia-
tyvus ryšys tarp šuns glostymo ir tų, palyginti nekaltų,
meilės žaidimų Girulių pušyne. Tarsi iš kokios juodos
užmaršties kaip kokie drugeliai į šviesą kilo ir kilo ne-
sibaigiančių prisiminimų virtinė. (Kartais sunku pati-
kėti, kaip atkakliai ir spalvingai dirba mūsų pasąmo-
nė, tiesa?). Kas dieną tie prisiminimai ryškėjo, tvirtėjo
tiltas tarp praeities ir dabarties. Prisijungė garso, vaiz-
do, jutimų fonas. Atrodo, net kvapą užuodė. Tarsi lū-
pos, pirštai, šlaunys lytėjo svetimus švelnius pirštus,
siurbė tas kitas lūpas, tos šlaunys degino šlaunis. Ne-
paprastai stiprus transas. Net pasakojimo metu Emilija
tvirtėjo kaip epušės lapas.

Tai dar tik pradžia.

Monotoniškas darbas bibliotekoje tapo neįdomus.
Didžiausias skaitytojų antplūdis buvo tik vakarais, to-
dėl ištisomis dienomis ji beveik mechaniškai rūšiuo-
davo korteles, kažką rašydavo arba megzdavo kojines,
pirštines, šalikus, kuriuos pardavusi uždirbdavo prie-

dą prie algos. Po darbo, apibėgusi parduotuves, ruošdavo valgį dviem: sau ir Cigiui. Visada.

- *Kur šuo miegojo?*

- Lovoje. Kartu su šeimininke. Kiekvieną vakarą po pasivaikščiojimo abu prausdavosi vonioje. Švelniausius žodžius kuždėdama Emilija šluostė šuns kailį ir trynė specialiu aliejumi, kad kvepėtų.

- *Tarsi šeimos iliuzija?*

- Emilija pasakojo pati, aš jos neraginau, neklausinėjau. Stebėtina tiksliai akcentavo tuos dalykus, kurie patologijai vystantis turėjo lemiamos reikšmės. Tai buvo pirma ir paskutinė jos išpažintis.

- *O toliau?*

Gydytojas iš krepšio ištraukė mažytį termosą, pripylė karštos kvapnios kavos, pasiūlė man, paskui sunkiai atsidusęs ir pats sriubtelėjo keletą gurkšniukų.

- *Kas buvo toliau? - nebeiškenčiau.*

- Labai pasikeitė šuns elgesys. Apuostydavo visas kales, tapo agresyvus ir tarsi be priežasties piktas. Emilija ilgai nesiryžo, bet paskui prisipažino, kad žaidimai su Cigiui tapo vis rafinuotesni. Leisdavo Cigiui letenomis apglėbti nuogą savo šlaunį, baksnodavo šuns papilvę tol, kol jis pradėdavo imituoti sueitį su kale. Tada pasilenkusi ji pirštais paliesdavo, masažudavo, spausdavo jo lytinį organą tol, kol viskas baigdavosi sėklos išsiliejimu. Emilija išmoko pagreitinti arba sulėtinti šuns ejakuliaciją ir tai trukdavo tol, kol pati pajusdavo tikrą ekstazę. Matyt, buvo kažkokie garsai, kurie Cigiui tapo sąlyginiu refleksu. Jaunystės išpūdžiai priblėso, kasdien ryškėjo moters ir šuns priklausomy-

bė.

- *Neįtikėtina.*

- Tai patologijos pradžia. Mano praktikoje pasitaikė toks vienintelis ligonis. Galų gale kiekvienas normalus žmogus jaučia asociatyvius išgyvenimus matydamas gyvūnų lytinį aktą, bet čia buvo visai kas kita. Emilija neturėjo jokios lytinio gyvenimo patirties. Jokios.

Pabaiga šokiruojanti.

- *Kiek tada Emilijai buvo metų?*

- Dvidešimt devyneri. Aplink nė vieno draugo. Bendradarbiai jos nemėgo, šalinosi, stengėsi išgrūsti iš darbo. Tarsi neliko ir giminės. Giminių pareiga rūpintis, kad jos narys neliktų vienišas.

Kartą virtuvėje Emilija atsiklaupusi rinko pabirusius lauro lapus. Staiga ją apglėbė dogas. Tai buvo lyg logiškas tarpusavio žaidimų tęsinys. Žaibiškai tvykstelėjo beprotiška mintis pasinaudoti situacija ir ji, prakišusi ranką sau tarp kojų, suėmusi Cigio organą, pakartojo tai, kas buvo anksčiau. Štai čia tikrosios patologijos pradžia.

- *Nejaugi šuns lytinis aktyvumas didesnis negu žmogaus?*

- Neįvertinami dalykai, - gydytojas šyptelėjo. - Manau, mažesnis. Štai nuo tada, nepaisant šunų klubo protesto, daugiau rujojančių kelių į savo butą Emilija neįsileido. Tiesa, vienai kalei ji padarė išimtį.

- *Seksualinis pavydas?*

- Galbūt, o gal dar kažkas, sunku pasakyti. Niekas jau nesužinos. Niekada. Po pirmojo karto moters poza tapo dogo dirgikliu. Kartais primygtinai sekiodavo iš

paskos laukdamas šios malonės. Štai tada Emilija suprato, kad moraliniu požiūriu jos elgesys smerktinas, bet guodėsi tuo, kad veiksmai visiškai slapti ir niekam nekenkia. Žinoma, tai buvo klaidinga.

Paskutiniam nuopoliui ruošėsi ilgai ir skausmingai. Nugalėti savęs nebepajėgė. Kartą, visa įdirgusi, jau su viskuo susitaikiusi, lyg iš smalsumo, kambaryje atsi-klaupė nuoga. Šuo atliko visą sodomijos aktą. Emilija ranka imitavo šuns ir kalės susirakinimą. Tvirtino, kad pati pajuto tokį sukrėtimą, kurio niekada anksčiau ne-buvo patyrusi.

- *Viešpatie!*

- Tai kartojosi beveik kas savaitę. Sąmoningai vary-davo save į tam tikrą pamišimo būseną, po to būdavo nepaprastai išsekusi. Vos nusigaudavo iki lovos.

Nelauktai prasidėjo nemalonumai. Pasivaikščiojimų su Cigiu metu Emilija negalėdavo pasilenkusi škinti gėlių, rūgštynių, žemuogių, net užsirišti batų raištelių. Šuo puldavo ant nugaros. Kartą, visa degdama iš gė-dos, turėjo paaiškinti tokį Cigio elgesį truputį pažįsta-mai moteriškai, kuri, puikiai išmanydama šunų psicho-logiją, labai įtartinau nužvelgė Emiliją. (Tas skvarbus žvilgsnis dar ilgai ją persekiojo.).

Dar daugiau!

Cigis puldavo kiekvieną šunį, kuris tyčia ar netyčia prisiartindavo prie šeiminkės. Vienos šunų parodos metu dogas kaip paklaikęs puldinėjo visus iš eilės, ne-klausė jokių Emilijos komandų ir ekspertai nutarė, kad toks nepaaiškinamas Cigio elgesys reiškia, kad serga pasiutlige, o gal apsinuodijęs, gal kankina kokie skaus-

mai. Nesulaukusi eilės, visa nusiplukusi, apsiašarojusi Emilija partempė šunį namo ir daugiau niekada į jokiais parodas nebevažiavo.

- *Šuo įsimylėjo? Tai įmanoma?*

- Gal jie to nė nesupranta. Patelės saugojimo refleksas, ir tiek. Gamtoje kiek tik norite tokių pavyzdžių.

- *Taip.*

- Sodomijos aktai tobulėjo ir tapo su švelnia preliudija, audringu finalu. To buvo maža. Nužiūrėjusi nepiktą kalę Emilija pasakė šeimininkei norinti suporuoti ją su savo Cigiu. Išprašė, kad rujojančią kalę dienai kitai paliktų Emilijos namuose. Uždariusi vonioje specialiaisiais tamponais rinko kalės gleives.

- *Kam? - nesupratau.*

- Norėjo, kad Cigis su ja elgtųsi taip, kaip su kale. Vėliau prieš sueitį išsitepdavo tos kalės gleivėmis.

- *Košmaras. Kiek tai tęsėsi?*

- Beveik ketverius metus. Cigį partrenkė mašina ir, nepaisant visų Emilijos pastangų, jis nugaišo. Tai buvo baisus smūgis. Savo numylėtinį moteris užkasė toli už miesto, prie jūros, po didžiule pušimi.

Šios netekties kompensuoti niekas negalėjo, bet gyvenimas tęsėsi. Emilija tapo aktyvi gyvūnų globėja. Rašė ištisus traktatus apie žmonių žiaurų elgesį su gyvūnais ir siuntinėjo į laikraščius, žurnalų redakcijas. Žinoma, paistalynės niekas nespausdino.

- *Šuo žuvęs. Priežastis pašalinta. Kam reikėjo gydytis?*

- Liko pasekmė. Staiga Kristaus amžiaus moteris užsigeidė žūtbūt pagimdyti nors vieną vienintelį vaiką,

bet kaip ugnies bijojo pirmosios sueitės su vyru. Bėgo savaitės, mėnesiai, o gerbėjo neatsirado. Kankino nuolatinės abejonės, kad po to, kas buvo su Cigiu, ji negali turėti vaikų. Susirgo manija, kad yra nepagydoma iškrypėlė, kliedėjo, kad turi mazochistinių polinkių, kasdien vis giliau grimzdo į žudančią depresiją.

Staiga įvykiai pakrypo nelaukta vaga.

Emilijai prireikė į namus parsivežti sunkų daiktą. Taksi atvežė, taksistas padėjo įnešti, sutiko išgerti puoduką kavos. Senas mergišius akimirksniu suprato, ką žada koketuojantis šeiminingas žvilgsnis, prislopintas juokas, glotniai aptemptas užpakaliukas. Atžagaria ranka nubraukęs nuo lūpų kavos puteles, jis, neslėpdamas ketinimų, priėjo prie moters, apžiojęs lūpas pačiuo. Pajutusi klaikią baimę Emilija bandė įnirtingai priešintis, bet buvo vėlu. Kaip replės suspaudė nepaprastai tvirtos taksisto rankos. Glamonių ištroškęs jo kūnas buvo nepaprastai atkaklus. Emilija priešinosi kiek galėdama, bet turėjo pasiduoti. Pagaliau taip nelauktai įvyko tai, ko ji labiausiai troškė. Atrodė, turėtų būti patenkinta, bet ją užvaldė baisūs košmaras.

Taip prasidėjo ištisus dvejus metus trukusi taksisto ir Emilijos draugystė. Mačiau tą taksistą: vešlūs juodi plaukai ir nepaprastai ilgi balti pirštai. Kaip kokio virtuozo pianisto. Labai tvirtai suręstas vyrukas. Man tada pasirodė, kad jis vedęs. Tikras patinas.

Taksistas sujaukė ramų moters gyvenimą.

Pasirodydavo ir išnykdavo kaip šmėkla. Nepaisė, ar naktis, ar diena, ar Emilija sveika, ar pavargusi. Jos norai, jos balsas nieko nereiškė. Pasakęs keletą nereikš-

mingų sakinių taksistas, kaip koks peralkęs žvėris, puldavo ruošti ją seksui. Ne. Tai įvykdavo ne iš karto. Grabinėdavo, draskydavo, gąsdindavo bjauriais žodžiais, grubiai bučiuodavo, kramtydavo, kišdavo liežuvį į jos burną, griaudavo ant grindų, tempdavo į vonią ar grubiai paimdavo pasodinęs ant virtuvės stalo. Toks elgesys moteriai kėlė siaubą. Ji verkė, ją kratė tai šaltis, tai karštis, maldavo, daužė ją kumščiuokais, kandžiojosi, bet visa tai buvo panašu į spektaklį, kuris taksistui nepaprastai patiko.

- *Nelaiminga moteris.*

- Kodėl? Jai taip neatrodė. Buvo šventai įsitikinusi, kad tai visiškai normalus vyras. Pasisotinęs taksistas būdavo nepaprastai švelnus. Tėviškai plekšnodavo per jos nuogą užpakalį, nesigėdijo švelniausių žodžių. Atsisveikinimai po sočių pietų ar vakarienės būdavo tokie nuoširdūs, kad Emilija puldavo jam ant kaklo, verkėdavo ir prašydavo pasigailėti: "Palik mane! Palik mane!" Dažniausiai tvirtindavo, kad ji nenormali moteris. "Paliik..." Taksistas juokėsi ir sakė, kad jam patinka štai tokios pasiutusios katės. Keista, po pusmečio taksistas pradėjo tikinti, kad įsimylėjęs ir prašė tekėti.

Tekėti?!

Emilija visiškai nebesuprato, kas jai darosi. Likusi viena stengėsi prisiminti kiekvieną jo žodį, gestą, mimiką ir svarstė, ar jis nuoširdus. Jai atrodė, kad iš jos tyčiojasi. Kliedėdama stengėsi išsivaduoti nuo praeities išgyvenimų. Norėjo tarsi sulipdyti save iš naujo be gėdos ir tos baisiosios nuodėmės. Kažkokia jėga ją

tempė nuo to vyro, o kita jėga, dar galingesnė, ją nenumaldomai traukė. Neurotinis konfliktas gilėjo kiekvieną dieną. Tai nežaboto švelnumo pagauta pati kuždėjo taksistui meilės žodžius, tai vadino niekšu ir stengėsi išdraskyti akis. Jis kvatojosi. Taip ir nesupratau: jis sadistas ar mazochistas. Apie vaiką jis nė girdėti nenorėjo.

Staiga Emilija pamėgo bažnyčią. Karštai meldėsi trokšdama atleidimo. Per išpažintį visko pasakyti nediršo. Viešpats atleido mažas nuodėmes, o pati didžiausioji liko, persekiojo ir nuodijo gyvenimą.

- *Tada atėjo pas jus?*

- Tada atėjo pas mane. Hipnozės seansai nepadėjo. Mačiau, kad manimi netiki. Niekaip negalėjo atsipalaiduoti. Prašė neįmanomo dalyko, kad jos viduje sukurčiau normalų meilės jausmą tam vyrui. Prašė, kad apie Cigį blogai nekalbėčiau, nenorėjo išsivaduoti nuo saldžių prisiminimų. Reikalavau, kad ji nebeneštų gėlių ant to šuns kapo, išmestų visas to šuns nuotraukas, pavadėlius, antkaklius ir viską, kas liko. Emilija kategoriškai nesutiko. Tada pasakiau, kad jai mano kabinete nėra kas veikti, nes neįmanoma padėti ligoniui, kuris pats nenori pasveikti. Man buvo gaila sugaišto laiko.

Gydytojas nutilo.

- *Ji išėjo? Nebesusitikote? - po minutės tyliai paklausiau.*

Abu kurį laiką žiūrėjome pro tamsų langą į tamsią naktį nieko nematydami. Gydytojas keletą kartų krenks-telėjo, išsiėmęs nosinę kruopščiai nusišluostė lūpas.

- Prieš metus Klaipėdoje važiavau taksi. Įkyriai lindo mintis, kad taksistą kažkur esu matęs. Prisimenu daugelį savo ligonių, ypač tuos, kuriuos teko ilgai ir kantriai gydyti, bet tai buvo ne ligonis. Keletą kartų pažiūrėjau į veido profilį ir staiga pamačiau rankas. Tie pirštai... Ilgi ilgi ir balti kaip pianisto virtuozo. Prisiminiau. Ilgai svarsčiau: klausti ar neklausti. Nugalėjo profesinis smalsumas. "Kaip Emilija?"

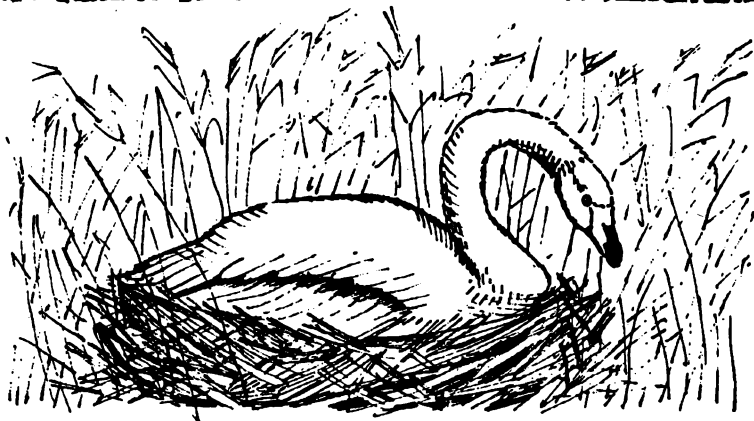
Jis krūptelėjo. Kelis kartus pažvelgė man į veidą. "Aš jūsų neprisimenu", - tyliai pasakė. Pasakiau, kad esu gydytojas. "Man apie jus pasakojo Emilija, be to, prieš daugelį metų buvau jus suradęs. Mes važiavome nuo geležinkelio stoties iki Pempininkų restorano. Kaip ji? Jūs žinote ką nors?"

Taksistas prisidegė cigaretę, godžiai užsirūkė, lėtai išpūtė dūmus: "Nekalbėkime apie tai. Ji pasikorė".

1990 06 01

Kaliakėmis

GULBĖS MIRTIS

Po vidunakčio.

Kai iš instituto po penkiasdešimtmečio pobūvio girtas jubilatas, prilaikomas žmonos, ir būrelis svirduliuojančių, klegančių svečių nusvyravo laiptais žemyn, aktų salėje liko dvi šeimininkės, Angelė ir Stasė, ir trys įkaušę mokslo vyrai.

Pavargusios moterys puolė tvarkyti stalus.

- Aš e-ei-einu, k-kur karaliai p-p-p-ėsti vaikšto, o tu p-parink ką iš-išgerti ir už-užkąsti. Eisim p-pas mane, - sumikčiojo Vincas bendradarbiui.

Paėmęs šakutę ir didelę lėkštę, nekreipdamas dėmesio į paniekinantį Stasės žvilgčiojimą, Jonas ėjo nuo

stalo prie stalo ir iš lėkščių rinko skaniausius gabalėlius.

- Kur šitiek dėsitate? - iš paniekos, pykčio ir pasišlykštėjimo Stasė virte virė. - Man šuniui nebeliks.

- Tavo darbas išplauti indus ir sutvarkyti salę. Už tai tau moka pinigų. Maistą pirkto profsąjunga, ir nesiškišk. Ne tavo!

Kažką sumanęs Robertas gaudė Angelę, kišo rankas po sijonu, bandė pargriauti ant grindų, bet ta nepikantai šėrė per kibias mokslininko rankas ir nesidavė - žvygaudama lakstė apie stalus.

- Ir kaip ne gėda?! - rėkė Robertui Stasė.

- Degtinės ir šampano neliesk! - piktai paliepė Jonas Stasei, matydamas, kad ta be jokio gailesčio išpila net buteliuose likusią degtinę. - Neliesk, sakau!!

- Apsikrėsime kokiu maru, - nė per nagą nenusileido šeimininkė.

- Nesijaudink! - Robertas pakėlė pirštą. - Alkoholis - dezinfekuojantis skystis. Jei ir dvės kas nors iš mūsų, tai pirmas, žinoma, jubiliasas - su visais bučiavosi. Cha! Mes spėsime išsiplauti skrandžius.

Iš kažkur atsiradęs į salę įvirtho instituto komunistų sekretorius Juozas Žičkus.

Kam rūpi kažkoks Žičkus?!

Sekretorius žagsėjo - atrodė, kad tuoj vems. Girtas. Veidas net melsvai baltas, kažkoks dar labiau praplatėjęs, išraižytas raudonų dryžių. Gal kur nuvirtęs miegojo? Apsižvalgęs iš kišenės išsitraukė kelis maišelius. Pamatęs, kad nebeliko nieko valgomo, nuo Stasės padėklo paėmė kelias riekeles duonos, priėjo prie

Jono lėkščių ir ėmė krautis mėsą.

- Palik mėsą!!! - supyko Jonas.

- Klausyk, - puolė aiškinti Juozas, - išvažiavo paskutinis traukinys į Vilnių. Aš permiegosiu savo kabinete. Aš... aš pusryčiams. Argi tau gaila? Čia ne tavo! Čia ir mano!

- Atsirado! Aš susidėjau, vadinasi, jau mano. Nešdinkis!

Jonas ryžtingai išplėšė iš Žičkaus rankų maišelį ir iškratė į savo lėkštę.

- Nešdinkis, pasakiau! - numetė maišelį ant žemės.

Tokio akibrokšto komunistų sekretorius negalėjo nė susapnuoti. Išraudęs tarsį kalakutas storulis net sudrebėjo.

- Kas?! Tu čia šeimininkas?! Tu?! Dalis mėsos priklauso ir man!

- Tau?! Bestuburi! Prasimušei į sekretorius ir manai, kad tau viskas galima?! Maaauk!

Sekundėlę Juozas stovėjo netekęs žado. Staiga pasilenkęs sugriebė tą maišelį, apsižvatgė ir nedvejodamas griebė mėsą, kišo į maišelį, griebė, kišo, griebė, kišo...

Op!

Stipriai pastumtas Žičkus susverdėjo. Akimirksniu išplėšęs iš rankų tą nelaimingąjį maišelį Jonas smogė dar kartą, dar smarkiau! Sekretorius nulėkė atatupsas, aukštiekninkas griuvo ant kėdžių, jas ištaškęs nučiuožė po stalu.

Prišokęs Jonas ruošėsi spirti.

Robertas čiupo kėdę, užsimojęs bėgo į pagalbą ir tuoj

tuoj sutrupins sekretoriaus kiaušą.

Supratę, kad niekas nebejuokauja, moterys ir atbėgęs Vincas ramindami įsikibo į Joną, šiaip ne taip sustabdė Robertą, liepė būti protingam ir nedaryti gėdos.

- Šiukslė! - Robertas nutrenkė kėdę.

- Angele, - kreipėsi į draugę Stasę, bandydama kaip nors pakelti ir iš pastalės ištempti Žičkų, - paieškok jam kokio maisto. Pridėk agurkų, duok kelis butelius alaus. Padėk man!

Sekretorius muistėsi ir nesidavė.

- Tylėk, balandėli, - ramino jį Stasė. - Matai? Jie trise. Girti, kvaili, gali ir užmušti.

- Nedovanosiu! Na, palauk... - inkštė Juozas. - Aš kvailys. Tai kvailys! Atkalbėjau direktorių, kad tam nerašytų papeikimo, o jis... Būtų kaip mat įraitęs tokiam mušeikai.

Angelė atnešė maisto, alaus ir abi moterys palydėjo sekretorių į jo kabinetą. Paguldė, užklostė.

- Nedovanosiu, nedovanosiu, - inkštė, - kur matyta, kad šitaip su komunistu? Vagys, sukčiai, tinginiai...

Aktų salėje visi trys jau buvo susėdę už stalo ir spėję išlenkti po taurelę. Užkando tylėdami.

- Viskas, vyrai! Mes norime eiti namo. Jau trečia nakties. Namai! Eikite į geresnę vietą! - piktai bambėjo Stasė vikriai plaudama grindis.

Mokslininkai puolė moterims gerintis, kvietė, maldavo prisėsti, pagerbti jų kuklią kompaniją, bet tos nė girdėti nenorėjo. Galų gale paaikėjo, kad Angelės vyras su abiem vaikais išvykęs į kaimą, niekas jos namuose nelaukia. "Kur tu skubi? Tau niekas per tas dvi

dienas, kol ruošei valgius, net ačiū nepasakė. Tiesa? Ar pasakė? Nepasakė! Nuuuu... Angele,” - meilinosi vyrai.

Stasė visus varė lauk.

Trakšt! Trakšt! Užrakinusi duris griežtai tarė:

- Viskas! Baigta! Namų!

Malonumų ieškotojai sugužėjo į senbernio Vinco butą.

...

...

...

Likimas.

Gražuolis gulbinas, tikras prie instituto esančių kelių tvenkinių karalius, pakišęs snapą po kietu sparnu, miegojo paskutinę naktį.

Prie lizdo.

Gulbė snaudė apglėbusi kiaušinius.

...

...

...

Degtinės, alaus, užkandos buvo tiek daug, kad išgėrę dar kelias taureles vyrai nutarė pasikviesti patvirtusią, todėl dar labiau geidžiamą laborantę Daną. Ir nuskriaustą Žičkų.

- Negražiai su juo pasielgėte, - gėdino Angelė. - Kad ir ką sakytumėte, vis dėlto valdžia. Jei prireiks kokios charakteristikos, kas duos? Kas pasirašys? Žičkus. O jei į užsienį teks išvažiuoti, tai be sekretoriaus nė iš vietos. Kam jums toks priešas? Vyrai jūs nekvaili, o va, pasielgėte labai kvailai.

Kaltieji tylėjo.

- Angelė teisi, - sunkiai pratarė Jonas. - Tokį šūdą užkabinom, kad smirdės daug metų. Eik, Robertai, pakviesk.

- Jau miegos.

- Pažadinsi. Skystas. Prikalbinsi.

- O aš einu Danos, - mirktelėjo Vincas.

- Kam jos reikia? - pasipriešino Angelė.

- Mums vienos bobos mažai. Matai, kiek išbadėjusiųjų?

Užvertusi galvą moteris dirbtinai nusikvatojo.

- Gal vienas koks tikras vyras iš jūsų ir atsirastų, o kiti... Ką jūs galite?! Prie mikroskopų per dienas nosis prikišę! Nuo sėdėjimo užpakaliai išsiplėtę, subobėję, o ir tie jūsų daiktai nuo visokių šarmų, rūgščių, tirpalų susisukę. Tai iš kur sveikata? Nejuokinkite.

- Na, na, nepersūdyk, - kikenos liesutis mokslininkas.

- O ką? Galime pasigalynėti, - Angelė paniekinamai mostelėjo ranka.

Žičkus, žinoma, ilgai maivėsi, režė pamokslą apie smukusią moralę, apie visuotinį girtavimą, apie drausmę... Pamažu nurimo, užsitempė kelnes, susišukavo.

- Nereikia kaklaraiščio! Kam tas pantis po kaklu?

- Ne. Ten dalis kolektyvo. Aš - lyderis. O kaipgi kitaip?

Įėjęs į Vinco butą nepasisveikino. Netaręs nė žodžio, pasipūtęs, išižeidęs klestelėjo ant kėdės.

- Jau miegojote? - su dirbtine pagarba pirmas paklausė Jonas.

- Taip. Aš visada miegu labai gerai.

- Vadinasi, jūsų puikūs nervai. Išgeriam, Juozai, pamirškime nesklandumus, žodžiu, kaip nieko ir nebuvo.

- Jei jūs pasikvietėte mane ir norite moralo - aš išeinu. Privalau.

- Ką jūs, Juozai, sėdėkite ramiai. Mintis buvo žymiai gilesnė. Tu esi idėjinis mūsų vadas. Bent taip turėtų būti. Deja, taip nėra. Visai ne todėl, kad tu silpnas, kad nemoki arba kažko labai svarbaus neturi viduje. Tu toks pat, kaip ir aš, kaip Angelė, Robertas. Niekam nereikia superžmogaus. Nepyk. Išgerkim. Tu vienišas. Žmogus negali būti vienišas. Išgeriam.

Gėrė...

...

Kas buvo, kai baigėsi pobūvis?

...

Žičkus pagaliau atsistojo ir išrėžė idėjinę kalbą:

- Tu, Jonai, geras vyras, o mane sumušei. Už ką? Už gabalėlį mėsos. Kaip aš tau galiu dovanoti? Nukentės mano prestižas. Norėjome tave pristatyti mokslo laipsniui gauti. Tavo charakteristika guli ant mano rašomojo stalo. Galiu pasirašyti, galiu ir ne. Galiu pareikalauti, kad tavo elgesys būtų apsvarstytas susirinkime. Gali paaiškėti labai nemalonių dalykų.

- Na ką tu, Juozai...

Žičkus valdingai kilstelėjo ranką, nutildė, pakreipęs į šoną riebų veidelį išraiškingai suspaudė lūpas.

- Oooo, Jonai... Man viskas, viskas žinoma. O ko tu, Robertai, šypsaisi? Seniai būtum skyriaus vedėju. Proto

užtektų, bet komisijai pateikei suklastotus mokslinių tyrimų duomenis.

- Na, žinote...

- Pernai atostogavai, o ataskaitą pateikei lyg atlikęs eksperimentą.

- Dirbo visa laboratorija. Rezultatai visų.

- Gal ką ir ne taip padarėme, - norėdamas išblaškyti slogią nuotaiką bandė juokauti Vincas.

- Ėėėėė... Štai tu, Vincai, labai geras žmogus, todėl tavo atestavome. Tik labai gaila, kad per menka mokslinė produkcija. Vienas mokslinis straipsnis per metus! Už ką tau valstybė moka algą?! Žinoma, reikia ir mokslo vergų. Štai todėl tu esi čia.

- Ką jau ten, - netikėtai sugėdintas Vincas numojo ranka.

Nakties puota nušvilpė šuniui ant uodegos. Jonas piktai žiūrėjo į Robertą. Tas gūžčiojo pečiais ir kaltai šypsojosi.

- Gal išgerkim? Juozai, išgerkim.

Angelė atsistojo ir atsisveikinusį išėjo.

- Aš ją palydėsiu, - Vincas spruko pro duris.

Išgėrė tylėdami.

Robertas įpylė ir paraginę Žičkų visi išgėrė. Sekretorius pradėjo žiaukčioti ir žagsėti.

- Einam parūkyti, - Jonas mirktelėjo Danai, bet laborantė atsisakė - geriau liks su Juozu.

- Tada eime, Robertai.

Abu vyrai išėjo į gatvę ir nežinia kodėl pasuko instituto link.

- Eime į laboratoriją, išgersime kavos. Atsigausime.

- Palauk truputėlį. Man bloga. Tu eik, paruošk, o aš ateisiu.

Robertas nukreivojo tvenkinių link.

Sverdinėdamas ėjo pirmyn, menkai suvokdamas, kur eina. Atsisėdęs ant tvenkinio kranto siūbavo, spjaudėsi, burbėjo. Buvo taip bloga, taip bloga - atrodė, kad į akis žiūri pati giltinė.

Švito.

Robertas sužvarbo, šiek tiek atsigavo ir atsistojęs žengė instituto link. Kojos susipynė, dar slystelėjo kairėn, paskui dešinėn ir neišlaikęs pusiausvyros, mojuodamas rankomis pūkstelėjo į vandenį.

Šaltas vanduo nutvilkė kūną, akimirksniu prablavėjo galva, bet dar nespėjo suvokti, kurioje pusėje krantas. Pašėlusiai plakė rankomis ir kojomis - aplink vanduo virė. Kelis kartus niurktelėjęs išsigando.

Pagaliau kojomis pavyko pasiekti dugną, šiaip taip prisikasė iki kranto, ilsėjosi, springo, kosėjo, judėjo stengdamasis kaip nors tvirčiau atsistoti, bet nesisekė.

Staiga didžiulis baltas paukštis skaudžiai įgnybo ir pašėlusiai daužydamas sparnais ėmė lipti Robertui ant nugaros.

Nė nesupratęs, kas atsitiko, Robertas mojavu rankomis saugodamas galvą. Kažkur dingo tvenkinio dugnas ir nelaimėlis paniro. Vos spėjo iškilti, o gulbinas, grėsmingai šnypšdamas, pasiekdamas bet kokią neuždengtą vietą, vėl žnaibė ir trypė naguotomis kojomis, plakė sparnais.

Vanduo net putojo.

Akimirksniu prasiblaivė. Suprato, kad dar kelios mi-

nutės ir bus paskandintas.

Stengėsi pagauti paukštį už kojų, už sparno, už kaklo...

Pagaliau!!!

Nutvėręs už kojos trūktelėjo žemyn, į šoną, dar į šoną. Saugodamas akis, kita ranka čiupo už sparno ir pamurkdė paukštį po savimi. Supratęs, kad pavyko sugriebti už kaklo, iš visų jėgų tampė paukštį stengdamasis kaip nors jį nustumti arba bent sustabdyti tą košmarą.

Staiga gulbė suspurdėjo ir nurimo.

Nuo galvos iki kojų purvinas, apsisivelęs dumbliais Robertas išsikepurnėjo ant kranto. Gaudė orą, ilgai ilsėjosi, lėtai stojosi.

Baisus šaltis!

- Iš kur tu dabar?!! - Jonas net žioptelėjo.
- Įkritau. Neturi kokių sausų drabužių?
- Ai ai ai... Toks gražus kostiumas... - šaipėsi.
- Velniop. Neturi?

Rado. Žinoma, prastus.

Tiko.

- Gal įpilti stiklinėlę skiesto spirito? - Jonas vis dar tyčiojosi.

- Nenoriu. Duok kavos.

Praustuvėje išsiplovė drabužius, padžiovė.

- Iki ryto gal išdžius?

- Žinoma.

- Viską išvėmiau. Išalkau kaip žvėris. Truputį išgerčiau.

- Tai einam pas Vinčą. Ten visko yra.

Nekeldami triukšmo du vyrai mediniais laiptais užlipo į antrą aukštą ir tyliai atidarė buto duris.

Kambaryje degė šviesa.

Apstulbo.

Stalas nustumtas į šoną, sudaužytos kelios lėkštės, nusviestas lovos apklotas.

Užėmęs visą lovą, nuogas, kniūbsčias, kaip koks erkė apglėbęs Daną, gulėjo storas tarsi milžiniška siurbėlė Žičkus. Šnopavo. Jo baltas, raudonais spuogeliais išbertas sieksninis užpakalis, storos, rievėmis išvagos tos kojytės siūbavo šnopavimo tempu.

Tai bent!

Jonas čiupo sekretoriaus batą ir atsivėdėjęs kirto per nuogą užpakalį.

Pašoko kaip įgeltas. Įsisiurbė akimis į Joną, tarsi nė nesuprasdamas, kas čia vyksta, pasižiūrėjo į Robertą.

- Ko jums čia reikia?! Kaip čia patekote?

- Paprastai. Pro duris.

Dana susirietusi verkė. Jos kojos, pilvas, kaklas buvo subraižyti, kai kurios vietos kruvinos. Krauju ištepliota ir patalynė.

- Dana... Kas atsitiko? - baisus įtarimas.

Žičkus skubėdamas rengėsi.

- Patys matote, - graudžiai sukukčiojo laborantė. - Puolė kaip koks žvėris. Tokio kalno negalėjau nė pastumti.

- Tai ką? Išprievartavo?

- Taip.

- Niekas tavęs neprievartavo! - staiga prišokęs išrėkė Žičkus. - Pati atsigulei, maiveisi, kikenai! Sakei, bu-

to reikia. Prašei, kad užtarčiau. Nemeluok!!!

- Neatrodė, kad pati. Kodėl kraujas?

- Ką aš žinau? Pati taip norėjo. Tai duoda, tai ne. O ką aš?

- Kaip kuilys koks, - Dana parodė suplėšytas kelnaites.

- Tai išprievartavo ar ne? - spaudė Jonas, norėdamas sužinoti tiesą.

- Žinoma. Du kartus, - išlemeno nuskriaustoji.

- Nesąmonė! - staiga išsigandęs, išplėtęs akis, iš karto prasiblaivęs puolė aiškintis Žičkus. - Aš miegojau. Pati susidraskė! Pati! Einam, Jonai, į koridorių. Einam. Prašau tavęs.

- Nereikia, - lediniu balsu kirto Jonas. - Kelkis, Dana, ir rašyk prokuratūrai pareiškimą. Mes būsimė liudininkai.

- Ką tu, Jonai?! Robertai! Pasakyk ką nors! Nesąmonė! - Žičkus glostė abu vyrus. - Mes draugai. Vyrų, mes bendradarbiai. Ji pati. Jūs gi žinote, kad ji kurva. Su visais guli. Aš žinau. Aš girdėjau. Pasileidusi. Ei, vyrai. Viską pamirštam, ir viskas. Nieko nebuvo. Ji pati pakėlusi sijoną mane erzino. Ji tyčia. Ei, vyrai.

- Išgraužk! - Jonas panosėn pakišo špygą. - Baigėsi, suskiau, tavo karjera! Rašyk, Dana! Patupdysim šikinių į cypę!

- Vyrų! Dana! Kas čia dedasi?! Tu juk pati? Pati nusirengi, atsigulei ir pati susibraižei. Patiiii!! Aš normalus vyras. Kas čia bloga? Dana, mieliausioji, juk tu pati? Prisimink. Išgėrę buvome.

Laborantė apsirengė.

- Normalūs nesidrasko ir nesmaugia. Ką rašyti?

- Palaukite! Tarkimės. Gal pinigais ar šiaip kuo? Ji pati. Čia spąstai. Jūs visi prieš mane susimokėte! Supratau! Jums tas pats, o man galas. Krachas. Prašykite, ko norite. Gerai, Dana, aš pasirūpinsiu, kad duotų butą. O ko jūs norite?

- Eime, Dana, į koridorių. Pasikalbėsime, - Jonas išsivedė merginą.

Ūmai papilkėjęs, sunkiai gaudydamas orą, Žičkus su-smuko ant lovos. Rankomis susiėmęs galvą siūbavo į šonus. Atrodė, kad verkia.

- Gerai, - pasakė grįžęs su Dana Jonas. - Su ja atsi-skaitysi pinigais ir padarysi viską, kad gautų butą. Man pasirašysi charakteristiką ir daugiau manęs nepulsi. Robertą pasiūlysi skyriaus vedėju. Supratai? Tu gali ir pameluoti. Tu jau toks, mielas. Mes viską surašysime. Na, kad tu išprievartavai, o mes, kad matėme. Pasirašysi. Supratai?! Nėra tau kur dėtis.

- Reikėtų, kad Dana pasirodytų gydytojui. Tegu su-rašo apžiūros aktą, - dar pasiūlė Robertas.

- Būtinai.

Žičkus verkė, sriūbavo, kratė galvą, iš nevilties min-džikavo.

...

Išskleidęs sparnus, tarsi norėdamas apglėbti visą tvenkinį, įmerkęs galvą į gelmę, nurimęs plūduriavo gražuolis gulbinas.

Pirmosios apie nelaimę sužinojo ėjusios į gaŋyklą melžti karvių moterys, paskui tie, kurie skubėjo į darbą, o vėliausiai - vaikai. Visą rytą pakrantėje būriavo-

si žmonės. Gailėjo, bandė spėlioti, kas padarė, svars-
tė, kaip tas žmogus bus nubaustas.

Žinia žaibu apskriejo visą institutą, visą miestelį.

Tuoju po pietų į institutą atvažiavo pareigūnai ir
užsidarę direktoriaus kabinete ilgai aiškinosi. Į kabi-
netą vieną po kito kvietė vakarykščio pobūvio daly-
vius, tardė. Greit tapo aišku, kad gulbę nužudė vienas
iš Vinco bute užsilikusių sugėrovų. Kas? Kas mokės
baudą? Kam kris gėda? Kam?

Niekas nenorėjo sakyti teisybės.

- O jeigu prisipažintum? - klausė Jonas.

- Negaliu, - nusiminęs atsakė Robertas. - Baisi gėda.
Aš - mokslų daktaras. Dukra mokosi gamtos fakultete.
Nuskambės per visą Lietuvą. Nežinau nė ką daryti. Ga-
lėjo... ir šiaip nugaišti.

- Negalėjo, nes sulaužytas kaklas. Nereikėjo vemti.
Palikai įrodymus.

- Dabar tau gera kalbėti, - baimė kaustė Robertą, jis
visa savo esybe maldaute maldavo Joną, kad tas neiš-
duotų.

Į laboratoriją įbėgo Žičkus.

- Prokuroras žada kelti baudžiamąją bylą. Dieve
aukščiausiasis, padėk mums. Robertai, tai tavo darbas?

- Ne.

- Pabandyk cyptelėti, - sugriežė dantimis Jonas. - Sėsi
už grotų kaip didelis. Paukščio mirtis - zuikio juokas
palyginti su išprievartavimu. Kaip gražu: komunistų
sekretorius išprievartavo laborantę. Gražu?

Žičkus sudejavo:

- Aš prašau: darykite, ką norite, tik nekiškite liežu-

vio. Mes susitarėme. Dana prisiekė, kad tylės.

- Gydytojas apžiūrėjo? - tyčia dar paklausė Jonas.

- Buvo. Išrašė pažymą. Smurtas, - drąsiai atsakė Robertas.

Sekretorius ranka perbraukė per veidą, išraiškingai nužvelgęs abu mokslininkus spruko lauk.

Tardytojas Vincą užpuolė netikėtai:

- Tai jūs palydėjote šeimninę Angelę į namus? Taip?

- Taip.

- Kada išėjote?

- Apie tris.

- Į namus grįžote pusę aštuonių. Jus matė. Ką jūs veikėte puspenktos valandos? - pašaipus žvilgsnis.

Girtuoklis, žinoma, būtų atrėžęs, kad miegojo kur patvoryje, bet mokslų daktaras? Vincas karštligiškai ieškojo pasiteisinimo variantų - netiko nė vienas. Kaltai tylėjo, mirksėjo, delbė žemyn akis.

- Buvau institute.

- Kur?

- Savo laboratorijoje.

- Melas. Pusę septynių atėjusi valytoja nematė institute nė vieno žmogaus. Jūsų laboratorijos durys buvo užrakintos. Tai kur jūs buvote? Tylite? Gerai, aš paklausu Angelės vyro. Jis tikrai turėtų žinoti, kas naktį buvo jo namuose.

- Jokiu būdu. Aš prašau jūsų, - Vincas visai nusiminė. - Maldauju.

- Buvote prie tvenkinio? - tardytojas šypsojosi.

- Ne, - iš karto pagyvėjo Vincas.

- Kas galėjo?

- Dovanokite. Tikrai nežinau. Jeigu žinočiau... - prieš išeidamas ilgai delsė, trypciojo ir pagaliau išlemeno: - Aš... Aš... prašau jūsų, kad na... nesakykite, kad aš... na, su Angele.

Tardytojas šypsojosi.

- Dovanokite man, - susigraudino mokslininkas.

Žičkaus - komunistų sekretoriaus niekas nedrįso klausinėti. Kad ir išsigandęs, elgėsi oriai. Garsiai smerkė tą, kuris nuskriaudė socialistinę visuomenę - nužudė gulbę.

Dana aiškino, kad, išėjus Jonui ir Robertui, grįžo į savo namus. Jos kambario draugė tvirtino, kad Danos nebuvo: kambario durys užrakintos, niekas vidurnaktį neprašė jų atrakinti.

- Jūs, panele, kur nakvojote? Kas taip subraižė?

Dana degė kaip ugnyje.

- Su gulbe tai neturi nieko bendro.

- O gal ir turi? Žaizdos, atrodo, šviežios, šios nakties. Jei nesakysite, teks atlikti ekspertizę. O gal čia gulbės nagų žymės. Tai kaip?

- Tikrai nemačiau, - ji išsigando.

Jonas ir Robertas tvirtino, kad abu laboratorijoje kalbėjosi, gėrė kavą ir niekur nebuvo išėję. Jų alibi patvirtino valytojos, mačiusios abu vyrus ir institute, ir einančius gatve. Roberto kostiumas jau buvo išdžiūvęs, išlygintas, iškvėpintas.

Tai kas nužudė gulbę?

Tardytojui didžiausią įtarimą kėlė Angelė. Ištinusi lūpa, po akimi ryški kraujosrūva, kairiosios rankos be-

veik nepakelia.

- Kas jus šitaip išgražino?

- Niekas. Jūs norėjote paklausti apie gulbę? Aš jos nė akysse nemačiau. Kam man tas paukštis?

- O gal ir yra kažkas bendra tarp jūsų sumušimų ir to, kas padarė nusikaltimą? Vakar jūs buvote sveika, o šiandien... Tai kas jus sumušė? Sakykite teisybę, nes aš patikrinsiu visas jūsų versijas.

Angelė tylėjo, nervingai maigė pirštus, dvejojo.

- Vyras.

- Kodėl?

- Kaimynė paskundė.

- Kokia kaimynė? Kuo jus kaltino? Man svarbu.

- Sakė... sakė... Nereikia. Aš nenoriu. Koks jums skirtumas? Apie gulbę aš nieko nežinau.

Šnibždėjosi visas institutas. Moterys kaltino Angelę, gailėjosi jos vyro, sakė, kad tokiai kekšei dar ne taip reikėtų! Kristina dėjo kompresus ir draugę guodė:

- Kvaile! Spjauk ant visų! Aš savajam, kai sumušė, tokius ragus įtaisiau, kad iki šiol vaikšto kaip koks Kamčiatkos briedis. O tu? Ar Vincas bent pateisino vil-tis? A? Kaip?

- Tai mes, kvailos bobos... Viešpatie, kokios kvailos. Dėl nieko šitiek košės prisiviriau. Kaip dabar gyvensiu? - raudėjo sumuštoji.

Dana įžūliai juokėsi ir siuntė visus po velnių. Žičkus savo kabinete vartė popierius. Liepė palikti jį ramybėje. Užsivilkę baltus chalatus Robertas ir Jonas tylėdami filtravo tirpalus.

- Aišku, gulbę nužudė vienas iš jų: Robertas, Jonas arba Vincas! - išpyškino Stasė. - Vincas negalėjo, nes buvo su Angele. Bet jis galėtų. Begėdis. Sakiau Angelei, kad baik! Ne! Ir gavo. Aš pasakysiu, kad jie ir gerbiamą sekretorių primušė. Vos išgelbėjom. Atgynėm, nuvedėm į kabinetą, paguldėm, užklostėm.

- Kaip sumušė? - nebesuprato tardytojas.

Tardymas prasidėjo iš naujo.

Keista.

Angelė dievagojosi, kad nieko nematė. Žičkus tvirtino, kad niekas jo nemušė. Tie trys vyrai tikino, kad nieko neprisimena.

Jokių pareiškimų!

Galų gale tardytojas sukvietė visus nakties siautėjimo dalyvius.

- Gulbę užmušė kažkuris iš jūsų. Gal prisipažinsite?

Ne. Visi tylėjo.

- Tada visi sumokėsite baudą. Paskelbsime laikraštyje, pranešime per radiją, pasmerksime kokioje nors televizijos laidoje. Nuraminsime žmones. Mokėkite.

...

...

...

Vieniša gulbė išperėjo tris gulbiukus.

Paskutinius.

Gulbės myli tik vieną kartą.

Vienintelį.

1991 06 17

Kaliakėmis

ŠAMAS

Vidurvasaris.

Saulė kaip žiežara kabo, tvoskia nepakeliamą karštį.

Nuoga moteris.

Elektrėnų marių užutekyje, toli nuo žmonių, tarsi aukštais meldais atitverta nuo viso pasaulio, vis bandydama suglostyti ant akių krintančius plaukus, plaukiojo, vartėsi, pliuškenosi, gaudė kažkokius augalus nuoga moteris.

Gugys susiraukė.

Išbaidė žuvis.

Atėjūnė.

Koks velnias atnešė tą bobą? Niekur nebėra ramy-

bės. Anksčiau čia nebuvo nė vieno poilsiautojo, niekas nesimaudė, nuo tylos net ausyse spengdavo. Jis, žinoma, niekam nesiruošia šios vietos dovanoti ir nemano su kuo nors dalintis.

Numetęs kuprinę nusirengė, drabužius patiesė ant pievutės ir likęs tik su glaudėmis išsitiesė prieš saulę.

Kūnas išrasojo.

- Miegate?

Pramerkė akis - ta pati. Nuoga. Šypsosi.

- Ne.

- Na kaip? Sugavote kokią žuvį? Kimba?

- Aš nardau ir šaudau žuvis gilumoje. Čia mano vieta. Kaip jūs čia atsiradote?

- O ką? Negalima? Aš jus keletą kartų čia esu mačiusi. Aš gulėdavau štai ten, už karklų, prie kitos įlankėlės, bet ten prie kranto labai daug dumblo. Išlipi iš vandens, o kojos dumblinos. Nutariau čia. Man patiko. Labai geras krantas. Mėgstu vieatvę.

- Aš jūsų nepažįstu.

- Mes daug kartų matėmės, - pasakė patylėjusi. - Aš gydytoja. Žinau jūsų ligos istoriją. Prieš metus jūs gulėjote mano palatoje. Nejaugi baltas chalatas ir akiniai taip pakeičia žmogų?

- Velniop ligas. Nenoriu. Aš elektrinėje jau nebedirbu.

- Žinau. Tai prisimenate mane?

- Prisimenu.

Patylėjo.

- Man patiko, kai jūs priglausdavote savo delną prie mano skruosto. Maniau, kad taip darote tik man vie-

nam ir nusiminiau pamatęs, kad jūs su visais...

- Aaaaa. Kaip sveikata?

- Pripažino invalidu. Gaunu kompensaciją.

Valdas Gugys nutilo. Tylėjo beveik pusvalandį. Žvilgtelėjęs į gydytoją pamatė, kad ji kaip buvo nuoga, taip ir guli. Tik tarp kojų rankšluostis išpraustas. Krūtys nuogos, apvalios, pasvirusios, lieknai moteriai per stambios. Ligoninėje sveikesnieji taip pat tas krūtis buvo pastebėję. Valdui net netoptelėjo, kad jas... jas pamatys nuogas.

- Aš mirsiu.

- Kas jums sakė? Kas pasakė diagnozę? - klausė tyliai, nė nekrustelėjusi, net nepasisukusi į jo pusę. Tarsi jai tai savaime suprantama žinia. Aišku. Ji gydytoja, todėl žino viską.

- Vilniuje. Santariškėse. Visi sako, kad jei gydo gydo, po to lyg niekur nieko išleidžia namo, vadinasi, mirsi. Aš jaučiu. Pripažino invalidu. Štai taip.

- Turbūt baisu gyventi, kai lauki mirties? Protas maišosi. Ne?

- Pripratau. Žvejoju... O ką daryti? Man tik trisdešimt vieneri ir jau šešiolika metų, kai sergu. Prie visko pripratau. Nei skausmo bijau, nei žmonių, nei ateities - nieko.

- O žmona? Vaikai? Žino?

- Vienas. Nieko nėra. Tėvai kaime. Einu, kur noriu, valgau, ką turiu, elgiuosi kaip patinka. Tik nerūkau, nenoriu atsisėsti ant adatos arba užsikrėsti AIDS. Tiesa, venerinė liga man negresia.

- Kodėl?

- Net pasibučiavęs nesu. Kaip reikiant - niekada, nes merginos pamato, koks aš liesas, ir nesileidžia. Bijo užsikrėsti. Gal jos teisios. Kol sveikas buvau, apie tai negalvojau, jaunas buvau, o paskui, kai susirgau, nebereikėjo. Ligoninės, vaistai, procedūros, neviltis, skausmas - kokia moteris tai pakels?

- Jūs nepažįstate moterų.

- Štai jūs nuoga, aplink nė gyvos dvasios, o aš nieko nejaučiu. Tarsi mes tik kalbantieji, bet nieko nejaučiantieji.

Gydytoja nutylėjo.

Valdas Gugys pakilo, iš kuprinės išsitraukė povandeninės medžioklės šautuvą, akinius, kvėpavimo vamzdelį ir ploną hidrokostiumą. Neskubėdamas apsirengė. Jautė, kad gydytoja jį stebi. Užsimovė ant kojų juodus pelekus ir atatupstas kėblino vandens link.

- Aš kuprinę su drabužiais įmečiau į krūmus. Gal mes nebepasimatysime. Sudiev.

- Būsiu iki vakaro. Manęs atvažiuos parsivežti. Pasimatysim. Sėkmės. Reikėtų nors vienos žuvies žuvinei. Gerai?

- Gerai. Man karšta.

Pūkstelėjo į vandenį.

Atsikėlusį gydytoja Ema Korbut priėjo prie vandens ir stebėjo, kaip Gugys praplovė akinius, kad nerasotų, kaip apžiojo vamzdelį ir, užtaisęs povandeninį šautuvą, paniro.

Ak, nuostabu!

Pasirąžiusi pūkstelėjo pati. Išsimaudžiusi vėl išsitiešė prieš saulę, palaimingai šypsojosi nuo staiga užplū-

dusių netikėtų minčių.

Koks spalvingas, tylus ir pilnas paslapčių povandeninis pasaulis!

Be švininio diržo Valdą vanduo kėlė aukštyn kaip kokį plūdūrą. Ne tik pusė galvos, bet ir nugara kyšojo. Saulė šildė juodą hidrokostiumą, todėl buvo šilta plaukioti.

Žinoma, gydytojos jau neberas.

Skaidriame Elektrėnų marių vandenyje kiek akys užmatė plaukiojo milijonai mažų žuvyčių - mailiaus. Driekėsi povandeninės smaragdo žalumo pievos, ilgų žolių kuokštai, iki pat paviršiaus stiebėsi plačialapių augalų kotai.

Žinojo čia kiekvieną dugno duobę, meldyno pakraštį, slėpingas vietas apie povandeninius iškyšulius, kur riogso nežinia kaip atsiradę kelmai, dumbļu apneštas kažkoks agregatas, kur tarsi smulkiais balsvais pumpurėliais žydėjo pievos.

Gal čia ir yra rojus?

Plaukė išilgai gilaus griovio. Labai ryški saulė gėlės tamsybės neišsklaidė. Staiga prie paties to griovio krašto, prisiglaudęs prie smailiaviršūnių lapų, pasirodė kilograminis ešerys. Dryžuotas kūnas skyrėsi iš aplinkos. Valdas įtraukė oro, atstatęs šautuvą nėrė gilyn. Žuvis mirti nenorėjo, tarsi atitrūkusi nuo tų lapų povandeniniu šlaitu lėtai grimzdo į gėlę.

Čiakšt!

Persmeigtasis vangiai daužėsi sukeldamas dumblą. Įgudusiais judesiais Gugys per ešerio žiaunas pervėrė specialų troselį. Tučtuojau vėl užtaisęs šautuvą nuplau-

kė grioviu.

- Tuoį turėtu pasirodyti didieji akmenys, - šmėstelėjo mintis.

Netrukus subolavo storos augalų šaknys. Paviršiuje driekėsi tamsūs karpyti lapai. Plaukti trukdė stori augalų stiebai, lapkočiai, apmirę ir parudavę tų augalų styrgaliai.

Čia visada būdavo lydekų.

Valdas dabar plaukė lėtai, nes šešėlių žaisme labai lengva pražiopsoti net ir pačią didžiausią žuvį. Pasirodė būrelis ešerių. Per maži. Staiga prie pat dugno dulktelėjo dumblas, susiūbavo žolė ir tarsi žaibas slystelėjo lydeka. Už kokių trijų keturių metrų sustojusi dabar atrodė kaip pasakų žuvis: raina, plačiai įskleidusi pelekus, grakščiai išsilenkusi. Žinoma, stebėjo, koks čia padaras ją persekioja.

- Po velnių! - mintyse nusikeikė Valdas. - Ir kaip nemačiau!

Lėtai lėtai plaukė paskui kokių dviejų kilogramų lydeką. Ta persekiotojo neprisileido ir tokiu pat greičiu viliojo tolyn nuo kranto į atvirą vandenį.

- Neapgausi, - mąstė Gugys. - Tuoį pasuksi atgal. Pažįstu tokius maneŗrus.

Ir tikrai. Lydeka, apsukusi platų ratą, vėl pasuko tos vietos, iš kur buvo pakilusi, link. Kaip kiškis. Keista, kad skirtingose vietose gyvenantys gyvūnai išsiugdė panašius įpročius. Šį kartą lydeka jau nebelaukė. Gal medžiotojas pernelyg ją paskubino, o gal kokia gudresnė pasitaikė, bet žuvis nerte nėrė arčiau kranto ir akimirksniu dingo. Veltui Valdas sukinėjosi po didžia-

sias žoles, žvalgėsi padugnėn - lydekos niekur nepastebėjo.

- Įlindo į žolę, - nusprendė, - greit nebepasirodys. Tol, kol nenusiramins. Grįždamas paieškosiu.

Tolumoje sujuodavo žaliais augalais apmuturiuoti didieji akmenys, žiojėjo dumbliais priaugę paslaptingi urvai, kuriuose visada slėpėsi kas nors įdomaus.

Lėtai lėtai plaukė nuo akmens prie akmens akylai stebėdamas, ar nepasirodys koks riebus ešers.

Staiga prie pat dugno tarp trijų akmenų išryškėjo milžiniškos žuvies galva.

Šamas!

Gugys sustingo. Atrodė, kad nebeklauso nei rankos, nei kojos, trūksta oro. Oro!

Bejausmės lyg perpjauti stikliniai obuoliai akys, bukas, platus, storas snukis, nukarę ūsai... Visas žuvies kūnas panėšėjo į smailėjantį rąstą, leidosi žemyn į gelmę, todėl uodegos nesimatė.

Tas pats!!!

Žaibiškai sukosi, vėlėsi, vyniojosi mintys.

Ką daryti?!

Staiga tas didžiulis žuvies kūnas, tos akys, tas bukas snukis, tie sieksniniai pelekai išaugo į baisius baimės nagus. Tie nagai kaip įkaitintos vinys susmigo į Gugio kojas, į galvą, į liemenį - subadė visą visą. Nusvilino skausmas.

Kelios sekundės kaip... kaip...

Sukaupęs visą valią, miglotai suprasdamas, kas gali atsitikti, lėtai ištiesė povandeninį šautuvą, harpūną pažū sukdamas vis artyn žuvies galvos.

Tarsi užkerėtas žiūrėjo į tas stiklines akis.

Atrodė, neužteks jėgos paspausti gaiduką.

Šamas ėmė grimzti gelmėn.

Pamažu slinko slėpdamasis už akmens.

Žiak!!!

Iš šautuvo trūktelėjimo suprato, kad harpūnas išlėkė.

Baisus smūgis!

Nuo siaubingos jėgos Valdas veidu atsitrenkė į akmenį, sudužo akiniai, nukrito kvėpavimo vamzdelis. Dar smūgis! Skaudžiai nudiegė dešinį petį. Po to aplink sušniokstė, atrodė, kad užvirė vanduo. Užgulė ausis, ir Gugys, tarsi koks pavasarinis šiekštas, pašėlusiu greičiu pradėjo vartytis vandenyje. Tai kilo, tai grimzdo. Dar kartą į kažką atsitrenkė.

Baigta!

Orooooo!!!

Išsikepurnėjo į vandens paviršių. Žiopčiojo, kosėjo, spjaudė, žiaukčiojo ir vėl kosėjo niekaip negalėdamas atsigauti. Į krantą!!!

Valdas dar nejautė skausmo nugaroje, dar nebuvo sutinęs dešinysis petys, dar nežinojo, kaip susižalojo veidą.

Plaukti trukdė povandeninis šautuvas. Valdas jį suėmė ranka, spėjęs pamatyti, kad harpūno nėra - likęs tik virvagalys.

- O Viešpatie! - suriko gydytoja Ema Korbut, pamąčiusi iš vandens lipantį Gugį. - O Viešpatie!

Kaip ir buvo, nuoga, nubėgo pasitikti nesuprasdama, kodėl per Valdo veidą teka kraujas.

- Kas tau?! Ojė! Perplėštas antakis! Perrėžtas skruostas! Kas tave šitaip? Gulk ant žemės! Greičiau! Viešpatie, aš neturiu nei binto, nei jokių vaistų - nieko.

Suplėšiusi rankšluostį užspaudė žaizdas, nušluostė kraują, žvalgėsi į šalis tarsi lauktų kieno nors pagalbos.

- Man karšta. Nuvilk hidrokostiumą. Uždusiu.

- Aš tuoj. Prispausk savo ranka tamponus.

Išrengė nuogai.

- Ką tu darai?! - susigėdęs vyras bandė ranka užsidengti.

- Nekreipk dėmesio. Aš gydytoja ir gerai žinau, kaip atrodo nuogas vyras. Tau antakį ir žandą reikia susiūti. Būtinai. Mažiausiai po dvi tris siūles.

Ji išgrėžė Gugio glaudes, padėjo ant žolės, kad šiek tiek pradžiūtų. Skubiai apsirengusi šūktelėjo:

- Aš bėgu paieškoti kokio poilsiautojo. Gal kas nors galės tave nuvežti iki ligoninės. Pakentėk.

Nubėgo.

Kaip atrodo mirtis? Juoda ar balta? Gal panaši į besivaipančią šmėklą? Kodėl ausyse nenumaldomai skamba klaikus juokas? Gal ta... ta mirtis žiūri į kenčiantį žmogų, į agoniją ir juokiasi? Ar žmogaus gyvybė materialinė? Neeee. Tai kokia? Gal tavo paskutinis atodūsis ir eteryje ištirpęs tavasis biolaukas? Tai ir yra dvasia? Dvasia materialinė? Tai kokia? Sergančio žmogaus biolaukas suplyšęs. O dvasia? Gal ji taip pat pulsuoja?

Šlykštus skausmas!

Vanduo vanduo vanduo!

Koks vanduo?! Žalias? Kodėl žalias? Gal skaidrus?
Šamas grimzta gilyn... Gilyyyyn!!

Valdas šauna šauna šauna, spaudžia spaudžia spaudžia gaiduką ir niekaip negali nuspausti. Pagaliau! Žiak! Harpūnas perskrodė žuvį kiaurai! Kiauuuurraa-aiii!!! Klaikia jėga šamas šasteli šalin, harpūno virvė trūksta, žuvis dingsta. Tamsa, aplink tamsa ir vanduo. Žalias žalias, bet skaidrus vanduo.

Staiga žuvis užplaukia už nugaros, išsižioja ir bando Valdą praryti. Nasrai sulig vartais. Jis stumia stumia stumia nuo savęs tą šamą, o šamas vis ryja ryja ir ryja! Valdo rankoje atsiranda peilis. Jis duria duria duria, bet šamas nereaguoja. Dar! Dar! Dar! Aaaaa!!! Aaaa-aa!!!

Pašoko.

- Kur aš?

- Mano namuose.

- Kas tu?

- Aš? Ema, gydytoja.

- Ak... - atsiduso, bandė pakelti ranką, bet pajutęs skausmą bejėgiškai nuleido. - Skauda. Kas man?

- Susiuvome žaizdas. Dėkok likimui, kad stiklas neišdūrė akies. Labai sumuštas peties sąnarys. Uždėjau kompresą, o šiaip tu toks, kaip visada.

- Koks?

- Tu sergi distrofija. Pakitęs ląstelių membranų laidumas. Tokia gydytojų išvada, bet tai nereiškia, kad taip ir yra. Tik vienas Dievas žino, kaip yra iš tikrųjų.

- Ten buvo tas pats šamas.

- Tas pats?

- Taip. Dėl to šamo aš ir susirgau.

- Dėl šamo?! - nieko nesuprato.

- Prieš šešiolika metų žvejojau prie elektrinės šiltojo kanalo. Mėčiau į vandenį duonos trupinius norėdamas privilioti žuvis. Kažkodėl nekibo. Staiga pamčiau gal kokių dviejų metrų šamą. Jis judėjo ir, kaip man paširodė, rinko tuos trupinius. Iš smalsumo, norėdamas kuo geriau apžiūrėti tą žuvį, palypėjau ant valties suoliuko. Šamas pradėjo plaukti į valties pusę. Jis slydo beveik vandens paviršiumi, todėl jį, saulės apšviestą, labai gerai mačiau. Milžiniškas, - Valdas atsiduso, patylėjo. - Lyg tyčia išsprūdo meškerė, jos kotas trinkelėjo į stovintį kibirą. Šamas pasibaidė! Mostelėjęs uodega purslais aptaškė mane ir nūrė tiesiai po valtimi. Išsigandęs loštelėjau, valtis susiūbavo, aš pūkštelėjau į vandenį. Klaikiai surikęs kepornėjausi tol, kol pavyko užgriebti valties kraštą ir išokti. Ilgus metus atrodė, kad tas šamas griebia už kojų ir tempia žemyn.

- Kaip susirgai?

- Jau tos pačios dienos vakare pradėjo skaudėti viena koja, paskui ir kita. Ryte jau maudė visą juosmenį, buvau tarsį sudaužytas. Taip ir prasidėjo. Nuo išgąščio.

- O toliau? - Ema, pirmą kartą girdėdama tokią istoriją, nepaprastai susidomėjo.

- Mama verkė, o tėvas vežiojo mane po ligonines. Niekas nepadėjo. Buvau beveik suparalyžiuotas. Tik gerai, kad prapuolė tas paralyžius, o šiaip...

- Žinau.

- Tėvas buvo nuvežęs į Jurbarką. Ten toks senukas

gydė piktyjų nužiūrėtus žmones. Čiupinėjo mane, braukė rankomis per visą kūną, maigė pilvą, kojas ir pasakė, kad manyje apsigyveno jėga, kurios neįmanoma išvaryti. Gal kitas ir gali, bet tas senukas negalėjo. Davė smirdančio skysčio ir liepė gerti tik tada, kai pajusiu, kad manyje kažkas pasikeitė. Taip ir stovi buteliukas jau šešiolika metų.

- Kodėl manai, kad sutikai tą patį šamą?

- Nežinau. Tas pats. Lygiai toks pat.

- Jeigu tu bijojai tos žuvies, tai kodėl lindai į vandenį? Ko tau tada reikėjo Elektrėnų mariose? Nebijojai?

- Aš tik šią vasarą. Anksčiau labai bijojau, todėl niekada nežvejojau. Kai... kai Santariškėse pasakė, kad mirsiu... Koks skirtumas? Labai bijojau, todėl iš pradžių nardžiau tik prie kranto, toli nuo tos baisiosios vietos. Paskui vis artyn ir artyn, kol štai susitikau.

- Kaip tu drįsai? Galėjo suparalyžiuoti. Tiesa?

- Nežinau... Visas kažkaip sukaulėjau. Paskui nebeprisimenu.

- Tssss... Nebekalbėk. Miegok. Aš važiuoju į ligoninę. Kai grįšiu, mes dar pakalbėsime. Gera?

Šiltu delniuku palietė jo skruostą.

Gintis ne taip sunku, kaip pulti.

Didelė nelaimė, kaip ir didelė laimė, pasitinka žmogų tyliai.

Viltis už pergalę saldesnė.

Kiek tiesos tuose žodžiuose?

Valdas Gugys karščiavo visą savaitę. Kliedėjo, blaškėsi, krito iš lovos. Ema jį kėlė, vilgė lūpas ir niekaip negalėjo apsispręsti, kokių vaistų dabar labiausiai rei-

kėtų.

Tarsi iš žemės veržėsi pašalas.

Tarsi giliai giliai sudygo pirmas gyvasties daigelis.

Tarsi jau atsileido dvasią gniaužę juodieji nagai, jau sprūsta, jau veržiasi, jau laisviau atsikvėpė palaimintoji gyvybės jėga!

Po savaitės Valdas Gugys paklausė:

- Kodėl tu mane čia atsivežei?

- O kur turėjau tave vežti? Kur tu gyveni, aš nežinau, o vežti į ligoninę...

Gugys norėjo žinoti.

- Tai... tai kodėl tu mane atsivežei?

- Gal... gal...

- Kas?

- Pasilik pas mane, - pažiūrėjo į jo dar labiau pageltusį veidą. - Aš tikiu, kad viskas bus gerai. Tu nugalėjai. Baisioji liga jau praeityje. Tu tiki tuo? Tiki?

- Kaip? Kaip mes gyvensime? Kaip vyras ir žmona?

- O ką? Tau nebaisu, kad man jau trisdešimt penkeri? Kaip?

- Ne. Nieko.

Valdas staiga pakilo.

- Kur tu?

- Namu.

- Mes juk susitarėme...

- Taip, bet aš negaliu.

- Kodėl?

- Na... Gal kada nors. Ne dabar. Aš viską suprantu, bet...

Trinktelėjo durys.

Ema Korbut nusiminusi atsišliejo į koridoriaus sieną. Gal kažką ne taip pasakė? Gal moteriai taip netinka? Tai kaip?

Po valandos sučirškė durų skambutis.

- Aš... aš išgėriau visą skystį iš juodojo buteliuko.

1992 10 25

Kaliakėmis

TAŠKA

Dapkus pasikrapštė pakaušį:

- Ne. Neimsiu. Kam man toks šuo? Lėkdamas žvėrių pėdomis neskalija, šernų medžioklei netikęs. Neimsiu.

- Imk, sakau, nesigailėsi. Argi čia kaina - už puslitrį degtinės? - atkakliai brukdamas į Dapkaus rankas virvagalį tikino girtuoklis.

Arklius ir šunis senis medžiotojas labai mylėjo. Šlubą bėrį net čigonams kaip gerą įbruko. Ant Sartų ežero žirgų lenktynėse važnyčiojo ir keletą diplomų, medalių gavo. Ką ir besakyti: kiekvieną arklioką, jei nepaglosto, tai nors akimis nužiūri. Iš karto pasako ir koks eiklumas, ir koks būdas, ir koks darbininkas.

Tas šuo, tiesą sakant, labai dailiai sudėtas. Kažkoks žilas nukaręs plaukas ir taškuotas pasiutiškai taisyklingai. Švelnių linijų galva, ilgos plonytės ausys rodė, kad šunėkas, žinoma, neprastas - gal koks anglų seteris.

- Kilmės dokumentus turi?

- Kam tau popieriai? A? Svarbu, kad geras medžioklinis šuo. Tiesa? Kito tokio niekur nerasi! Va, pjauk gerklę! Pirk! - pajutęs artimą sėkmę spaudė prasigėręs valkata.

Dapkus pasilenkė, pažiūrėjo, paglostė.

- Ei! Čia ne šuo, o kalė! Kur aš kalę dėsiu? Vestuves kels, daržus šunys išspardys, o ir šuniukų gaila. Ooo-oo, jei būtų kalė su kilmės dokumentais, tada šuniukų nereikėtų skandinti, o dabar? Neee.

- Senas jau, o neišmanai: kalė prie namų prisiriša, klusnesnė, meilesnė, prie darbo vikresnė. Medžiosi su ja ir mane geruoju minėsi. Ne. Vienas vargas su tavi-mi. Už pusę kainos atiduodu. Vadinasi, už tokį gerą gyvulį nė pusės litro nenusipirksiu. Tfu!

Tirpo ledas Dapkaus širdyje. Labai jau gražios tos kalės akys buvo: didelės, rudos rudos ir labai liūdnos. Vargšas gyvulėlis net nedrįso į žmogų pasižiūrėti. Žvilgteli ir nususuka, žvilgteli ir nususuka. Uodega nu-leista, visa susigūžusi, tokia perkarusi, kad net kaulai matosi.

- Kiek jai, vargšelei, metų? - pasilenkęs, praviepęs šuns lūpas senis žvilgsniu ištyrė, ar visi dantys, ar taisyklingai sudygę, ar nėra kokių parudavusių, nuo senatvės iškritusių.

- Velnai ją žino. Tai kiek?

- Nesena.

- Na, matai. Jauna kalė. Tai perki ar ne?

- Negaliu. Namuose jau tris šunis turiu. Žmona iš namų išvarys.

- Koks tu vyras, jei bobos bijai?! Tik kol jauna žiūrėk, kad neišzyliotų, o senė - tik zirzalas. Taigi taip: jei neperki, vedu prie medžio ir pakariu. Na, sakyk, kam reikalingas gyvulys, kuris nieko nevertas? Negaliu gauti net puslitrio! Tfu! Einam!

Girtuoklis taip smarkiai tįptelėjo už virvės, kad vargšė kalytė net šoktelėjo. Nežvilgtelėjęs į Dapką, neatsigręždamas, skubėdamas nušleivojo kapinių link, retkarčiais be gailesčio tampydamas klusniai bėgantį šunelį.

- Na! Na, greičiau!

Dapkus stovėjo ir žiūrėjo: nei jis kars, nei ką. Paruos kam nors. Gerklė nelaistytą dega.

Nutempė seterį už kapinių.

Dapkus dar minutėlę kitą stovėjo, abejodamas žvalgėsi, paskui mostelėjo ranka ir apsisukęs lėtai patraukė savo keliu. Negi tikrai pakars? Tos kalės tokios liūdnos akys, tokios liūdnos, kaip prieš mirtį. Greit apsisukęs, nužingsniavo išilgai akmeninės kapų tvoros, atsargiai žvilgtelėjo iš už kampo.

Ant didelio medžio šakos konvulsijų tampoma tabalavo pasmerktoji.

Girtuoklis žiūrėjo tiesiai į Dapkaus akis.

Senį kaip žaibu trenkė! Greit iš kišenės išsitraukęs lenktinį peiliuką, grubiais pirštais tik iš kelinto karto

atlenkęs geležtę, ne pagal metus vikriai pribėgęs tik šniaukšt! Paguldė ant žolės visai lengvą šuns kūną. Ta, vargšėlė, tik šniokšt, tik šniokšt - visais plaučiais traukė orą, klapsėjo akimis ir, pasidavusi žmogaus valiai, gulėjo. Gyvens!

Gavęs puslitrui girtuoklis stipriai suspaudė pinigą, šyptelėjo ir paknopstomis per kapines movė miestelio link.

- Ei! Koks jos vardas?!

Matyt, negirdėjo...

Dapkus nupjovė nuo kaklo virvagalį, nusviedė šalin. Atsisėdęs ant kelmo, nenuleisdamas akių, žiūrėjo į vargšėlę. Kalės šonai kilnojosi vis linksmiau. Pakėlė galvą ir dėkingu žvilgsniu pažiūrėjo seniui į veidą.

- Na, šuneli, esi laisvas. Bėk, kur akys veda. Su savim nekviesiu. Klius nuo bobos mums. Tau šluota, o man liežuviu. Užpjaus.

Kai šuo atsigavo, Dapkus pakilo. Neatsigręždamasėjo per visą Kaišiadorių miestą. Pakelėje nusipirko stiklinę giros. Pripirko, ko žmona buvo prašiusi: duonos, druskos, arbatžolių, o sau - maišelį vinių. Nunešė pirkinius iki aikštelės, kur prie tvoros priištą laukė arkliokas. Sužvingo pamatęs šeiminką.

Dapkus paėmė šluotelę, ant skardos gabalėlio sušlavė arklio mėšlą, nunešė prie gyvatvorės, išbarstė ir tik tada žvilgsnis už kalės užkliuvo. Kitoje gatvės pusėje stovėjo taškuotas padarėlis ir žiūrėjo į Dapką. Nei uodegės vizgino, nei į šalis dairėsi, nei mašinų bijojo.

- Ką man su tavimi daryti? - lyg pagalbos ieškodamas senis net apsižvalgė. - Manęs lauki, ko gi daugiau?

Kalytė, žinoma, Dapkaus dejonės neišgirdo.

Įsėdo senis į vežimą, paragino arklioką. Atrodė, kad akmuo ant širdies guli. Pasuko Žaslių link. Kaišiadorys, žinoma, ne Vilnius, kiek to miesto. Tik paskui, jau už Veterinarijos instituto, ištisi šeši kilometrai asfaltuotu keliu.

Naaa!

Debesimis apmuturiuota balzganai švietė saulė, kada ne kada važiuodamos mašinos negąsdino Šyvio.

Sekmadienis.

Kaip ten per pamokslą pasakė kunigas? Nesvarbu, kas tu, bet esi turtingas, jei ką nors gali paaukoti. Auka tu įrodai, kad sugebi atplėšti dalelę savęs ir atiduoti ją kitam. Nesvarbu, kiek tos dalelės reikia. Nesvarbu. Svarbu auka. Jei piktas žmogus iš tavo aukos pasijuoks, nesvarbu, aukok suprasdamas, kad to nori iš tavęs pats Dievas.

Tuos žodžius Dapkus suprato širdimi.

Paaukojo bažnyčiai. Išėjęs pinigėlį įspraudė į rankas parkritusiam elgetai. Štai šunytį išpirko...

Staiga prisiminęs tik žvilgt atgal!

Gal per šimtą žingsnių atsilikusi risnoja kalytė.

O varge!

- Trrrr, - sustabdė arklį. Palauks, kol pribėgs šunelis. Bet ir jis sustojo. - Ei! Taška! Taška! Eikš čia. Eikš. Sa sa sa.

Kodėl tuo vardu pašaukė, senis nežinojo.

- Na ką man su tavimi daryti? Brrrrr, Šyvi!

Išlipęs iš vežimo nuėjo prie šunelio. Nuleidusi galvą vargšėlė laukė savo lemties. Seniui patiko, kad ka-

lytė nepritūpė - nesizėmino. Laukė ir tiek.

Kaip pūkelį pakėlęs nunešė į vežimą, paguldė ant glėbelio šiaudų, patapšnojo per nugaros kaulelius, atsidusęs atsisėdo ant pasostės, paragino arklioką.

- Keistas tas tavo kailis, - nužiūrinėdamas bambėjo, - nei šioks, nei toks. Vienur trumpi plaukai, o kitur ir per delną ilgesni. Visa vienodai taškuota, tarsi šlapiais suodžiais aptaškyta. Tik akys pašėlusiai gražios ir nosis: stora, juoda, tarsi pabrinkusi. Oi, klius mums nuo bobos. Oi, klius...

Nemirksėdama kalė žiūrėjo į senį.

- Kvailas tu šuo. Kam su girtuokliu susidėjai? Dar kiek, žiūrėk, ir būtų pakoręs. Matyt, nuodėmės nebijo. Tie keli pinigėliai už tave, kas jie? Suarsiu kam daržą ir sugriš.

Pasirausęs maišelyje senis ištraukė šviežios duonos kepaliuką, atlaužęs kriaukšlelę ištiesė šuniui. Vis dar nenuleisdama akių nuo senio veido kalytė atsargiai, tarsi imtų žariją, sukando plutelę, godžiai sukramčiusi nurijo.

- Ėėėėė, su tavimi bėdos nebus. Neišranki. Tik žinok: jokių naminių paukščių tau liesti nevalia. Jei užsimanysi vištienos ar išdraskysi triušių narvus, bus blogai.

Arklys bėgo greitai. Guminiai ratai riedėjo tyliai, minkštai matavo duobutes.

- Neturtingas aš. Mažai rūpinausi šeima. Šešis vaikus užgyvenau. Tai kvaila boba, kam tiek į svietaį paleido. Sakiau - gana, o jai vis maža buvo. Taigi. Nė vieni atlaidai be manęs neapsiėjo. Oi gėriau ir mergas

mylėjau! Ioooo! Kur tu, Šyvi, suki?! Ioooo! Pirmas puldavau kam padėti. Visi mylėjo. Per medžiokles, lenktynes, arklius visai prapuoliau. Namuose lyg svetimas pasidariau. Tik vaikai mane labai mylėjo. Oi mylėjo! Būdavo, susodinu visus į ratus, pakinkau kokią jauną arklį, ir šuoliais per kaimą. Bobos žegnojosi, klykė iš baimės, o aš tik naaaaa, tik naaaaa! Suaugę vaikai seniai pamiršo mano menkas dovanėles, bet to lakstymo niekada! Ne veltui gyvenau.

Pasinėręs į prisiminimus patylėjo.

- Visi kaimynai statėsi namus, tvarkėsi, užsiveisė gyvulių, lenkė nugaras prie žemės, o mano grytelė per tą mano zyliojamą kaip stovėjo sulopytu stogu, taip ir liko. Sukiuzo rąstai, prakiuro palangės, sverdėja durų staktos, stogą lopais išgrąžinau. Vaikai tik per pačias didžiausias šventes atvažiuoja ir tai ne visi. Kai šokau per septintą dešimtį, drobinį rankšluostį ir pypkę padovanojo. Lyg pasišaipydami. Per visą gyvenimą nė vienos pypkės nesu surūkęs. Arklidėje žmonės davė du buteliukus odekolono ir tokį albumą nuotraukoms. Kur aš dėsiu? Neturiu jokių nuotraukų.

Susigraudino senis, sušnirpščiojo nosimi, grubiu delnu persibraukė per veidą. Nebenorėjo aitrinti širdies. Visą gyvenimą kaip koks kibis ta boba: tai po daržą šliaužioja ravėdama, rinkdama braškes, tai turguje prapuola, tai grietinę muštuvyje plaka, sviesto kam įperša, kiaušinių kaimynams nuneša.

Ta senė kaip koks kryžius.

Būtų tos kalės į kiemą nevežęs, bet pamatęs, kad yra svečių, įsuko kaip yra, su kale. Vaikams šuo patiko, o

senė tik blykst baltais akių bumbulais, tik įniršusi prunkstėlėjo, bet rėkti prie svečių nedrįso.

- Kaip nori, o aš tai džiūsnai kruopų neduosiu! - išrėkė vakare. - Blusų visur apleis! Tik to mums dar ir betrūko! Visą gyvenimą toks myžalas buvai ir toks likai. Kiekvienos susnos jam gaila! Lauk!

Dapkus apsidžiaugė, kad storoji nepuolė kalės su pliauska. Išsirėks ir nusiramins. Čiupęs nunešė gyvulėlį į malkinę, patiesė paplyšusį savo švarką, patapšnojo kalei per strėnas, paglostė galvą. Atnešė pieno, palaužė padžiūvusio sūrio. Žinojo, kad išbadėjusiam šuneliui maisto neužteks, bet bado kirminas bus numarintas.

Taip namuose atsirado Taška.

Visą vasarą senis tąsėsi su arkliais: kaustė, padėjo kumelėms atsivesti kumeliukų, jaunos arklius pratino prie plūgo, vežimo arba raitelio. Kas prašė, tam suardavo pūdymą, parveždavo šieno ar malkų. Argi maža kaime darbų?

Dapkuvienė Taškos nei šėrė, nei girdė, nei žvilgsniu glostė. Supratinga kalytė nelietė jokių paukščių, net viščiukų, puikiai sutarė su kitais šuneliais. Taška buvo rami ir nepaprastai taiki, todėl senis liovėsi ją rišęs prie būdos, leido sekti iš paskos.

Kartą, vos brėkstant, kai po rasos pritvinkusią žolę įkyriai gergždamos ką tik pradėjo bėginėti griežlės, o pirmieji vievesiai šovė į dangų giesmių giesmelėmis skelbdami rytą, senis Taškai parodė šviežią brydę žolėje.

- Sa, Taška, sa! Ieškok. Ieškok. Sa sa sa sa. Oooo!

Paaaaa!

Antrą kartą supratingo šunelio raginti nereikėjo. Ištiesusi uodegą, prispaudusi nosį prie žolės, ji plačiais šuoliais plazdėjo tai kairėn, tai dešinėn ir staiga prrrrrrr... prieš pat jos nosį pakilo garsiai čerkšdama kurapka. Vos paskridusi kaip pašauta krito į žolę bandydama nuvilioti šunį.

Tai smagus spektaklis!

Taška kaip pakvaitusi lakstė po pievą, lėkė vis tolyn, kol kurapakai pasirodė, kad jau pakankamai toli nuviliojo.

Taška grįžo nepaprastai patenkinta.

Nuo to karto eidamas į naktigonę arba sugaudyti arklių, perkelti eržilo, senis gėrėjosi Taškos sugebėjimais. Gerai šeriama, atgavusi jėgas kalė kaip vėjas lakstydavo po pievas, sugebėdavo į nušienautą vietą išvaryti net greitakojės griežles, taškėsi, plaukiojo grioviuose vaikydamas laukines antis, kiauksėdama vaikėsi kiškius.

Jokios žalos gamtai, o kiek malonių akimirkų!

Apie šelmiškus žaidimus senis niekam nė mur mur. Juokėsi, glostė seterį. Paslapčia nuo žmonos sočiai girdė pienu, trupino duonos, tiesiai iš puodo sėmė kokios lapienės... Suradusi savo vietą šalia gero žmogaus, Taška pasikeitė. Užsilygino išsišovę kaulai, sublizgo kailis. Pralinksmėjo, pikta aplodavo svetimą žmogų, priprato prie arklių. Baltas kailis pasidarė dar baltesnis, o tamsios dėmės - dar tamsesnės. Nuo lakstymo išsivystė raumenys, sustandėjo letenos. Šuo priprato prie laukų, prie vėjo. Labai greitai suradusi kokių paukštį su-

stingdavo laukdama. Kaip gyvas Dapkus nebuvo matęs tokio šuns. Tarsi ir pats pussimčiu metų atjaunėjęs lakstė su seteriu po tas pievas šūkčiodamas:

- Apppaaa! Purp, kokia pempė! Prrrr, kokia kurapka! Ei! Kiški! Eiiii!!!

Kaip diena prabėgo vasara.

Kaimo gale, Šermukšnio kieme, rinkosi medžiotojai į pirmąją kiškių medžioklę.

- Oooooo, ir Vladas pasirodė! Kam tau tas seteris? Tik trukdys.

Medžiotojai, žinoma, juokėsi, netikėjo ir ramindami tapšnojo per petį.

- Matysim, - kukliai šypsojosi Dapkus.

- Tu, tėvuk, gali pakiškiauti savo pievose apie kaimą. Nespėsi su mumis. Mes krėsime miškelius, kur ten tau.

Sėdo vyrai į mašinas ir nurūko vieškeliu.

Dapkus pastovėjo, pasižvalgė ir tiesiai per daržus patraukė į taip gerai pažįstamas arklių ganyklas. Arklių nupeštas atolas, likę žolių kuokštai, varnalėšos, apaugę griovių krantai, krūmeliai, spygliuotos vielos patvoriai, tolėliau juoduojantis arimas - tikras ilgaausių rojus! Taškai čia buvo pažįstamas kiekvienas kuokštelis.

- Ieškok, Taška, ieškok! - ragino šunelį medžiotojas.

Užtaisęs šautuvą lėtai kėblino paskui kalytę.

Pagriovyje kilo kiškis, bet abu sykius Dapkus begėdiškai prašovė.

Gal jau senas?

Plonai amsėdama Taška vijosi kiek jėgų turėdama, bet kur tau... Švysčiodamas balta uodegėle ilgaausis skriejo tarsi nesiekdamas žemės.

- Na ir kurgi tu nubėgsi? - klausė Dapkus. - Ne kur kitur, o į Smilgynę. Paskui, žinoma, apsuksi ratą, apkvailinsi kalytę ir atbėgsi štai čia, kur tavo guolis.

Plonas Taškos balselis jau aidėjo Karoso krūmeliuose, paskui nusirito galulaukėmis ir... nutilo. Praėjo visas pusvalandis, bet šuo nesirodė. Nesimatė ir kiškio.

Sunerimęs Dapkus nukulniavo į Karoso krūmų slėnį, stenėdamas kabaravosi per griovius ir žvalgėsi šuns. Išgirdusi šeiminką pirmoji atsiliepė linksmai lodama kalytė.

Straksėjo aplodama didelį riebų senį kiškį!

- Matai, pataikiau, - apsidžiaugė senis. - Ak tu gudruole!

Apkabino šunelį, pabučiavo šaltą nosį, patapšnojo. Tarsi supratusi, kad pareigą jau atliko, Taška pasileido krūmais tolyn ir akimirksniu dingo seniui iš akių.

Virvele surišęs kiškio kojas, permetęs grobį per petį Dapkus patraukė kaip tik ten, kur krūmeliai ribojosi su nušienauta pieva.

Stovi, žvalgosi, klausosi, ar Taška kur nesulos. Tik staiga mato: pasiklausydama, vis stabtelėdama, vis pavedžiodama nosyte pro krūmelius risnoja lapė.

Seniui net kvapą užgniaužė.

Neskubėdamas prisitaikė kaip tik į tą vietą, kur po minutės kitos properšėlėje, ten, kur iš aptvaro į aptvarą buvo genami arkliai, tame sutryptame take, turėjo pasirodyti žvėris.

Lapė nesirodė.

Negi apsiriko? Dapkus karštligiškai dairėsi, kur pradingo ilgasnukė. Tik kyšt! Net prie žemės prigludusi lapė gūrino tarp žolių kuokštų griovio link. Žinoma, paskui tuo grioviu, pasislėpusi nuo persekiotojo, ji bėgs, kol pasieks mišką.

Bach!

Iš netikėtumo pašokusi virš žolių lapė staiga persivertė ir puolė atgal į krūmelius.

Bach!

Dingo.

- Taška! Taška!! Taška!!! - visa gerkle rėkė Dapkus.

Greitai užtaisė šautuvą, kiek jėgų turėdamas nubėgo griovio link. Jei sužeista, puls slėptis, niekas neišvays į atvirą lauką.

Staiga sukiauksėjo Taška! Tai tolyn, tai artyn, tai raitais lėkdama pro tuos sužėlusius krūmus ji vaikėsi, žinoma, ne kokią kurapką!

Lapė išlėkė kaip tik prieš patį medžiotoją.

Šūvis!

Senis niekaip netikėjo sėkme. Toks gražuolis lapinas! Puikiausias kailis! Ai ai, kaip apsidžiaugs pati! Tai apsidžiaugs!

Kai senis grįžo iš medžioklės, kaimynas iš nuostabos net švilptelėjo:

- Ei, trys kiškiai?! Ta lapė, ką? Gal nudvėsusią atradai? Ką? Šuo padėjo? Tai bent!

- Puikiausias patinas! - senis ėjo vienintele kaimo gatvele, pačiu viduriu, ir visiems rodė, ką sumedžiojęs. Pasijuto toks stiprus, koks, atrodo, ir jaunystėje nėra

buvęs. Dapkus juokėsi, noriai su visais kalbėjo ir galėjosi, kad taip greitai jo lūšna pasirodė.

Žmona stovėjo viduryje kiemo ir laukė.

- Matai, Veronika, tau Taška apyakklę padovanojo. Imk, - ištiesė.

Lapę paėmė, tarsi netikėdama paglostė kailį, padėjo ant malkų krūvos.

- Kalė pavargo, esti nori, o ir tau ką nors įpilsiu. Eikit į trobą.

Niekada nebuvo kambaryje Taška merkėsi, baikščiai dairėsi, nelietė maisto, palindo po suolu ir prisiglaudė prie senio kojų. Šeiminkės gerumu nepatikėjo.

Kol srėbė bulviene, senis spėjo papasakoti visos dienos įvykius. Išgyrė Tašką ir pats iki soties prisigyrė.

- Niekus tauški, - burbtelėjo senoji. - Gana. Kiaulės gardą išvertė. Laksto po tvartą. Dar kokią vištą suplėšys. Pasrėbęs eik ir sutaisyk.

Nuo tos dienos senė Taškos nebespardė ir šluota nebevelėjo. Neglostė. Nešėrė. Tik tiek, kad nebebambėjo.

Gūdžią rudens naktį, kai nuo patrakusio vėjo tarsi gyva dejavo trobelė, daužėsi atplyšusios lentos ir netikėtai dingo elektra, Dapkuvienė aiškiai išgirdo šuns staugimą. Pakirdusi iš miego šiltoje lovoje ilgai nenorėjo keltis, bet šuns kauksmas nesiliovė.

- Tai trenksiu kokiu pagaliu! - neiškentė.

Apsisiautusi nušlepseno į priemenę. Tamsu. Staiga išgirdo Vlado dejonę. Viešpatie!

Senis gulėjo kniūbsčias.

Vos alsavo.

- Kas tau yra?! Seni! Tėvai! Kas yra?!

Nieko nesakė.

Kaimyno telefonas neveikė, matyt, audra nutraukė laidus. Neliko nieko kito kaip skubiai kinkyti arklį ir vežti vyrą į Kaišiadoris. Padėjo kaimynas Antanas.

Pasiutęs vėjas stingdė kaulus, švilpė košdamas obelių šakas, atrodė, tuoj tuoj prapliups lietus.

Varė arklį šuoliais.

Paskui vežimą bėgančio šuns niekas nė nepastebėjo.

Tik rytą visi, kasėjo į ligoninę, matė susirūpinusį šunelį. Nė vieno nepraleido, visus apuostė, bet, deja, tarp jų šeimnininko nebuvo.

Bėgo dienos.

Taška rado vietą ligoninės kieme. Per dienų dienas gulėjo susirietusi ir laukė laukė laukė. Jau prie kiekvieno nepuolė. Jei tik koks įtartinas pasirodydavo, tik tada pakilusi, pribėgusi bakst nosimi ir susigūžusi bėgdavo atgal. Ne. Ne tas. Svetimas.

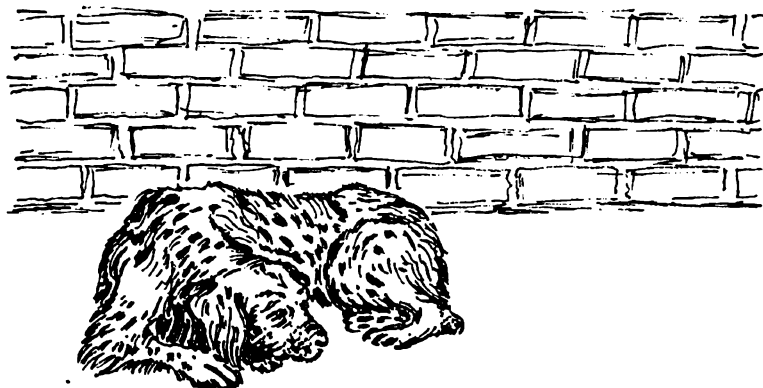
- Ar tai jūsų šuo? - klausė gydytojas atėjusios lankyti ligonio Dapkuvienės.

- Mūsų. Paskui vežimą atbėgo. Reiks parsivesti namo.

Eidama per kiemą senė tik dėbtelėjo į gulinčią kalę ir nosisukusi nuėjo. Taška, žinoma, užuodė, kad praėjo šeimnininkė, bet nepakilo, nepribėgo, uodegos nepavizgino.

Greit apie ištikimą šunį sužinojo visas ligoninės personalas ir ligoniai. Kątkieno geros rankos ištiesė du-

benėlį su maisto atliekomis, kažkas patiesė gabalėlį bre-zento.

Kasdien vis labiau šalo.

Taška nė nesuprato, kai staiga ant kaklo užsiveržė kilpa. Kalytė pašėlusiai daužėsi, cypė, draskėsi, bet deg-tine dvokiantis žmogus grubiai ją nutempė paskui sa-ve.

Nuo ankstyvo ryto mėlynanosis girtuoklis sukinė-josi prie Kaišiadorių maisto produktų parduotuvės.

- Pirkite gražų šunį! Kam reikia šuns?! Grynakrau-jis anglų seteris!

Niekam tokio nereikėjo.

Nekreipdami dėmesio žmonės ėjo pro šalį.

Gražiai apsirengusi moteris stabtelėjo.

- Koks gražus šuo. Koks jo vardas?

- Puikus medžioklinis šuo. Jūsų vyras medžiotojas?

- Taip, bet mes turime taksą.

- Ooooo, taksas visai kas kita. Tokio, kaip šitas, jūs, ponია, tikrai nerasite. Taksas - grubus šuo, o šitas bus jūsus. Tai moteriškas šuo. Labai gudrus. Pirkite. Atiduodu labai pigiai. Už puslitrį degtinės.

- Kur aš jį dėsiu? - moteris šyptelėjo. - Gyvenu penktame aukšte, o ir su takso turime vargo. Kiekvieną rytą jį išvesk, paskui kojas švairiu skudurėliu nutrink, maitink kaip kokį vaiką. Neeee.

- Ponია, atiduodu visai veltui. Na, sakykime, už puslitrį.

- Ne. Nereikia. Pernelyg didelis.

- Didelis? Užtenka tokiai tik atliekų nuo stalo. Jam...

Moteris nebesiklausė. Su pirkiniais pasuko skvero takeliu. Tempdamas kalę girtuoklis bėgo iš paskos, įtikinėjo, prašė, maldavo. Moteris griežtai atsisakė, prašė palikti ją ramybėje, jau žvalgėsi policijos.

- Jeigu jums šito šuns nereikia, tai ir man jo nereikia! Velniam reikalingas šuo, jei nevertas nė butelio degtinės?! A?! Kam?! Aš jį tuoj pakarsiu ant to medžio šakos! Va! Va! Pakarsiu!

Moteris jau bėgo neatsigręždama. Prie savo namo, kažkokios jėgos verčiama, staiga žvilgtelėjo atgal.

Ant šakos tabalavo nelaimingoji kalė. Jau gargė, mataravo kojomis, blaškėsi kiek jėgos leido.

Moteris apstulbo!

Niekšas žiūrėjo tiesiai į akis.

Metusi pirkinius, kiek jėgų turėdama, bėgo artyn.

- Ką jūs darote?! Paleiskite! Paleiskite, sakau! Aš tuoj pašauksiu žmones! Paleiskite!

Plėšė šunį nuo šakos, bet prakeiktoji virvė rėžė ran-

kas, nepasidavė.

- Duok puslitriui! Nepaleisiu, kol neduosi! - jis plėšė jos rankas šalin.

- Žmooonėėėė!!!

- Žiū, šuo jau baigiasi! Jei dar cypausi, aš kiečiau užveršiu! Na! Duok pinigų! Duok pinigų, sakau! Tuoj bus vėlu! Duok!!!

Moteris vienu ypu išsitraukė piniginę. Jau pats girtuoklis lupė išlupo puslitriui ir nėrė tiesiai per gyvatvorę parduotuvės link.

Kilpa taip užveržė gyvulėlio kaklą, kad niekaip nesisėkė atnarpinti.

- Žmooonėėėė!!! - rėkė apsipylusi ašaromis moteris.

Pakėlusį šunį laikė tol, kol pribėgę keli vyrai nutraukė virvę, išlaisvino kalytės kaklą, paguldė ant žemės.

Aplink rinkosi žmonės.

Kalė žiopčiojo, krūpčiojo kūnelis, ir minutę kitą buvo neaišku, ar gyvens. Kažkoks vyras žolės kuokštu patrynė seterio šonus, pamaigė krūtinę.

Šunelis kvėptelėjo, atsiduso, vis dar kriokdamas įkvėpė, krenkstelėjo, atmerkė akis. Kažkas pasakė:

- Aš žinau. Tas šuo gyveno ligoninės kieme. Vakar mirė jo šeimininkas.

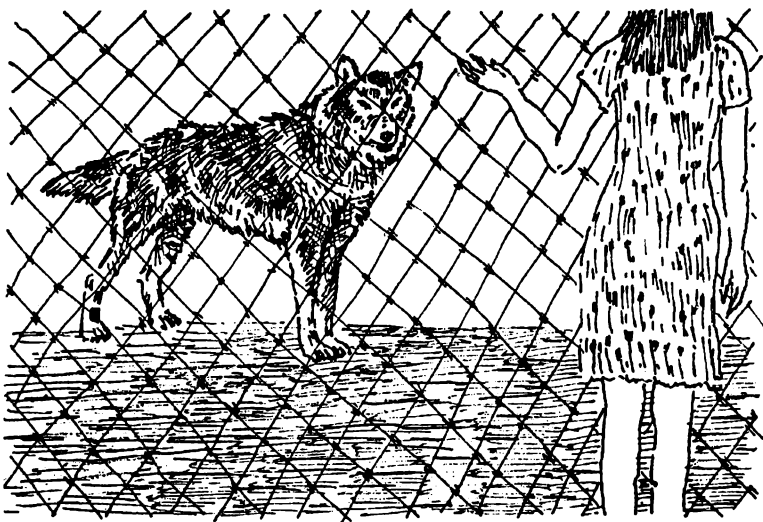
1991 02 05-07

Kaliakėmis

VILKO DUONA

Prieš ketverius metus sena čigonė pakėlė būgnų damą ir keletą kartų kимиu žemu balsu pakartojo:

- Matai tą kortą? Saugokis nekaltos šviesios moters. Leisk, tegu ta šviesi moteris perbėga tavo kelią. Ne-trukdyk. Užsimerk. Nekliudyk šviesios moters. Nekliu-dyk.

Andrius tada tik šyptelėjo. Jau buvo vedęs, jau buvo gimę abu vaikai. Jokio galimos nesėkmės debesėlio.

- Ilgai gyvensiu?

- Oi vargeli tu mano... - senė palingavo galvą ir, vis žiūrėdama tiesiai į akis, pridūrė: - Jei nugalėsi šaltą vandenį, tada gyvensi ilgai. Labai ilgai.

Argi kam svarbu, kur tu, žmogau, sutiksi žalias akis?
Andrius matė Aną vienintelį kartą.

Nuogą.

Ji maudėsi gėlių šiltnamio kampelyje - čiurkšle leido vandenį iš įkaitusios juodos cisternos.

Andrius buvo pasislėpęs už stiklinės pertvaros - užlindęs už maišų su durpėmis. Neaišku, kada tyli kaip pelytė mergaičiukė, dar vaikas, spėjo tapti jauna moterimi. Penkiolikmetės kūnas, žinoma, dar nesubrendęs, bet aiškiausiai matėsi, koks bus tobulas Dievo kūrinys. Nepaprastai grakšti pečių linija, ilgas kaklas ir liaunas liemuo. Gal tokiai mergaičiukei pernelyg didelės tarsio rojaus obuoliukai standžios krūtys, plotos strėnos. Gal. Gal kiek per ilgos kojos, bet koks gundantis šlaunų apvalumas! Koks keistas vyriško smalsumo kutenimas. Koks svaiginantis virpulys! Kokia staiga nušvitusi, praskaidrėjusi, aiški aiški paslaptingos traukos esmė!

Vyrai jaučia.

Jie žino.

Saugodamasi, kad nepakliūtų po vandens čiurkšle, Ana tai viena, tai kita ranka prie pilvo spaudė kažkokį daiktą. Skubėjo. Nesidairė ir nesislapstė. Buvo šventai įsitikinusi, kad aplink nėra gyvos dvasios.

Kada tavo kelią perbėgo šviesi moteris?

Moteris?!

Taip.

Nekalta.

Žaliaakė?

Taip!

Ana dirbo šiltnamiuose. Invalidė.

Augino gėles. Sunkių darbų, žinia, niekas jai neskyrė. Pureno lengvą šiltnamių žemelę, ravėjo, sodino daigelius, dezinfekavo vazonėlius. Kartais kokių parudusių lapelių nuskina, pavalo vieną kitą lanką, pašluoja ar prikerpa gėlių parduoti.

Viena ir viena.

Tyli kaip gėstanti žvakė.

- Tokia jaunutė... Ir kam tu tą actą gėrei? - jau kelin tą kartą priėjusi klausė gėlininkė. - Visi žino, kad tavo tėvas - baisus mergininkas. Nežinojai? Ką? Tau niekas niekada nesakė? Argi vėta dėl to žudyti?

Ana dirbo nepakeldama galvos.

Neiškentė ir kita:

- Oi vargeli, vargeli tu svieto. Tai stemplę išpjovė? Žmonės sako, kad išpjovė. Kaip? Tai kaip dabar valgai - į švirkštą ir purkšt per vamzdelį į skrandį? Taip? Ir taip visą gyvenimą?

Ana staiga pakilo, smulkiais žingsneliais pabėgėjo takeliu ir pasislėpė už išsikerojusio fikuso lapų.

- Dana! Ko tu prie jos lendi?!

- Tėvas, tas šlykštyinė patinas, sugadino angelėliui gyvenimą. Kaip koks kvailelis jauniklis rašinėja Ancei laiškėlius, slepia malkų krūvoje. Bobos skaito, juokiasi - prirašinėja nesąmonių. Argi čia vyras?!

- Koks tavo reikalas?!

- Man Anos gaila! Gaila, sakau! Išromyčiau tokį pagavusi!

Ak... nelieskite manęs.

- Man labai patinka azalijos. O tau? - prisigretinęs

klausė Anos šiltnamių kūrikas. - Tau turbūt bromelijos? Tu kiekvieną lapelį glostyte nuglostai, tarsi šnekiesi ir myluoji. Patinka?

Ana tik žvilgtelėjo į Andrių ir nuėjo.

Ir viskas.

Kalba baigta.

Ir taip visada.

Atrodė, pati likimo deivė Laima saugojo nuo žaliaakės moters.

Nekaltos.

Pats Andrius vis dažniau ėmė sapnuoti keistą sapną. Mėsininką. Didžiulis gauruotas vyras, kažkuo labai panašus į garsųjį tenorą Pavaroti, tik dar gauruotesnis, nuo galvos iki kojų apsitaškęs krauju pjaustė milžinišką gyvulį. Lyg dinozaurą. Keisčiausia, kad tas padaras niekaip negalėjo nudvesti. Išvertęs kalną žarnų mėsininkas pjaustė dar karštu krauju trykštančias kepenis, plėšė ir plėšė dar virpančius raumenis, o tas padaras vis kilnojo galvą, riaumojo ir taikėsi milžiniškais nasrais sugriebti kankintoją. "Imk!" - rėkė mėsininkas Andriui ir mėtė jam luitus mėsos. Ta mėsa čirškė keptuvėje, taškėsi taukai, sklido degėsių kvapas. Andrius rijo tuos gabalus, bet nė vieno negalėjo praryti, o keptuvėje nebetilpo nauja mėsa. Aaaaakkk!

Prabusdavo apsipylęs prakaitu.

- Kas tau? - klausė nusigandusi žmona.

- Nežinau.

Žinojo.

Kalta žaliaakė moteris.

Gal geroji Laima ir būtų išgelbėjusi, bet atsirado, ne-

laimei, vilkas.

Prie seno medinio dviaukščio administracijos pasta-
to, verandoje, prie įėjimo, visą dieną prastovėjo į mai-
šą įkištas krepšys. Punios raiste pagauti penki vilkiu-
kai šitiek valandų pratūnojo ir nė krust. Tarsi išdvėsę.

Atsiraitojęs ilgus guminius batus prakaulus medžio-
tojas rūkė cigaretę po cigaretės, vaikščiojo šen ten ir
siūlė pigią prekę. Niekam žvėriukų nereikėjo. Vaka-
rop riktelėjo:

- Ei! Atiduodu veltui. Galėčiau užmušti, bet gaila.

Kažkas paskui kalbėjo, kad iš to krepšio viena pate-
lė atsidūrė Varėnoje, Broniaus Jurgelevičiaus sodybo-
je, ir ilgai gyveno su medžiokliniais šunimis voljere.
Kiti du užaugo Jovariškių žvėrelių fermoje, vėliau bu-
vo nufilmuoti Petro Abukevičiaus filme apie vilkus.
Ketvirtąjį vilkiuką kažkoks žmogus išsivežė į Rusiją.
Penktasis atiteko Anai.

Vos išimtas iš krepšio išsigandęs žvėriūkštis pašė-
lusiai priešinosi ir spėjo įkasti.

- Kam tu jį į lovą tempi?! - šėlo Anos motina. - Pri-
dergs! Argi kas vilką augina lovoje?!

- Aš noriu.

Daugiau kaip du mėnesius motina kentė žvėries
smarvę. Plovė grindis, keitė patalynę ir su užuojauta
žiūrėjo į dukrą. Vargšėlė. Kaip palaužtas medelis. At-
rodė, tik tas vilkiūkštis šiek tiek ir įkvėpė gyvybės. Ana
su vilku miegojo, žaidė, maitino, vedžiojosi po kiemą,
po laukus - iki pat miško.

- Kam tau tas vilkas? - sutikęs dukrą klausė tėvas. -
Ne šuo. Laukinis, visada bėgs į mišką. Kam?

- Grįžk namo, - tyliai paliepė Ana. - Tu myli ją?

- Nebekalbėkim apie tai.

- O kaip mama? Kaip aš? - jau apsiašarojo.

- Ne. Su tavimi neįmanoma, - balse neviltis. - Toks gyvenimas. Supranti? Ne. Tu nesupranti. Kada nors supasi. Su tavo mama mes svetimi.

- Netiesa, - dukra verkė. - Grįžk namo ir viskas pasikeis. Aš žinau.

Tėvas mostelėjo ranka ir plačiais žingsniais nuėjo. Taip visada.

Kodėl kraujuoja širdis ir veržiasi nereikalingi žodžiai? Žodžiai atskleidžia prasmę. Širdis koncentruoja emocijas. Kaip pabėgti?

Kada Smaaku pavadintas vilkas ėmė siaubti namus, Anos motinai trūko kantrybė:

- Tik tu žiūrėk: batai suplėšyti, stalo koja nugraužta, sudraskytas mano sijonas. O kas liko iš tavo palto?! Nuvesk į mišką ir paleisk! Girdi? Jei tylėsi, neklausysi, priešinsiesi - paleisiu aš pati. Atidarysiu duris ir tegu sau bėga. Nebegaliuuu daugiau. Jėgos apleido.

Tada nusiminusi Ana Smaaką atsivedė į šiltnamį.

Apsidžiaugęs netikėta proga nuoširdžiau pabendrauti su tylene, Andrius viens du sutvarkė apleistą seniai nugaišusio šuns aptvarą, sutaisė būdą, sukalė duris, įdėjo spyną.

- Iššoks, - liūdnai pratarė Ana.

Andrius viršų uždengė tinklu.

- Dabar gerai?

- Gerai. Ačiū.

Vos atsidūręs aptvare pilkasis žvėris lakstė kaip pa-

mišės. Tarsi aklas puldavo kaktomuša į tinklą. Bandė lipti aukštyn, kišo nosį į kiekvieną platesnį plyšį, graužė metalą. Staiga nežinia ko išsigandęs nėrė už būdos.

- Smaak, Smaak, mano Smaakai! - ilgesingai šaukė Ana.

Vilkas nė brakšt!

- Tegu nusiramina, - žinovo balsu kalbėjo Andrius. - Aš žinau. Galėsiu ir pašerti. Tu papasakok, kuo jį šeri, ką mėgsta. Dabar mes dažnai čia susitiksimė, tiesa?

Ana tylėjo.

Apie uždarytą vilką žinia pasklido nepaprastai greitai. Retai kuris praėjo nesustojęs, nepakalbinęs, nesistebėjęs. Tik bėda, kad žvėris niekam nesirodė. Tarsi nėra. Kiurkso būdoje ir nė krust. Tik kiekvieną naktį bėgo ir bėgo aptvaro pakraščiais, kol suplūkė žemę. Stabtelė, pasiklauso, ir pirmyn. Ir pirmyn. Vilko minčių niekas nesužinos.

- Ooooo! Aš žiūriu žiūriu ir savo akimis netikiu! - išrėkė Dana Andriui. - Labai smailai tu į Aną žiūri! Ką?! Jau taikaisi? Jeigu tu, ilgakiausi, bandysi su ja fiti miti, tai mes tau tokią pirtį čia užkursim, kad iš tų šiltnamių kaip šampano kamštis išlėksi! Atsirado mat dar vienas patinas! Žmonos ir vaikų žiūrėk!

Blogiausia, kad tuos žodžius girdėjo ir Ana. Susigūžė, nosisuko, bėgte nubėgo takeliu. Pritaikiusios progą moterys mokė:

- Tu, Aniute, mažiau su tuo Andrium šu šu šu. Varyk jį šalin. Mes, bobos, auklėsime vaikį. Oi auklėsime! Tavęs skriausti neleisime. Taip.

Vėlų rudenį vilkas dingo.

Spyna atrakinta, o raktas, kaip visada, pakištas po plyta.

Atlapotas aptvaro duris girgždina vėjas.

Tarsi botagu perlieta Ana kelias minutes stovėjo netekusi žado.

- Kažkas paleido. Ne kitaip, - prisigretinęs tyliai pasakė Andrius. - Aš žinau. Tai moterų kerštas. Ramauskienė man grasino: jei mes su tavimi dažnai kalbėsime, ji tą vilką paleis. Ką? Jai gaila, kad mes kalbamės? Aš jai dar pasakysiu. Į snukį užvelėsiu.

- Nereikia, - tyliai sukukčiojo Ana.

Atsitokėjusi apibėgo visus šiltnamius, kelius kelelius - tuščia. Klausinėjo gyvenvietės žmonių, šiltnamio darbininkų, vaikų - niekas vilko nematė. Tarsi žemėn prasmego.

Aplotas šunų pabėgęs vilkas nuskuodė tiesiai į mišką. Matyt, bėgo nesustodamas, kol atsidūrė maždaug už penkiolikos kilometrų nuo šiltnamių. Bakaičių kaimo gyventojas Ilginis palaukės krūmuose rado sudraskytą ėriuką. Tai buvo bene pirmoji Smaako auka. Tose vietose niekada nematę vilko žmonės manė, kad naminius gyvulius pjauna kažkoks vilkšunis. Iš pradžių Smaakas pjovė avis naktimis - iš bandos nusinešdavo tik po vieną. Vėliau užpuolė pavasarinį veršį, bet apgraužti nespėjo - nubaidė rėkdami žmonės. Štai tada rajono laikraštyje pasirodė žinutė, kad Bakaičių kaimo žmonės kenčia nuo vienišo stambaus vilko išpuolių. Medžiotojai pažadėjo plėšrūną nušauti.

Įsisukęs į bandą Smaakas žudė iš karto po kelias ar net keliolika avių. Šokdavo per tvorą, gaudydavo avis

soduose, aptvaruose. Ir žmonių nelabai bijojo. Nebežinodami, ką daryti, kaimiečiai nakčiai varydavo gyvulius į tvartus.

- Aš žinau, kur Smaakas, - pasakė Andrius liūdinčiai Anai. - Važiuojam.

Pasirodo, ne tik Bakaičių, bet ir Kurkliškių, Usnės, Vilūniškių kaimų žmonės - visi iki vieno žinojo apie Smaaką. Vieni buvo tik girdėję, kiti per tą prakeiktąjį vilką buvo praradę vieną ar kelis gyvulius, tretį net akmenimis apmėtę. Aplink visus kaimus miškai, platūs krūmai ir dar platesnė Usnės pelkė. Kur ieškoti?!

Ana prašė, kad Andrius važinėtų miškų keliais keletais, ir išlipusi ėjo gilyn į miškus šaukdama:

- Smaak! Smaak! Smaak!

Veltui.

- Aš žinau, - karštai tikino Ana, - jis kažkur čia pat. Dieną jis miega, o vakare, kai prabus, būtinai išgirs. Būtinai. Palaukime nakties.

Visą dieną važinėdamas su Ana, klausydamas, ką ji kalba, o svarbiausia, kaip kalba, Andrius negalėjo atsisitebėti mergaitės keistumu. Ji sakė, kad dangus gyvas. Ir žemė gyva. Tikino, kad medžiai kalbasi, kad blogi medžiai nudžiūsta dar nesubrendę. Kiekviena samanėlė, kiekvienas žiedelis, kiekvienas paukščiukas turi šioje žemėje tam tikrą, slaptą, paskirtį. Joks žmogus negali tos paskirties žinoti. Rytais akmenys verčia, nes gaila nakties. Rudenį medžių lapai gelsta ir krinta todėl, kad gamta valosi nuo praeities.

- O žmonės? - klausė Andrius.

- O žmonės miršta, - tyliai sakė Ana. - Blogieji anks-

čiau, o gerieji gyvena ilgai.

Ana tarsi negirdėjo klausimų apie motiną, tėvą, apie tą actą, kuri gėrė norėdama savo mirtimi išpirkti tėvo kaltes. Tarsi Kristus. Keista. Beveik visi smerkė. Niekas nesistengė suprasti.

- Kai vėjas išsiūbuoja žydinčią pievą, - tyliai sakė Ana, - žiedai bučiuoja žiedus. Kai vėjas pasisuka, žiedai bučiuoja kitus žiedus. Aš lakstau po tą pievą ir esu laiminga, nes visur, kur tik pažvelgiu, matau meilę. Kartais pikti žmonės įsisuka į tą pievą ir rykštėmis plaką žiedus. Už ką? Už tai, kad jie per daug vienas kitą myli? Ir krenta nukirsti, niekuo nekalti, nesuspėję peržydyti. Kraujuoja žaizdos žaliu krauju, man darosi liūdna liūdna ir aš verkiu. Tai neteisinga.

- Kodėl tu tyli, retai su kuo pasikalbi? - klausė Andrius. - Gal todėl tavęs žmonės ir nesupranta? Kodėl?

- Šiltnamio pakraštyje, už žydinčios kamelijos, pastebėjau varganą augalėlį. Supratau, kad brunfelsija merdi. Persodinau, laisčiau minkštu šiltu vandenėliu, patrėšiau, kasdien glosčiau kietus lapelius. Dabar jau pražydo violetiniais žiedais. Labai gražu. Gyvybę išgelbėjau. Kamelija nekalta, kad skriaudė brunfelsiją, nes gėlės negali pasitraukti ir suteikti savo draugei erdvės. Žmonės kalti, kad gėlytei suteikė skausmo.

Andrius nesuprato mergaitės samprotavimų. Kliesdėsiai. Pyko ant savęs, kad pasiūlė belstis į Bakaičių kaimą, kad štai jau visą dieną malasi miškų keliais, kad už sugaištą dieną bus iš atlyginimo išskaičiuoti pinigai. Niekas nesupras ir nepateisins to, ką jis šiandien veikė. Niekas. Toks pat svaichiojimas. Jau nebeįdomu,

jau nuobodu ir nenumaldomai kyla pyktis. Štai jis tuoj tuoj pasakys: gana! ir pasuks atgal. Ir prigrasins invalidei mergaitei tylėti, ša!!! Ir tekės laiko upelis senąja vaga. Ir nurims kvaila viltis.

Ša!!!

Ne!!!

Kaip koks prakeiksmas šmėžavo vandens čiurkšlių apipintas nuogas Anos kūnas. Tarsi devynių pragarų pradžių pradžia ruseno saldi viltis, kad kada nors pasiseks paliesti nekaltų strėnų apvalumą. Kada nors gal pavyks lyžtelėti smailių krūtų viršūnėlę? Gal kada nors nuskins ir praris nekaltą rojaus vaisių?

Ak, koks pažįstamas, kaskart vis kitoks moters nuolankumas!

Ak, kas pasakys, kur saldžiausias malonumas? Kad gali klausytis nepasiekiamos mėlynosios paukštės giesmės?

O gal kai tą paukštę pagauni ir valgai ją keptą?

O varge...

Saugokis nekaltos šviesios moters! Leisk, tegu ta šviesi moteris perbėga tavo kelią! Netrukdyyyyyyk. Užsimeeeerk.

Prakeikta būgnų dama!

Ei, čigone! Ar gali žmogus pažinti žmogų?! Ar gali? Tu gali?! Tu???

Temo.

Jau beveik naktis.

Smaakas bėgo mišku ir staiga išgirdęs pažįstamą balsą sustojo. Tarsi suakmenėjo. Taip. Tai tas pats gerosios mergaitės balsas. Seniai girdėtas. Nenusakomai

mielas ir viliojantis. Kviečiantis.

Pirmyn!

Bėgo lengvais šuoliais vis artyn, puikiai žinodamas, iš kur sklinda garsas. Sustojo pamatęs buvusią šeimninę.

- Smaakai, Smaakai, Smaakai! Mano Smaakai! - Ana bėgo tiesiai į vilką.

Vilkas stovėjo ir laukė.

Pribėgusi apkabino kaklą, prisiglaudė, paglostė. Mylavo kuždėdama švelniausius žodžius:

- Koks tu didelis. Koks gražuolis. Koks siaubūnas! Imk, Smaakai, imk, - siūlė parduotuvėje pirktos dešros gabalą.

Vilkas nė nepauostė.

Keletą kartų lyžtelėjo veidą, bet didelio džiaugsmo nerodė. Stovėjo leisdamasis myluoti, žiūrėjo į šoną ir tarsi kažko laukė.

Staiga Ana prisiminė, kad nepamė jokios tvirtesnės virvės. Kaip ji nuvilios tokį stiprų žvėrį iki Andriaus mašinos? Nusiminė supratusi, kad ir turėdama tą virvę vilko neišveiks. Vilkas nepasiduos.

Staiga tarsi perskaitęs merginos mintis Smaakas šastelėjo. Pabėgęs keliolika žingsnių stabtelėjo, atsisukęs viską suprantančiu žvilgsniu žiūrėjo žmogui į veidą.

Ana pribėgo artyn.

Vilkas pabėgėjo dar toliau ir vėl atsigręžė.

- Tu nori, kad eičiau su tavimi?

Smaakas viliojo ją tolyn. Pasidavusi neapsakomam švelnumui, Ana sekė paskui paslaptinę žvėrį lyg per-

sekiodama kapų ugnelę. Tarsi gyvos eglių šakos kibo už drabužių, tarsi bandė sulaikyti, šlamėdamos tarsi kažką sakė, bet Ana nieko nesuprato.

Smaakas dingo.

Gal kur brūzgynuose ir laukė, bet mergina jo nematė. Neturėjo vilkės uoslės, kad užuostų, ir tokių ausų, kad išgirstų.

Suūbė pelėda.

- Smaakai!

Nesuprastas šauksmas.

Paskutinis.

Parkritusi Ana verkė. Jautė, kad gražuolio vilko jau niekada nebepamatys. Niekada. Gal sužinos, kada likimo žirklys nukirps gyvybės siūlą. Gal kas pasakys. Ir liks skausmas. Ir erzins. Ir visada netikėtai kas nors primins, o tada prisiminimų grandinėlė kaip šešėlis sekios iš paskos. Kaip prakeiksmas.

- Anaaaaa!!! - toli rėkė Andrius.

Šauksmas kartojo. Ana pagaliau atsitokėjo. Klausėsi, kaip aidas liejasi, gaudžia palietęs miško medžių stygas. Tik gerai įsiklausiusi suprato, iš kur šaukia. Pakilo.

- Aaaaaa!!! - suriko Ana ir ėmė skverbtis per eglyną.

Dar virš galvos šmėžuoja tamsus dangus, išplėtus akis dar galima įžiūrėti, kur koks nuvirtęs medis, kur stora eglė, o kur duobė.

- Aaaaaa!!!

Pašėlusiai skubėjo. Kliuvo už šaknų, griuvinėjo, skubiai kėlėsi ir bėgo bėgo bėgo, kol visiškai sutemo.

- Aaaaaa!!!

Apgraiбомis leidosi šlaitu žemyn. Kelyje pasitaikė vis daugiau žemaūgių eglaičių. Netikėtai po kojomis ėmė žliugsėti vanduo. To vandens vis daugėjo, lipnus dumblas čiulpė batus, sunkėjo žingsniai. Suprato, kad pateko į pelkę.

- Aaaaaa!!

Pasukusi į kairę Ana užlipo ant nuvirtusio supuvusio medžio, staiga suspigo nuslydusi į pelkę. Skaudžiai susitrenkusi pūkstelėjo į ledinį vandenį. Šaltis nutvilkę, privertė skubėti, nuskaidrino mintis ir pažadino pašėlusį norą gyventi.

Gyventi!!!

Pasišviesdamas žibintuvėliu Andrius kaip paklaikęs lėkė Anos šauksmo link, bet ji nutilo. Nebeatsiliepė. Viešpatie!!!

- Ana! - puolė artyn. - Ko neatsiliepi?! Galėjau ir nerasti. Tu visa šlapia. Įkritai? Kelkis. Eime. Peršalsi.

- Aš... aš šaukiau... šaukiau, bet paskui nutilau, - kuždėjo atsigulusi, susirietusi, žiūrėdama plačiai atmerkтомis akimis, bet nieko nematydama. - Palik mane. Aš noriu mirti. Man nereikėjo tavęs šaukti. Palik.

- Ką tu čia šneki?! Kelkis!

Pakėlęs temptę nutempė per mišką. Iš pradžių Ana muistėsi, verkė, maldavo, čiupo už šakų, priešinosi, bet vėliau pasidavė. Tarsi paralyžiuota nevaldė kojų, griuvinėjo, kuždėjo, kad nebenori gyventi, kad tas miškas niekada nesibaigs, kad ji Andrių įtrauks į nežinios duobę.

- Baik! - retkarčiais tramdė mergaitę nusikamavęs Andrius.

Pritempęs prie mašinos, paguldęs Aną ant žemės, pats prisėdo minutėlei atsipūsti. Tokia tiršta rudens nakties tamsa. Ir dangus juodas juodas, tarsi raganų užmurzintas langas. Ir vienodas girios šniokštimas. Ir tylus, monotoniškas, tarsi girinukų paskrebenimas, šakų šakelių bumbsėjimas, pacypavimas, padejavimas.

Ana gulėjo tarsi numestas skuduras - nė krust.

Iki siūlelio šlapia, guminiai batai pilni vandens. Ir plaukai šlapi, ir veidas šlapias, ir nesilankstantys pamėlę pirštai.

- Tu peršalai, vos kvėpuoji!

Užvedęs mašiną, įjungęs šilumą, atvertęs mašinos sėdynę Andrius lyg pelų maišą įtempė mergaitę į vidų.

- Nusivilk drabužius! Susirgsi. Tuoju čia bus šilta, mes šiek tiek pradžiovinsime tavo drabužius ir važiuosime namo.

Neliesk žaliaakės moters!

Neliesk nekaltos!

Neliesk!!!

Nutempė batus, kojines, kelnes...

- Kiaurai permirkusi, - svarstė, ką daryti toliau. Mergaitė lyg mirusi, menkai ką suvokianti, pasiduodanti.

Nedek šviesos!

Uždegė.

Ana gulėjo užsimerkusi, pasukusi galvą, atmetusi rankas. Veidas pamėlęs. Paraudusi nosis ir keistai tamsios lūpos. Kojos nuogos ir, o varge! tos pačios kiek pilnokos nuogos šlaunys. Ir šlapios kelnaitės. Po palaidinuke daugiau nieko nėra. Atsargiai prasegęs kelias sagutes, atmetęs paskutinio drabužio atlapus pa-

matė tai, apie ką daugybę kartų sapnuodavo.

Užgesink šviesą!

Gesiiink!!!

Ne!

Variklis įšilo. Mašinos vidų liejo karšto oro srovė. Nuo netikėto jėgos antplūdžio Andrius net duso. Atrodė, čiups kokį medį, išraus su šaknimis iš kietos žemės ir atsivėdėjęs nusvies toli toli. Norėdamas nors šiek tiek atsitokėti nuo srūvančių minčių, nuo beprotiškos pagundos, iššokęs iš mašinos išgręžė Anos drabužius, stipriai purtydamas nukratė purvą.

Atsigręžęs net aiktelėjo.

Apšviestame mašinos salone blausios šviesos nuglostyta gulėjo beveik nuoga Ana. Gal šiek tiek per anksti subrendusi mergaitė. Beveik moteris. Jaunutė. Gulėjo aukštieľninka, neužsidengusi, matyt, tikėdama žmogaus gerumu. Gal nė karto dar nesupratusi žmogaus nuopuolio priežasčių.

Gal.

Minutę dvi Andrius žiūrėjo pro miglos aptrauktą langą, puikiai suprasdamas augančio geismo priežastį. kažkas įkyriai kuždėjo, kad geresnės progos nebus.

Niekada.

Ana nesipriešino.

Tik paskutinę akimirką plačiai atmerkusi akis stengėsi suvokti, kodėl ją kažkur tempia, ką daro įkritęs tarp kojų. Rankomis apspaudė juodą pilvo bandą ir tą vietą, kur buvo paslėpta skrandžio fistulės anga.

Ak!

Staiga sukandusi lūpas, užsimerkusi loštelėjo atgal,

griebė už Andriaus striukės.

Neliesk žaliaakės moters!

Nekaltos.

Vėlu vėlu vėlu...

Visą kelią iki pat namų nė vienas nekalbėjo. Ji išli-po ir nuėjo. Tylėdama. Tarsi nieko ir nebuvo. Andrius dar matė, kaip motina atidarė trobelės duris, kaip skės-telėjo rankomis, kaip kažką aiškino, gal barė, ir šviesa dingo.

Gal nieko nebuvo?

Ir kam tu palietei žaliaakę moterį?

Kam?

Smaakas apsiriko.

Prieš pat naktį prie vienkiemio jį pasitiko įnirtingas šunų lojimas. Iš baimės pabrukęs uodegą mažas kud-liukas lojo laibu balseliu ir traukėsi, vis pasidairyda-mas saugesnės vietos. Didysis šuo daužėsi pririštas prie tvarto.

- Ko tie šunys taip draskosi? - išėjęs į kiemą dairėsi šeimininkas. - Ei!

Padrąsintas šuniukas, jau storiau lodamas, puldinė-jo sodo link. Skubiai apsisukęs šeimininkas dingo tro-boje.

Kudliukas puolė paskui, bet nespėjo ir liko prieme-nėje.

Aptvare prie tvarto kažką nujausdamos lakstė išsi-gandusios avys.

Apibėgęs sodą Smaakas prisiartino prie aptvaro, stab-telėjo. Tas prakeiktas vilkšunis lojo net springdamas. Staiga avys puolė prie vartelių, juos išlaužė ir bliau-

damos ėmė lakstyti po kiemą. Smaakas, vieną nutvėręs, parbloškęs ant žemės, sukandęs kaklą smaugė. Pasirodė ryški šviesa. Po akimirkos driokstelėjo šūvis. Laimei, beveik visi šratai susmigo į avį, bet kliuvo ir vilkui. Sutrupintas kairiosios priekinės kojos kaulas, perskrosti raumenys. Kaip nutvilkytas Smaakas šoko šalin, bet, atsirėmęs sužeista koja, persivertė, stojosi ir vėl virto.

Šūvis!

Netaiklus.

...

O dangau! Tarsi nieko nebuvo. Ačiū tau.

Kartu su kitomis gėlininkėmis Ana ruošė augalus žiemai, dirbo nepakeldama galvos. Tylėdama. Andrius to šiltnamio, kur dirbo Ana, vengė. Žinojo, jautė, kažkas kuždėjo, kad nesulaikomas likimo siūlas jau kažką vynioja, kažkur susisuka į mazgą, bet stebuklingai atsiriša ir vėl ritasi laiko taku. Dieną naktį. Visada.

Andrių ėmė persekioti jausmas, kad kažkas jį stebi. Dar nieko neįvyko, bet ore tvyrojo kaltės jausmas. Laukė nesulaukdamas, kol kokia nors moteris durs pirštu ir išrėks:

- Kodėl tu palietei žaliaakę mergaitę?!!!

Lėtai slinko dienos, savaitės... Jau mėnuo. Ir nieko neįvyko.

- Tai tu į mane žiūri? - klausė Andrius Anos. - Kai aš keičiau radiatorius ketvirtajame šiltnamyje, tu žiūrėjai pasislėpusi už fikuso.

- Smaakui blogai, - tyliai pasakė žaliaakė. - Labai blogai.

- Iš kur tu žinai?

- Aš jį mačiau. Sapne, bet tai nebuvo sapnas. Aš mačiau kraują. Jis sužeistas ir alkanas.

- Tu ką? Ruošiesi ieškoti? Aš nevažiuosiu.

- Tu manęs bijai? - dar tyliau klausė Ana.

- Dar ko? - norėjo apsimesti, kad jam visiškai nesvarbu, kas įvyko prieš gerą mėnesį, bet tos žalios akys kiaurai grėžė. Ana, be jokios abejonės, skaito jo mintis. - Taip. Aš bijojau. Tu nepilnametė ir už tai... už tai sodina į kalėjimą. Man, žinoma, tada nereikėjo. Labai kvailai pasielgiau. Dovanok.

Štai tie žodžiai, reiškiantys santykių pabaigą! Tučtuojau ką nors atsakys ir jie išsiskirs. Ir nutrauks bjaurų siūlą. Ir akimirksniu nukirs visus užsiveržusius mazgus.

- Man jau šešiolika, - atsakė Ana. - Aš viską žinau. Žmonės kaip patvinusios pavasario upės susilieja. Pakrantėse pražysta purienos, būna daug žalumos, sklinda paukščių muzika. Vėliau būna karšta ir vanduo atsisikiria. Vanduo visada prisimena vandenį.

Kokie paistalai?!

Įėjusi į šiltnamį prie jų artėjo brigadininkė.

- Aš dirbsiu naktį, - išsprūdo Andriui. - Būsiu katilinėje.

- Ana! Tavęs laukia moterys aštuntajame. Eik. Dana parodys darbą.

- Gerai, - net nežvilgtelėjusi į Andrių mergina smulkiais žingsneliais pasileido šiltnamio taku. Išėjo.

Brigadininkė tyrė Andriaus veidą. kažko ieškojo. Kostelėjo.

- Mes, bobos, ir kalbam: ko ta Ana kaip drignių prisiėdusi? A? Ar tik ne tu būsi jos širdį apžiojęs? Nedrįš, - ji pagrūmojo pirštu. - Visos bobos tave stebi, iki šiol nieko nepadoraus nepastebėjo. Tas vilkas buvo įsimaišęs, bet Ramanauskienė jį paleido ir viskas baigėsi. Tai mūsų visų sprendimas, tik nedrįsk pasakyti Anai. Supratai?

- Tai ką aš? Kaip koks mažas vaikas? Kuo čia dėtos bobos, tas jų šnibždėjimasis? Nuo ko jūs mane saugote? - suirzo.

- Ne tave, kad tu prasmegtum. Aš dar nemačiau moters, kuri taip mylėtų gėles. Mums gėlė - augalas, ir tiek, o Anai kiekvienas žiedas gyvas. Kad ir ne agronomė, ji stebėtinai tiksliai pasako, ko gėlei reikia. Tu tik pasižiūrėk, kaip vešliai žydi jos prižiūrimos kalceolapijos. Jos raudonąsias pelargonijas noriai visi perka. Tiesa, ji tylenė, bet kai prašneka, tai mes prasižiojusios klausomės. Jai gyvenimas lyg kokia žydinti pasaka. Todėl kai tik pamačiau, kad jūs čia šnibždatės, nusprendžiau viską pasakyti. Būk tikras vyras, nesuteik jai vilties. Tu turi žmoną ir du vaikus. Tegu jos pirmoji meilė taip ir liks platoniška. Tegu paskaudės ir nurims. Tegu lieka kaip nuostabus jaunystės prisiminimas. Teisybę pasakius, aš net neįsivaizduoju, koks turėtų būti jos vyras. Negana to, kad invalidė, bet ir protas jos kažkoks nežemiškas. Tai sutariam?

- Kodėl man visa tai sakai? - Andriui kalba nepatiko.

- Teisingai. Tu supratai. Moterim pasakysiu, kad pasikalbėjau.

Kelias valandas iki darbo pabaigos Andrius nežinojo kur dėtis. Kumščiu daužė galvą bausdamas save už neturėjimą valios, už tuos tarsį netyčia ištartus žodžius, už sau ir jai suteiktą kvailą viltį. Dar gerai, kad Ana užuominos galėjo ir nesuprasti. Ir kam? Ir kam ji sukėlė seniai susigulėjusį dumblą?! Protas pašėlusiai priešinosi širdžiai, kūnui, vertė blaškytis. Atrodė, pats velnias įlindo į ausį ir prasišiepęs kuždėjo pragariškus žodžius.

Sudek ugnyje. Ugnyje ugnyje ugnyje.

Ateis? Ne, neateis. Neateis neateis neateis.

Katilinėje Ana pasirodė kaip šmėkla. Tyliai ir netikėtai. Po to, kai visi šiltnamių darbininkai išėjo namo. Sustoję prie durų ir žiūrėjo netardama nė žodelio.

Išsigandęs Andrius keletą minučių negalėjo atsitokėti. Čiupęs karučius prikrovė akmens anglies, atvežęs prie įkaitusios krosnies, atidaręs dureles į karščio pragarą, šliūkšt šliūkšt šliūkšt primetė juodojo kuro.

- Manęs sargai nematė, - pirmoji prakalbo. - Lauke vėjas, greitai atslinks šaltis.

- Iš kur tu žinai? - išdavikas liežuvis vos vartėsi staiga išdžiūvusioje burnoje.

- Gėlės rodo. Jų kraujas sutekėjo į šaknis, dabar jos skaidrios ir blyškios. Kaip ką tik išvirtas krakmolo kisielius, kol nuo karščio skiriasi skaidrūs burbuliukai.

Kokie burbuliukai?

- Gėlininkės mus stebi. Jei pamatys, kils baisus triukšmas.

- Žinau.

- Man sakė, kad tu mane įsimylėjai, uždraudė su ta-

vimi matytis.

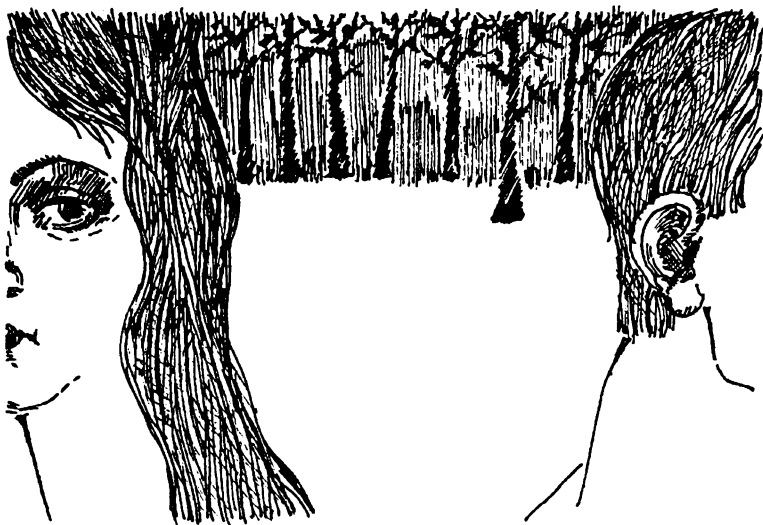
Ana kelias minutes stovėjo suakmenėjusi.

- Tai blogai? - sukuždėjo.

Andrius norėjo prisipažinti, kad turi žmoną ir du vaikus, bet tas kipšas kuždėjo, kad to sakyti nereikia. Nejaugi ji nežino? Galėjo pasakyti, kad jų susitikimai laikini, kad ji dar vaikas, nesupranta pasekmių. Nepasakė. Ana stovėjo tylėdama.

Apie ką šnekėti?

Andrius dar atvežė pilną karutį anglių. Ilgai žiūrėjo į ugnį.

- Mes sudegsim, - pratarė vyras.

- Žinau, - atsiliepė Ana.

Staiga atsisukęs ilgu aistros kupinu žvilgsniu žiūrė-

jo į žalias akis. Priėjęs paglostė skruostą, paėmė už rankos, timptelėjo.

- Eime.

Ji neklausė kur. Nenustebo pamačiusi netvarkingą kūrikų kambarėlį, nešvarų gultą. Tik žiūrėjo. Tyrė Andriaus veidą ir stengėsi atspėti mintis.

Viesulu susisuko lemties siūlas ir apie vidunaktį susimezgė. Būgnų dama krito šalia kryžių tūzo. Prakeikta čigonė. Prakeikti žodžiai. Prakeiktas šėtono šnibždėjimas. Tebūnie prakeiktas velniu pasivertęs vilkas.

Smaakas gijo sunkiai. Laižėsi, lakė upelio vandenį. Vienintelė paguoda - pavyko nutverti ir sudraskyti bebrą. Jauniklį. Suvargęs, alkio prispaustas atšlubavo prie Baltamiškės pelkės. Šešių kilometrų ilgio ir dviejų pločio klampynėje styrojo daug nudžiūvusių beržų. Karoklynai, meldynai, vešlių žolių sąžalynai ir per vidurį tekanti kaip gyvatė išsirangiusi upė buvo tikras visokios gyvasties rojus. Iš tos Baltamiškės pelkės buvo siurbiamas vanduo šiltnamių augalams laistyti. Kažkur visai netoli Ana vedžiojo mažytį Smaaką.

Pirmąją vilko auka naujoje vietovėje tapo riebuilis šuniokas. Palydėjęs šeimininkę į šiltnamius kiemsargis takeliu per mišką turseno namo. Žaibiškas Smaako šuolis storulį užklupo netikėtai. Niekas negalėjo išgirsti trumpo priešmirtinio kiauktelėjimo. Pavakaryje susirūpinusi šeimininkė veltui vaikščiojo tuo takeliu šaukdama savo numylėtinį.

Per mėnesį Smaako kojos kaulas suaugo, bet koja buvo gerokai trumpesnė. Iššokęs gumbas bėgti netrukdė, bet sutrumpėjus kaului labiau išsipūtė raumenys.

...

- Turi kitą moterį? - netikėtai paklausė žmona.

- Iš kur ištraukei? - Andriui tarsi kas peiliuku smigtelėjo.

- Moters neapgausi, - žiūrėdama vyrui į akis stengėsi suvokti, ar atspėjo. - Taip. Tu paraudai. Tai kas ji? Aš pažįstu?

- Nekalbėk nesąmonių.

Įtarimas liko.

Dar daugiau!

Andrių netikėtai užpuolė ta pati Ramanauskienė:

- Šįryt sargas pasakė, kad po vidunakčio matė Aną. Gėlių ji nevagia. Gink Dieve, nepajudins jokio svetimmo daikto. Tai ko jai naktimis po šiltnamius bastytis? A?

- Kodėl aš turėčiau žinoti? - net širdis suakmenėjo.

- Tai nežinai?! - Ramanauskienė jau rėkė. - Kitas sargas sakė, kad ir anksčiau matė Aną. Keletą kartų. Štai mes, bobos, ir supratom: kai tik tu naktį kūreni, tai ir Ana vaikšto. Kodėl taip, a?!

- Ko tu čia ant manęs rėki?! Kas aš tau? Nedrįsk! - pasisuko eiti, bet nelaboji griebė už rankovės.

- Neeeeeee, broleli. Taip lengvai tu neišsisuksi.

- Nelįsk! - sušvokštė Andrius. - Ne tavo reikalas.

To jau per daug!

Kaip varnos sulėkė beveik visos gėlininkės ir viena per kitą rėkdamos vos neiškabino akių. Gerai, kad nežinojo tiesos.

Kamantinėjama Ana tylėjo. Nuleidusi akis, kietai sučiaupusi lūpas, tarsi dar labiau perkreiptu veidu. Mo-

terys gėdino, liepė elgtis protingai, sakė, kad vedęs, kad jau ūgtelėję vaikai. Kokia ji begėdė, kad, būdama vos šešiolikos, drįsta lįsti į katilinę, kur laukia pasileidėlis vyras. Staiga Aną ištiko priepuolis ir ji nuvirto nuo maišų su durpėmis. Tiko tampomos trūkčiojo akys. Kūnas tabalavo. Grabaliodama rankomis stengėsi lyg stotis, lyg pasiversti, bet nesisėkė.

- Vajėzau!!! - suklykė persigandusi Dana. - Ji miršta!

Atbėgusi medicinos sesuo suleido vaistų, liepė paguldyti vėsioje vietoje ir palikti ligonę ramybėje.

Ramanauskienė ir dar kelios gėlininkės šluostėsi ašaras ir gailėjosi, kad per smarkiai užsipuolė vargšę mergaitę.

Daugiau Anos niekas nekliudė. Tik badė gailiais žvilgsniais ir neleido dirbti vienai. Tai viena, tai kita, tarsi atsitiktinai, palydėdavo namo. Visiems sargams griežčiausiai įsakė: naktimis joks žmogus neturi vaikščioti po šiltnamius. Nei savas, nei svetimas! Joks!!

Dvylika moterų akylai stebėjo Andrių ir atvirai demonstravo panieką. Varinėjo iš darbo į darbą, o direktorius nebeleido naktimis kūrenti.

- Dabar, šlykštusis patinė, nė cypt! - pagrasino brigadininkė. - Jei tik kur nors šalia Anos pamatysime - lauk iš šiltnamių! Supratai?!

Naktimis Ana verkė, blaškėsi, nežinojo kur dėtis. Tik retkarčiais iš tolo matydama Andrių kentėjo taip, lyg kas būtų pjaustęs širdį. Viską sužinojusi Anos motina griebėsi už galvos, bet dukrai nepratarė nė žodelio. Tėvas tik šyptelėjo. Tikriausiai pamanė, kad pagaliau pats

gyvenimas dukrai įkrės proto ir ta nevykėlė liausis svaičiojusi.

Iškrito pirmasis sniegas.

Medžiotojai be vargo nustatė, kad apie šiltnamius ir apie gyvenvietę slankioja vilkas. Jau buvo dingę daug naminių gyvulių, bet niekas nebuvo matęs paties grobiko. Skaudžiai pamokytas Smaakas puldavo tik naktimis ir tik tada, jei negrėsdavo pavojus. Griebdavo, smaugdavo ir tučtuojau nusitempdavo tik po vieną gyvulį, todėl ilgą laiką žmonės kaltę vertė valkataujančioms šunims. Dabar nebeliko jokios abejonės - vilkas!

...

Prieš pat Kalėdas Ana stovėjo maisto produktų parduotuvėje, eilėje, ir klausėsi, ką kalba žmonės. Visi pirkę po daug, todėl laukti teko ilgai. Grūdosi ir grūdosi vis nauji pirkėjai. Kai atėjo Anos eilė, staiga pardavėja išrėkė:

- O tau va! - Andriaus žmona panosėn pakišo špygą.
- Vaidini nekaltą avinėlį, o svetimus vyrus vilioji! Kekšė! Visa jūsų giminė tokia! Tėvas - kurvininkas, motina Rusijoje kekšinosi, o dabar dar viena prostitutė išdygo. Lauk! Nieko negausi! Aš tau, begėde, dar snukį išvelėsiu. Lauk!!! Eik kur nori, bet į šitą parduotuvę nedrįsk nė nosies įkišti! Girdėjai?! Nešdinkis!

Ana išbėgo.

Degė kaip ugnyje. Duso. Virpėjo visas kūnas. Ji nežinojo, jai niekas nesakė, kad pardavėja - Andriaus žmona. Kokia gėda. Kok-kia g-g-gėda.

Viešpatie...

O... o dangau.

Kas atsitiko parduotuvėje, Andrius niekada nesužinojo. Nei žmona, nei šiltnamio darbininkai, nei kaimynai, nei šiaip pažįstami - niekas nė mur mur.

Žinoma, Andriaus žmona net įsivaizduoti negalėjo, kad jos vyras išimylėtų vaikiškai svaičiojančią, vadinasi, deformuotos psichikos šešiolikmetę. Savižudę. Ir dar su išpjauta stemple. Merginą, kuriai nuo galvos nervo paralyžiaus iškreiptas veidas?

Neeee. Tai būtų juokinga.

Kokia moteris gali pasakyti, kad puikiai pažįsta savo vyrą? Kokia? Kuri garantuos, kad jo amžinai išbadėjęs seksualinis žvėris niekada neieškos aukos? Kuri?

Suguldžiusi vaikus pati pusnuogė, tarsi murkianti katė, lindo į vyro guolį. Bučiavo, kaip buvo įpratusi, švelniai kramtė vyro veidą, glostinėjo slaptąją jo vietą, bet tas kaip sušalęs - jokio atsako.

- Aš tavęs jau nebejaudinu? - kuždėjo prisiplakusi.

- Pavargęs. Noriu miego. Atidėkim kitam kartui.

Melas.

Visi kartai vienodi.

Virš kryžių berniuko krito kryžių tūzas. Lemties čiuptuvai jau užčiuopė gyvybės siūlą.

Jau!

Nepaprastai saldus uždraustas obuolys. Tarsi kūne pasislėpęs skausmas, dieną naktį vis stiprėjantis geismas kamavo lyg mirtina liga. Vos užsimerkus kaip koks prakeiksmas iškildavo tas pats jaunos, baltos, nuogos, pražūtingai paklusnios moters kūnas. Dilgčiojo pirštų galiukus. Lyg jautė, kaip oda prie odos slysta švelnu-

čiu paviršiumi kartodama krūtinės, pilvo, šlaunų reljefo žaismą. Atrodo, ima ir iš kažkur dvelktelėja savitu moters kvapu. Ir nereikia jokių žodžių. Ir nereikia nė menkiausios prievartos. Nėra gėdos. Keistu karščiu kūnas jaučia kūną. Pašėlęs ritmas ir iki pamišimo malonus skausmas. Tvinkčioja smilkiniuose ir vis stiprėja prakaito tvaikas. Staiga nieko nebejauti ir nieko nebežinai.

Ak!!!

Tik tas gali suprasti, kuris nors kartą suartėjo su tobulo kūno moterimi. Nieko nerasi per daug ir nieko per mažai. Tu nualintas, pavargęs ir sotus. Atrodo, nusisuktum, kad nebematytum, kad nebeerzintų, kad nesuvoktum to, kas buvo paslaptis. Ne. Tu žiūri žiūri žiūri ir negali atsigrožėti moters tobulybe. Tas kūnas šaukte šaukia tavąjį kūną. Tu jau vėl pilnas jėgos, tu eini eini ir niekaip negali sustoti.

Ir sudegį.

Iki pelenų.

Tam, kad kaip Feniksas pakiltum ir bandytum dar kartą. Paskui dar ir dar kartą. Kol kryžių tūzas nugals. Ir mirsi su šypsena.

Nėra kito kelio.

Šėtonas jau apžiojo tavo galvą ir iščiulpė smegenis. Ir pripildė juodosios jėgos. Jau trina rankas ir kvaknoja laukdamas tavo pabaigos.

Neliesk, ak, neliesk žaliaakės moters!

Gal dar likimas dovanos? Gal senė čigonė apsiriko ir išmetė ne tą kortą? Ne tavo. Kito.

Andrius einančią keliu Aną tarytum pagrobė. Cyp-

telėjo mašinos stabdžiai, tarsi pačios atsidarė durelės ir svetimas balsas paliepė:

- Lipk.

Šmurkšt.

Ana šypsojosi.

- Žinojau, kad taip ir bus, - sakė. - Aš eisiu eisiu, o tu sustosi ir mes važiuosime.

- O... kas bus po to? - žiūrėjo į jos veidą nieko nematydamas. Įsitempęs kūnas neleido atsipalaiduoti.

- Po to? - Ana surimtėjo. - Jau praėjo Naujieji metai, niekas nepasikeitė. Šalta ir šalta. Mintys vienodos. Viskas apmirė ir laukia pavasario.

Patylėjusi pridūrė:

- Vienas medis auga pamiškėje, prieš jį pavasarį sužaliuos pievos. Bus daug saulės ir žiedų. Kitas miške, o ten visada maža saulės, maisto, erdvės. Tas medelis laukia laukia ir niekaip nesulaukia, kol kieno gera ranka pakels su šaknimis ir pasodins pievoje.

- Žiemą niekas medžių nesodina, - nustebo supratęs užuominą.

- Dabar pats laikas. Paskui bus vėlu.

- Vėlu?

- Vėlu, nes tik mintis pažadina žmogų. Kartais esi šalia žmogaus ir jo nejauti. Lyg stovėtum šalia akmens. Kai jis apie tave mąsto, lyg kažkur šaukia, tereikia suprasti mintis ir eiti. Rankos laukia minties. Ateis ir pavasaris. Ir vėl sužaliuos medelis tarp medžių, ir vėl stiebsis aukštyn norėdamas pamatyti saulę. Niekaip negalės pamatyti dangaus. Niekada. Tuščia.

Ir vėl paistalai.

Tegu.

Nesvarbu.

Nusivežė Aną į garažą.

Ir prasiveržė varpų skambėjimas! Ir išsipildė saldieji sapnai. Ir buvo jaunas, baltas, nuogas, pražūtingai paklusnus Anos kūnas. Ir pirštai lietė odą. Ir degino, ir degino, ir degino. Ir sklido prakaito kvapas. Ir saldus nektaras sotino kūną. Ir akys...

...Žalios akys sekiojo, slidinėjo, tyrė ieškomos atsakymų į tūkstančius klausimų. Drumzlinos akys tuščios. Nėra atsakymų. Nėra.

Krito tūzas.

Paskutinis.

Čigonė pinigų neėmė. Liepė stoti ir eiti. Eiti ir neatsigrežti. Andrius nematė, nežinojo, negalėjo žinoti, kad kaip gyvatė ant jo nugaros raitėsi čigonės žvilgsnis, kad ji atsiduso ir nuleido rankas. Ir iškrito kortos ant dulkinio kelio. Ir pasislėpė išdavikas kryžių tūzas.

Visą naktį snigo.

Aikštelėje prie gėlių parduotuvės suvažiavo medžiotojai. Raudonomis vėliavėlėmis apsiautė visą Baltamiškės pelkę. Medžiojo vilką. Vienintelį. Trys dešimtys medžiotojų...

Išgirdęs tarškynių garsus, varovų šūkavimą, švilpimą Smaakas pakilo iš guolio. Karpė ausimis, uodė orą, trypčiojo stengdamasis suprasti žmonių elgesio priežastį.

Varovai skverbėsi per prisnigtą pelkę lėtai artėdami. Vilkas aiškiausiai girdėjo, kaip lūžo sušalę mel-dai, traškėjo sausos šakos. Kartojosi atsimušdamas į

medžius aidas. Varovai aiškiai vengė akivariais pasipuošusios išsiraičiusios upės.

Kai žmonės priartėjo tiek, kad jau girdėjosi, kaip kvėpuoja, vilkas spruko įprastu taku įstrižai pelkės Purnės kaimo link.

Smaakas dar sekundė kita būtų išbėgęs tiesiai prie vėliavėlių ir, be jokios abejonės, būtų nušautas, bet staiga driokstelėjo du šūviai į lapę. Vilkas galvotrūkčiais puolė atgal ir, nelabai bijodamas žmonių, prasiveržė pro varovus.

- Vilkas!!! Vilkas!!!

Vėlu.

Smaakas skuodė ten, kur Baltamiškės pelkė šliejosi prie didmiškio.

Pavienių šūvių aidas suteikė dar daugiau jėgos, todėl Smaakas bėgo kiek įkabindamas. Staiga priekyje pamatęs raudonas vėliavėles stabtelėjo ir jau buvo pasiryžęs šokti per baisų aptvarą, bet sujudėjo žmogus! Žmogus!!! Vilkas puolė atgal.

Šūvis! Šūvis!

Tarsi baisia karšta lazda gavęs per pilvą Smaakas spėjo įnerti į meldyną. Brovėsi nežiūrėdamas jokio takelio. Tolyn! Tolyn!! Tolyyyyn!!!

Dar ilgai ilgai žmonės šūkavo. Šaudė. Vaikščiojo po meldynus.

Nurimo.

Jau pavakarys.

Smaako pilvas degė lyg jame liepsnotų laužas. Gulėjo išsitiesęs, prispaudęs tą pilvą prie sniego, retkarčiais laižė. Kentė skausmą.

Staiga sukluso.

- Smaak! Smaak! Smaakai! - šaukė moteris.

Ji brovėsi per meldus, landžiojo tarp karklų ir vis kvietė vilką. Smaakas nesirodė, nors, žinoma, girdėjo.

Nusikamavusi Ana susmuko ant sniego ir guodėsi, kad dar ne viskas prarasta. Ore tvyrojo kažkokia neišaiški baigtis.

Staiga išgirdo, kaip per sušalusius meldus braunasi dar vienas žmogus. Seka pėdomis.

- Andrius??? - iš nuostabos išpūtė akis.

- Labas. Nematei?

- Ne, - Ana žiūrėjo į jo įraudusį veidą, į primerktas akis ir netikėtai aiškiai suvokė, kad ta baigtis ir yra Andrius. - Grįžk. Grįžk. Aš maldauju. Tau nereikėjo čia ateiti. Nereikėjo.

- Ką čia tauški? - suirzo. - Vos sužinojęs, kad medžioja Smaaką, neradau sau vietos. Kažkas sakė: eik eik eik. Ir aš atėjau. Kas čia bloga?

- Nesupranti, - jau akys ašarotos, - kad kiekvienas žmogus gyvena ratais. Supratai?

- Kokiais ratais?

- Štai aš, ta pelkė, tie meldai, ta upė, kažkur esantis Smaakas yra mano ratas. Viskas susiję, todėl aš jaučiuosi viso to dalis, o tu čia svetimas. Supranti? Tu neturi čia savojo rato.

- Kokio rato? Ką čia paistai?!

- Jei mane... jei mane mylėtum, tai... tai mūsų ratas būtų bendras. Na, tavo ratas ir mano ratas turėtų aiškų susilietimo tašką. Dabar tuščia. Tu esi pakibęs ore. Aš prašau: eik iš čia. Jei tu būsi, tai Smaakas niekada ne-

bepasirodys. Niekada.

Andrius nusiminė.

Tikra kvailė - kitaip nepasakysì.

Braudamasis per tuos kibius meldus, tuose tyrlaukiuose, toje augalų, sniego ir temstančio dangaus jungtyje svajojo surasti Aną. Labai norėjo priglausti, pagosti, nuraminti ir pirmą kartą užmiršti aistrą, nutiesti šiltą tiltelį nuo širdies iki širdies. Labai nenorėjo, bet jei nebūtų kitos išeities, pasakytų, kad myli. Pameluotų. Gal kada nors būtų pasakęs, kad nori skirtis su žmona, bet ne dabar. Gal kada nors pasiliks su Ana. Gal. Gal ji būtų supratusi, atleidusi melą ir susitaikiusi. Gal.

Ir tekėtų vanduo šalia vandens.

Ir palaukės medis retkarčiais aplankytų miško medelį. Gal pajęgtų pasakyti, kokia skaisti ir graži saulė rytais, kai teka, ir kokia liūdna vakarais, kai leidžiasi. Gal miško medelis ir patikėtų? Gal...

- Eik. Prašau tavęs, - stambios ašaros ritosi Anos įraudusiais skruostais. Šlapiomis akimis jau tarsì lydėjo jį, nueinantį. - Eik.

- Gerai, - nusileido Andrius. - Aš būsiu netoliese. Jei prireiks mano pagalbos - tik pašauk. Temsta. Tu gali paklusti arba įkristi į kokią duobę. Gerai?

Nuėjo.

Koks keistas čigonės rudų akių žvilgsnis.

Kodėl?

Ana sėdėjo sniege raudodama, žemai žemai nuleidusi galvą, visu kūnu drebėdama, laukdama baisios pabaigos. Ji bejėgė. Galima tik jausti, bet tai ne išeitis. Kaip? Na kaip nugalėti likimą?

Ne tavo valioje.

Ne tavo.

Andrius ėjo koja už kojos. Tikriausiai kažko nesuprato. Kodėl tik pavasariais vanduo susimaišo? Kodėl paskui būna karšta ir vandenys atsiskiria? Tai tiesa? Gal.

Jis palauks.

Laikas išspręs visus klausimus.

Būtinai.

Pamatęs storą gumbuotą gluosnį Andrius staiga suvokė, kad to gluosnio jau seniai ieškojo. Lygiai toks, kokį kažkada kažkur matė. Gal sapne?

Per penkis šešis žingsnius pakilęs virš upės, virš ledo, jis palauks, kol visiškai sutems. Gal iš tiesų Smaakas atsilieps? Gal girdės, kai eis Ana?

Gluosnis buvo senas.

Labai senas.

Andrius nežinojo, nesuprato, gal kas nuslopino budrumą, kad medis miręs. Jei nėra mažiųjų šakučių su pumpurėliais, jei kamienas storai apsamanojęs - medis miręs. Mirėėėėėsss!!!

Triokšt!!!

Šaka lūžo!

Ore persivertė. Visu svoriu krisdamas aukštiełninkas pramušė ledą ir pūkstelėjo į vandenį. Nugarą nudiegė siaubingas skausmas.

- Aaaa! - šauksmas.

Paskutinis.

Upės srovė auką nunešė žemyn. Lėtai pasuko ir pažėlė pagrūdo po ledu.

Ana lūžtančios šakos negirdėjo. Ir šauksmo negirdėjo.

- Smaak!

Tuščias garsas.

Paskutinis.

Visą naktį snigo ir pustė.

Smaakas nudvėsė paryčiais. Visai netoli tos vietos, kur šaltas vanduo įsiurbė žmogų.

Peršalusi Ana susirgo ir visą mėnesį nesikėlė iš lovos.

Andriaus ieškojo visas miestelis. Nerado. Niekada. Amžinai dingęs. Nebuvo nė ko palaidoti.

Netiesa.

Vanduo visada pamiršta vandenį.

Rugsėjo dvidešimt pirmąją Ana mirė gimdydama. Tik per didelį vargą ir nepaprastą gydytojų rūpestį išgyveno mažytė, pageltusi, liesutė dukrytė.

Senoji čigonė parodė kryžių damą ir pasakė, kad sužaliuos pumpuras, bet tu jo nepamatysi. Vienas kelias bus greitesnis už kitą kelią.

Anos motina pardavė namelį ir su anūkėle Elenute išsikėlė iš šiltnamių miestelio. Geliančia širdimi ap-raudojo prakeiksmo vietą. Nukirto visus prisiminimus. Kėlėsi naujam gyvenimui.

Netiesa.

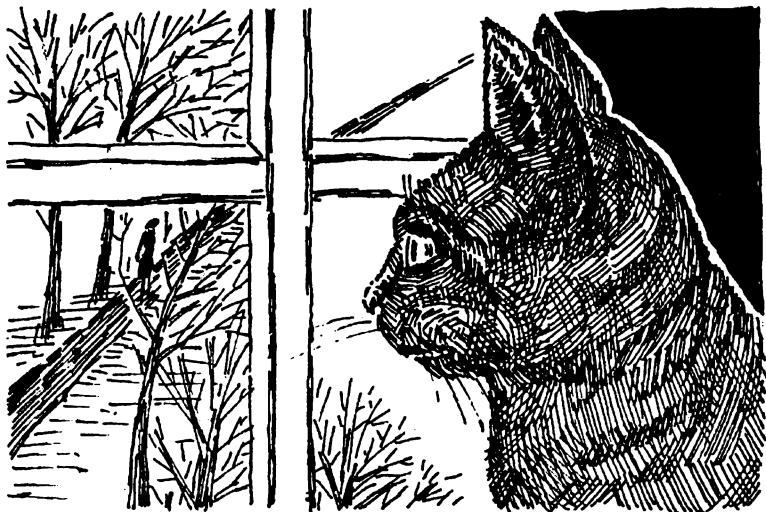
Vanduo visada prisimena vandenį.

Visada.

1998 05 04

Kaliakėmis

MISLĖ

Nutvėręs mangutą už kojų, Jonas jį daužė į storą medį. Pliekė tol, kol užmušė.

Jau antrą.

- Užteks, - pasibaisėjau. - Net silpna darosi, kai matai, su koku azartu juos trankai. Jauti malonumą?

- O tu ne? - numetė kraujuotą, dar trukčiojantį žvėrelį į pusnį, sniegu nusitrynė rankas. - Tai kaip juos užmušti? Užkudenti?

- Nepatinka man, - nusisukau.

Puikiai prisimenu, kai prieš keliolika metų medžioklėje dingtelėjo, kad užčiuopiau sunkiai suvokiamą nepažįstamo žmogaus žiaurios prigimties esmę. Į medį trenkęs žvėrelį, mesdavo jį ant žemės. Paskui ranka ap-

kabinės krūtinėlę norėdavo pajusti, kaip plazda, kaip nustoja virpėjusi širdis.

Ir akys. Primerktos, keistai žibančios, laukiančios.

Ir lūpos. Tarsi juokiasi. Tarsi virpa. Tarsi skubina.

Ir kūnas. Žvėries. Pagavusio auką žvėries. Įsitempusio, bet triumfuojančio.

Tais metais, vasario pabaigoje, žiema, atrodo, visai pakvaišo. Bene savaitę kaip pasiutęs šuo kaukė ir šėlo ledinis vėjas. Dieną naktį iš prakiurusio dangaus krito snaigės.

Ir staiga atšilo.

Nurimo vėjas, nedrąsiai nušvito rūškana saulė.

Mes stovėjome ant retais alksniais apaugusios kalvos. Ant tos kalvos, tiesiai po mūsų kojomis, urvai urveliai. Tikra urvinių žvėrių karalystė. Papėdėje, tarsi daugiaaukščio statinio pirmame aukšte, be jokios abejonės, gyveno barsukai. Stiprūs, nepaprastai darbštūs ir tvarkingi žvėreliai išraustą žemę stūmė toli nuo urvų angų. Barsukų olos plačios, apvalios, jokios išsikisusios medžio šaknies ar augalėlio - viskas kruopščiai nugrauzta, išvalyta.

Aukščiau, antrame, trečiame aukšte, galėjo gyventi ir mangutai, ir lapės. Urvai netvarkingi, dažnai užkritę šakomis, užžėlę. Ketvirtame aukšte vaikus vesdavo lapės. Olos labai apleistos. Balandžio, gegužės mėnesiais rudosios urvelius šiek tiek aptvarko, bet po to, kai ūgtelėję lapiukai išbėgioja kas sau, tie urvai užželia, užgriūva, juos plauna lietaus vanduo.

Žinoma, mes tikėjomės, kad po tokio pustymo kokia laputė ir bus užsilikusi urvelyje. Kietai įmigę usūri-

niai šunys turėjo lindėti giliai po žeme žolyte išklotuose guoliuose. Tokių nesumedžiosi. Jei šunys los los ir žvėrį iš aklavietės paleis, tada visas darbas lapei ant uodegos. Keiksi dangų ir save.

- Kaip dalinsimės? - nudyres mangutamams kailius klausė Jonas. - Jeigu dar ką sumedžiosime, tie bus tavo, o šitie du kailiai mano. Sutariam?

Mane, prisipažinsiu, užliejo itūžis. Medžiotojai viską dalijasi per pusę, o jei neįmanoma, kompensuoja pinigais.

- Vieną mangutą ištraukė iš urvo mano Rikis, - bandžiau prieštarauti, - kitą ištraukė kartu su tavo šunimi.

- Nesvarbu. Man kainavo. Aš tave iš Klaipėdos beveik iki Šilutės atvežiau savo mašina. Antras mangutas man priklauso už benzina, už mašinos amortizaciją, o ir dirbau aš už tave daugiau.

Plykstelėjau dar kartą, bet nutylėjau. Nosisukau ir žiūrėjau į tolį. Baigta! Su Jonu Vėžaičiu jokių medžioklių! Koks šūdžius!

Abu mūsų šunys jau dvi valandas nė amt! Tikriausiai urvais nurėpliojo, nusileido iš ketvirto aukšto. Gal tampo užsimiegojusį mangutą trečiame, o gal kokį stambų barsuką pirmame - kas dabar pasakys?

Jonas vaikšto, vienur kitur kapstinėja sniegą, klausosi, bando mane kalbinti, bet aš tyliu ir vis labiau nirštu.

- Riki, čia! - surėkiu pamatęs išlindusį savo foksterjerą. - Čia, Riki! Čia!!!

Pripuolęs čiumpu už pakarpos, greitai nuvalau žemėtą kailį, užsegu pavadėlį.

- Snukis kraujuotas! Matai?! - džiūgaudamas surėkė Jonas. - Vadinasi, žvėrį rado. Gal paimsim? Gal ištrauks?

- Man nereikia, - burbtelėjau. - Aš einu. Parvažiuosiu autobusu. Viskas.

- Ką tu čia... - skėstelėjo rankomis. - Paimsim dar porą mangutų ir pasidalinsim. Kur tu eini? Girdi?

- Eik po velnių!

Užsimečiau ant peties kuprinę, timptelėjau šunį ir neatsisukdamas nudrožiau arimu kaimo link.

Po trijų dienų, vakare, į mano buto Klaipėdoje duris pasibeldė moteris. Dar jauna, bet suvargusi ir liūdna. Tik akys. Gyvos ir gilios gilios... Storos lūpos.

Graži.

Tik prastai apsirengusi.

- Laba diena. Kur Jonas? - jokio nerimo.

- Koks Jonas?

- Jūs buvote medžioklėje. Man sakė, - ramus, liūdnas, pavargęs balsas. - Jau trys dienos, kai nėra. Kur jis?

- Aaaa... kaip?! Negriižooo??!

- Ne.

- Iš kur jūs? Iš Juodkrantės?

- Taip.

- Čia tai bent.

Pakviečiau į vidų. Gėrėme kavą, valgėme sumuštinis ir kalbėjomės. Dana Vėžaitienė pavėlavo į keltą ir liko nakvoti. Koks ten miegas!

- Labai kvailai pasielgiau, - nudelbusi akis pasakė Dana. - Aš žinojau, kad tuoj po vidunakčio išplaukia

paskutinis keltas.

- Nieko. Rytoj iš ryto važiuosime ieškoti Jono. Kur jis galėjo dingti?

Moteris atsiduso.

Matyt, atėjo ta valanda, kada reikia, kad kas nors išklausytų. Tavyje tiek visko susikaupė, dar lašas - ir sprogsi. '

Gal suvilios daržinėje pakabinta kilpa. Gal apsiverkęs užsimerksi ir šoksi žemyn. Gal...

Paryčiais kepėme kiaušienę, tylėdami, vienas į kitą nežiūrėdami valgėme ir vėl gėrėme kavą.

Iki pat ryto.

Prieš vienuolika metų trisdešimt septynerių Jonas Vėžaitis iš žvejų prieplaukos nuėjo tiesiai į tinklų mezgimo cechą. Su žvejo batais, padvisęs Kuršių marių žuvimi, nesiskutęs ir net dorai nenusiplovęs rankų.

- Tekėk už manęs, - prasibrovęs pro spoksančias moteris, sustojęs prieš Daną storu balsu pasipiršo.

Visos apstulbo.

Dana nuraudo, išmušė toks karštis, kad net kvapo pritrūko. Stora mergina nusigando, manė, kad Vėžaitis šaiposi. Raudonais spuogeliais nusėtas veidas degte degė.

Matydama, kad darbininkė negali nieko pasakyti, cecho vedėja nutraukė pernelyg ilgą tylą:

- Kas tau? Spirito ragavai? Vištelė tupinėja, o gaidelis lesinėja... Svetimi jūs. Labas ir sudie - ką daugiau ji su tavimi kalbėjo?

- Susipažinsim, - Jonas atkakliai žiūrėjo. - Tekėk už manęs.

- Per senas, - nenusileido vedėja.

- Ne tavo reikalas, - kirto Vėžaitis.

Ilgiau negu mėnesį cecho moterys svarstė, kaip Danai pasielgti. Nėra padoraus vyro, ir gana. Visi nei šio-
kie, nei tokie. Vagia žuvį, parduoda ir per dienas nak-
tis degtine plauna gerkles. O šitas taupus. Viską mato,
supranta, gudriai šypsosi. Prie pinigų guldo pinigą, nie-
ko neperka.

- Vestuvėms, - nusprendė moterys.

Tik keista buvo: nei su draugais Vėžaitį matė, nei
apsirengti ką padoresnio turėjo, nei gudriai pakalbėti
mokėjo.

- Aš dar ir aukštesnė, - vis atsikalbinėjo Dana. - Vos
ne viršugalvį matau.

- Kai sugulsite, susilyginsite, - kikenų moterys.

Matyt, žadėta buvo.

Atėjo liepa.

Atšoko vestuves.

Nesidrovėdama jaunoji Vėžaitienė pati vaikščiojo
apie stalus, vaišino svečius, su kiekvienu pakalbėjo,
pakilnojo stikliuką, tarsi atsisveikindama bučiavosi su
svečiais. O dainavo - gražu paklausyti!

- Tai linksma merga buvo, - kikenų senieji. - Pas Vė-
žaitį į šakalį pavirs. Toks nagas...

Jaunajam žmonos linksmumas nepatiko. Sėdėjo lyg
prikaltas, lyg žuvų ašakomis užspringęs ir stebėjo žmo-
ną. Visus atsiminė: kas kokį lipšnesnį žodelį pasakė,
kas meiliau pažiūrėjo, kas į lūpas pakštėlėjo, per lie-
menį brūkštėlėjo.

Pirmąją naktį, vos užsitrenkė kambario durys, Vė-

žaitis puolė žmoną kaip žvėris. Likęs su glaudėmis par-
trenkė Daną ant lovos, plėšte nuplėšė baltąjį drabužį,
nusviedė batelius ir priplojo kūną prie kūno.

- Jonai! Jonai, ar iš proto išsikraustei?! Palauk! Jo-
nai! Viešpatie, sudraskysi! Kaip aš pasirodysiu? Jo-
nai!

- Tylėk!

Nespėjęs numalšinti savo aistros, Vėžaitis atsiklau-
pė tarp žmonos kojų.

- Ką tu darai?! - pašoko jaunoji.

- Gulėk! - kaip paklaikęs. - Turėjai ar ne?!!!

Dana puolė iš lovos, bet nepaprastai stiprios vyro
rankos metė atgal. Grūmėsi tol, kol Vėžaitis prieš jau-
nos žmonos nosį išskėtė savo pirštus.

- Kodėl nėra kraujo?! - jis siuto.

- Kokio kraujo? Raminkis! - Dana išsigando.

- Su kuo gulėjai?! Sakyk! Vienas buvo ar daugiau?
Kiek?!!!

Staigūs vyro judesiai, švokščiantis balsas, veido iš-
raiška sakyte sakė, kad šią akimirką yra reikšmingas
kiekvienas žodis.

- Atsirado mat ginekologas, - žmona šiaip ne taip
ištrūko iš kibių vyro rankų. - Nieko nebuvo! Nė vie-
no! Niekada! O... o dėl kraujo - ką aš žinau? Nėra, ir
viskas. Gal aš tokia.

Matydama, kad Vėžaitis nė nemano patikėti, pridū-
rė:

- Tu, Jonai, pirmas ir vienintelis. Nori tikėk, nori ne.
Ką čia aš tau? Širdį išplėšus parodysiu?

Vėžaitis nuogas išlipo iš lovos. Priėjo prie lango, ati-

traukė užuolaidą ir padėjo ranką ant juodo kaip tamsiausioji naktis katino galvos.

- Viešpatie, iš kur katinas?

Tas gauruotasis nemirksėdamas žiūrėjo geltonomis akimis į moterį.

Tarsi žaibas trenkė baisios nelaimės nuojauta.

Jonas tylėjo.

Iš pradžių nervingai, o paskui vis ramiau glostė juodąjį katiną. Veidas pasikeitė: pamažu paraudo, atsileido raumenys, nustojo drebėti lūpos.

- Gera, - pagaliau lediniu balsu prabilo. - Daugiau niekada man nesipriešink. Girdėjai? Niekada!

Antrąją vestuvių dieną jaunosios linksmumo neliko nė ženklo. Sėdėjo abu tarsi svetimi.

Dana jautė - nepatikėjo.

Blogą nuojautą patvirtino ir tai, kad dešinės rankos bevardis pirštas, ant kurio mūvėjo vestuvinį žiedą, paraudo, ėmė perštėti, tinti. Dana vos spėjo žiedą numauti.

Ilgai svarsčiusi apie tai pasakė Jonui.

- Keista, - sumurmėjo. - Duok jį man. Nunešiu pažiūrėti, gal kokį netikrą įkišo.

Daugiau vestuvinio žiedo Dana nebematė.

Gimus Alvydėliui tėvas ilgai sėdėdavo prie lopšio. Atidžiai žiūrėdavo į sūnų.

- Kieno vaikas? - piktai klausdavo.

- Bijok Dievo, Jonai, - ne juokais išsigandusi sakydavo Dana. - Tavo. Argi nematai, kad į tave panašus. Bus labai gražus vyras.

- Vyras?

- Na... vaikas. Paskui bus ir vyras. Visi būna.

Neeeee. Ne jo vaikas!

Kartais sakydavo, kad nuolat rėkiantis padaras - kaip iš akies luptas Stonys.

- Buvai su Stoniu?! - užlaužęs rankas, paklupdęs kvotė žmoną. - Šliundra tu! Buvai?!

Kitą kartą tas vaikas labiau panėšėdavo į Žilinską. Kartais - net į Stirbį...

Vėžaitienė susitaikė.

Argi žodžiai padės?

Stulbino vyro seksualumas. Jis TAI galėjo daryti kelias naktis iš eilės ir dar stengėsi pačiuoti žmoną dieną. Moteris suprato, kad beviltiška priešintis. Žvėriškai stiprus, vikrus. Įsisiautėjęs trankė taip, kad iš skausmo raibuliavo akyse.

Vėžaitienė priprato prie kankinimų, prie gašlumo. Pikti įtarinėjimai atrodė kaip savotiški komplimentai, nuolatinis persekiojimas ir pavydo scenos tarsi liudijo apie didžiulę meilę.

Tik niekaip negalėjo priprasti prie juodojo katino. Lyg koks nelaimės šauklis kiekvieną naktį tas geltonakis padaras tupėjo ant miegamojo palangės ir stebėjo. Prakeiktasis iš Danos rankų neėmė maisto, niekada murkdamas nesiglaudė prie kojų, nerodė jokių palankumo ženklų. Kaip šuo kiekvieną rytą per visą Juodkrantę iki žvejų prieplaukos lydėdavo šeiminką. Jonas į laivą katino nekviatė, paglostęs palikdavo ant kranto. Velniai žino, ką tas katinas veisdavo dienomis, bet vakarais tupėdavo toje pačioje vietoje ir laukdavo Vėžaičio.

Jonas kaip pamišęs mylėjo žmonos kūną ir nekenė vaikų.

Gimus ketvirtam vaikui trijų kambarių butą padalijo į dvi dalis. Didžiausią kambarį pasiėmė sau ir katinui. Likęs plotas buvo skirtas visiems kitiems. Jei vaikas praverdavo duris, mesdavo į jį batą arba pagavęs lupdavo. Niršo, kad per tuos vaikus žmona negalėdavo miegoti jo kambaryje. Gimus dar dviem Vėžaitis pasidarė piktas kaip pasiutęs šuo.

Dana nežmoniškai pavargo. Nebeliko jokio linksnumo. Vaikščiojo kaip kartis sulysusi, pamėlusiais paaikiais, nuo nemigos skaudančia galva. Nežinodamos tiesos, o tik kai ką nujausdamos, bendradarbės guodė. Ne juokas - šeši vaikai.

- Daugiau vaikų nebus, - tvirtai pasakė Dana savo vyrui. - Tau rūpi tik lova, o aš išnešioju, pagimdau ir auginu. Tu guli kaip koks karalius, o aš per naktį kartais ir bluosto nesudedu. Viena prie vaikų keliuosi, viena gyda, viena maitinu, viena migdau. Dar gerai, kad vyresnieji augina mažuosius. Išprotėčiau.

- Ak tu šitaip! - įsiuto Vėžaitis. - Pasigailėsi. Tai ką? Ir pas mane naktimis nebeateisi? Ką? - sunerimo.

- Ne.

- Kaip? - nesuprato.

- Aš mirtinai pavargau, - nusirito kelios karčios ašaros. - Nebegaliu daugiau.

- Tada... tada aš tau pinigų neduosiu!

- Neduok. Išsiversiu. Alvydėlis prieplaukoje žuvį sūdo. Pridės man prie algos. Išrūkysiu ungurių, parduosiu poilsiautojams. Neduok. Dievas mato, aš daugiau

nebegaliu.

- Koks Dievas! Kaip kokia kiaulė prisigimdei vaikų, o dabar man priekaištaiji?! Aš tavęs neverčiau!

Nieko nepasakė. Pakilo. Išėjo.

Jau rytas.

- Košmaras, - pasakiau tyliai. - Nesuprantu, kaip galima taip gyventi. Kokia prasmė? Kančia? Vaikai? Kas? Reikėjo dar vieno lašo, kad išsiliėtų kančios taurė. Tiesa?

- Jis mušė vaikus, - pasakė ir nubraukė ant akių užkritusius plaukus.

- Aaaa... Tai nebuvo paprastas mušimas, tiesa? Sadržmas?

Ji truktelėjo pečiais ir ilgai tylėjusi pagaliau pasakė tiesą. Pirmą kartą svetimam.

- Jis... jis baudė vaikus už mažiausią prasižengimą. Nusitempdavo kurį nors sūnų į savo kambarį, užrakinavo duris, liepdavo vaikeliui nusimauti kelnes ir gultis. Paskui... paskui mušdavo.

- Žiauriai?

- Ne. Sakė, kad lyg žnaibė, lyg glostė, lyg delnu daužė. Bet... Bet nuogas, na... be kelnių ir... ir...

- Nuogas?!

- Jam, matyt, reikia. Vaikai sakė, kad tada... na, tada būdavo kažkoks keistas ir... ir tai trukdavo ilgai. Gal... gal iki galo.

- Niekada nebūčiau pagalvojęs. Niekada. Ir... viskas?

- Tada supratau, kad vyras tyčia kabinėjasi prie vaikų. Na... todėl, kad aš su juo nemiegu.

- Na?

- Tada... tada vieną naktį pasibeldžiau į jo duris. Jis atidarė. Pasakiau: imk mane, bet nebeliesk vaikų.

Moteris nutilo. Staiga jos veidas tarsi paseno, papilkėjo, išryškėjo dvi gilios skausmo raukšlės.

- Dovanokite. Nebegaliu daugiau.

Bjauriai kniaukdamas apie namus vaikščiojo juodas katinas.

Gal todėl, kad pavasaris?

Iš krepšelio išėmusi rūkytų ungurių, šviežios baltos duonos, porą butelių raudonojo vyno, Dana vaišino bendradarbes.

- Šiandien Jonui pasakiau pačius svarbiausius žodžius. Atrodo, gimiau iš naujo. Atrodo, su gamta kartu pražydau. Ir oras daug gaivesnis, ir paukščių giesmės daug malonesnės. Paragaukim.

- Gal kas atsitiko? - nedrąsiai paklausė Irena.

- Kokie tie žodžiai? - smalsavo Mizarienė. - Žadi... skirtis?

- Nežinau, - gūžtelėjo pečiais Dana. - Gal.

- Teisingai! - delnais pliaukštelėjo Rūta. - Mes tave tūkstantį kartų apkalbėjome. Stebėjomės - iš kur tavo tokia kantrybė? Kaaaad paažiūrės - šiurpas laksto. Sulaukėjo žmogus.

- Jei išsiskirsi, gausi pašalpą iš valstybės, o vaikus priims į mokyklos internatą. Bus lengviau, - viena per kitą mokė moterys. - Nepasiduok. Ir pasakyk vaikams: sūnūs mano, kiekvienam pats Viešpats skiria tėvą.

Dana Vėžaitienė nusipirko naują suknelę, pasileido

garbanotus plaukus, užsidėjo karolius, pasidažė lūpas. Su vaikais sutvarkiusi kambarius, išvirusi valgį, pamaitinusi mažuosius, užmigdžiusi mažiausiąjį, išėjo į pačią ilgiausią Juodkrantės gatvę. Ėjo lėtai, aukštai pakėlusi galvą, šypsojosi, gėrėjosi pavasariu. Saulė ir jo-
kio debesėlio. Kuršių marių tingios bangelės tyliai šliuksi į pakrantę. Tai vienur, tai kitur ant išsikišusių tinklų kuolų, toje bekraštėje žalsvo vandens platybėje, gailiai klykia kirai.

Sveikas, pavasari! Koks tu šiomet džiugus, pilnas vilties! Koks lengvas, tobulas, švarus nusimetęs grandines tavo kūnas. Kartu su paukščiais kyla tavo dvasia. Ir veržiasi prie saulės, trokšta šviesos. Ir šilumos.

Kol Vėžaitis Kuršių mariose žvejojo, du vyrai lentomis pertvėrė koridorių, įstatė dar vienas duris. Atskyrė tėvą nuo šeimos.

- Kas čia dabar??!! - vos pamatęs suriko Vėžaitis.

- Tu dabar svetimas! - iš už pertvaros atsiliepė kažkuris sūnus.

- Kurva! Kurva! Kekše! - iš visų jėgų spardė lentas. Sugriebęs plaktuką daužė daužė daužė tol, kol liko vieni šipuliai. - Kur motina? Kur motina, klausiu?!

Išsigandę sūnūs nė krust.

Tėvas griebė penkiametį Romuką už plaukų.

- Kur motina??!! Užmušiu, jei nepasakysi! Užmuu-ušiu!!

- Išėjo, - pradėjo verkti vaikas.

- Po velnių!

Sėdęs ant dviračio aplakstė visą Juodkrantę. Radęs žmoną su draugėmis valgykloje geriančią alų, neteko

žado.

- Ką tu čia darai?! - išrėkė.

- Alų geriu, o kas?

- Nuo ko tu nori atsitverti?! Nuo manęs?! Nuo manęs?! Eik namo! Namu, sakau!

Jis duso. Ėjo artyn. Atrodė, kad tuoj smogs.

- Eik namo!

Puolė žmoną, įsikibęs į rankovę išsitempė.

Stumdamas dviratį, iš įniršio net drebėdamas, pats juodas kaip lietaus debesis varyte varė Daną per visą Juodkrantę namo. Moteris ėjo pakelta galva, šypsojosi, kalbino sutiktuosius. Nekreipė jokio dėmesio į šalia tursenantį gerokai žemesnį vyrą. Kiek tos Juodkrantės! Visi kaip giminės.

Vos peržengęs namų slenkstį tėvas riktėlėjo vaikams, kad nė cypt ir įsitempė motiną į savo kambarį.

Iš naujos suknelės liko tik skutai. Į sieną buvo paleisti karoliai. Nutvėręs už plaukų nusitempė į lovą.

Koks skausmas!

Aaaa! Aaa! A!

Pirmą kartą Dana taip rėkė. Sruvo nevilties ašaros.

Susispietę prie durų verkė vaikai.

Nuogas Vėžaitis puolė žmoną kaip išbadėjęs žvėris.

Kada? O Viešpatie, kada baigsis neapsakomas skausmas?

Kada?

- Ganaaa, - maldavo Dana. - Girdi? Vaikai verkia. Valgyti nori. Tuoj kaimynai subėgs. Paleisk. Paleisk. Pagailėėėėėk.

- Po velnių! - šaukė vyras. - Naktį ateisi pas mane!

Dana apsisiautė paklode, nusišluostė veidą. Prie durų stabtelėjo ir atsisukusi iškošė:

- Tai buvo paskutinis kartas. Supratai? Jei mane dar daužysi, aš prašysiu pagalbos.

- Kieno?

- Policijos.

Ir užtrenkė duris.

Aaaaaaaaauuuuuuuuu!!!

Vėžaitis trenkė kumščiu į sieną. Dar kartą. Ir dar, dar, dar... Bildėjo visas namas. Bum, bum, bum... Aaaaaaa!!!

Vėl atsitvėrė lentų siena. Jonas sulaužė. Sulaužė dar ir dar kartą.

Sugavęs vyriausiąjį sūnų tyčiodamasis primušė.

Štai tas lašas!

Paskutinis.

Dana parašė prašymą ir paprašė teisėjo, kad kuo greičiau juos išskirtų.

Tarsi nujausdamas artėjančią nelaimę, bjauriai kniaukdamas apie trobą vaikščiojo juodasis katinas. Kur tikėjo šeimininkė, stojo skersai kelio, žibino geltonomis akimis ir nesitraukė. Dana bijojo ir kniauklį apeidavo.

Kiek tam katinui metų? Tas padaras toks juodas, šlykštus ir piktas. Tik galva nuo metų naštos tarsi išpampo, kūnas tapo kampuotas, o akys kaip buvo laukinės, taip ir liko.

Kai su Dana Vėžaitiene išėjome į gatvę, ji sustojo ir žiūrėdama man į akis pasakė:

- Aš nevažiuosiu. Negaliu. Man jo ir nereikia, bet vaikai... Žinote, jiems jis tėvas. Vaikai tyli ir žiūri. Jie viską supranta ir tyli. Tos jų akys... Nevažiuosiu. Pasakysiu, kad neradau. Labai atsiprašau, kad sutrukčiau jus ir pasakiau tai, ko niekada niekam neturėjau sakyti. Prašau... Pamirškite.

- Aš važiuosiu vienas, - ištariau. - Rasiu, o ką sakyti?

- Nieko.

Dana apsisuko ir lėtai nuėjo Klaipėdos gatve.

Nors po be miego praleistos nakties kaip bičių avilys užė galva, bet važiuodamas į medžioklės vietą vis galvojau, ką pasakysiu Vėžaičiui, o svarbiausia, kaip pažiūrėsiu jam į akis. Gal kur atsitrenkė su mašina ir žuvo? Gal susirgęs guli kokioje kaimo troboje? Ne-eee. Tokie neserga. Nemirtingi. Pats velnias globoja.

Per tris dienas pusnys susmego, arimuose dar labiau išryškėjo juodi žemės grumstai. Jau telkšojo balutės.

Kieme Vėžaičio mašinos nebuvo.

- Aš ieškau to medžiotojo, su kuriuo kartu atvažia-vome. Prisimenate? - klausiau senutės namų šeimininkės. - Mes turėjome du šuniukus.

- Prisimenu, o kaipgi. Nuo tų urvų grįžo naktį, prašėsi nakvynės, bet aš nepriėmiau. Nepatiko. Akys blogos. Jei namuose būtų dar koks vyras, tai negi gaila. O ką aš viena boba? Bijojau.

- Tai kur jis pasidėjo?

- Ogi Pranas Knašys priėmė. Štai ana troba, už miškelio. Tas įsileido, bet Praną nelaimė pritykojo, išvežė į ligoninę. Priepuolis. Gal širdis, gal inkstai, gal ką su-

valgė. O stiprus senis buvo.

- Kodėl buvo?

- Aštuoniasdešimt ketverius metelius neseniai atšventė. Pats Dievas jau šaukia. Taupus buvo. Auksinių turėjo.

- Iš kur jūs žinote?

- Visi žino.

- O šuniuką medžiotojas parsivedė? Tokį juodą, trumpa uodegėlę, su ūsais? Jagterjerą. Parsivedė?

- Kaaad neeee. Nemačiau. Nebuvo.

Staiga suvokiau, kad Vėžaitis iki vėlumos laukė iš urvų išlendančio savo šuns. Nesulaukė.

Raudona mašina stovėjo ant vieškelio prie Prano Knašio kiemo. Gal sodybos šeimininkas pasveiko? Kitaip paaiškinti negalėjau, nes senis Knašys gyveno vienas. Jo žmona seniai mirusi, o keturi sūnūs žuvo pokario laikais kovodami už Lietuvos laisvę. Vienas. Vienišas.

Senutėlės dviejų galų trobos durys buvo iš vidaus užkabintos.

Pabeldęs ir nesulaukęs jokio atsakymo, nuklampo-
jau prie seklyčios lango, stengiausi ką nors įžiūrėti viduje. Spintos atidarytos, po visą didžiulį kambarį primėtyta drabužių ir daiktų. Koks netvarkingas senis! Staiga mažame langelyje iš sodo pusės pamačiau šviesą. Priėjęs arčiau ilgai stebėjau stengdamasis suvokti, kodėl juda žmogaus šešėlis.

Vėžaitis!!!

Beldžiau ilgai ir vis garsiau. Šviesa dingo.

- Jonai! Jonai! - jokio atsako. Nei po minutės, nei po

penkių.

Priėjęs prie durų pradėjau trankyti tokia jėga, kad sustojo, ėmė žiopsoti, šūkauti vieškeliu važiavę kaimiečiai. Jie sakė, kad Knašį išvežė į ligoninę, namuose nieko nėra.

Subildėjo namo viduje varstomos durys, trinkelėjo kabliai ir ant slenksčio pasirodė apšepęs, moliu išsitemęs Vėžaitis. Piktas. Kakta išrasojusi, žemėta, iš po svetimos vasarinės kepurės styrojo susivėlę plaukai.

- Ko tau? - dėbelėjo akimis. - Ko tu mane persekioji? Nešdinkis.

- Kur tavo šuo? - kažkodėl išsprūdo.

- Urvuose. Prapuolė.

- Aš žinau, ką tu čia darai, - iškošiau. - Senis Knašys ligoninėje, o tu jo namuose ieškai aukso. Išvertei grindis ir kasi žemę. Tu ir pats neįsivaizduoji, koks esi šiukšlė. Tu šūdas, todėl smirda visur, kur tik pasisuki. Dabar nešdinkis, nes aš pakviesiu policiją. Girdėjai?

- Aš tau smegenis ištaškysiu! - čiupo kampe stovėjusį kirvį.

Išbėgau iš kiemo.

Kažkodėl policijos nekviečiau. Gal todėl, kad iki miestelio buvo beveik keturiolika kilometrų. Gal su Vėžaičiu nenorėjau turėti nieko bendro. Nežinojau, kad pavėlavau. Jie jau buvo.

Dar nežinojau ir to, kad Joną Vėžaitį mačiau paskutinį kartą.

Pasiėmęs kastuvą ir klampodamas per pažliugusią arimą to skardžio, kur buvo urvai, link, žinoma, beveik netikėjau, kad pavyks surasti urve užstrigusį Vėžaičio

šunelį. Buvo gaila, kad keturkojis pagalbininkas paliktas likimo valiai.

Galvoje pynėsi įvairiausi variantai iš medžiokliškos patirties. Jei urve jagdterjeras rado barsuką ir kovėsi, galėjo barsukas su šunimi apsikeisti vietomis. Tada barsukas vikriai užkasa landą ir šuo nugaišta iš bado ir troškulio. Ne. Iš žiemos miego pažadintas barsukas vargu ar bus toks nuovokus.

Ne.

Užgriuvo urvas? Taip dažniausiai atsitinka kokiam durpyne arba žvyryne, o čia molis. Ne.

Tai kas tada?

Žinojau, kad skardyje yra dvi vietos, kur urvų angos storai užpustytos. Kartą medžiotojai rado kaip tik tokioje vietoje sušalusį taksą. Vargšelis išlindo iš urvo tiesiai į sniegą. Kapstėsi, kepurnėjosi tol, kol užkapstė urvo angą. Ir sušalo sniego kape.

Ilgai kasiau, kol atkasiau pirmąją užpustytą urvo angą. Tuščia, jokio garso. Dar ilgiau kasiau antrąją. Išvalęs urvo angą įkišau lazdyno rykštę, pamakalavau, nustačiau urvo kryptį.

- Zepi! Zepi! Zepi!

Staiga aiškiai išgirdau, kad kažkur suinkštė šuo. Dar pašaukiau. Vėl suinkštė. Iš džiaugsmo net širdis suspuzdėjo. Buvau pasiryžęs išvalyti daug urvų, kad tik išlaisvinčiau įstrigusį šunį.

Urvasėjo šiek tiek aukšty. Pradžioje tiesiai, o už kokių keturių metrų sukosi dešinė. Tučtuojau paaiškėjo Zepi užstrigimo priežastis. Supratau, kad skardžio molis labai lipnus ir pilnas akmenukų. Tokį urvą iš-

kasti gali tik barsukai, nei lapės, nei mangutai nepajėgtų, nes per silpni jų nagai. Iškasti molio gabalėliai dėl urvo ventiliacijos džiūvo ir kartu su akmenėliais tarsi skalda riedėjo žemyn, urvo angos link. Zepi lindo ir įstrigo.

Žinoma, labiausiai būtų tikęs geležinis užriestu galu kebeklis, bet radau ir panašių lazdų. Šmukšt šmukšt - surenku, išmetu molio trupinius, akmenukus, išvalau angą ir vėl šmuku šmuku šmuku. Tol, kol pasiekiau, bet kalytė buvo visai nusilpusi ir daugiau nebeatsiliepė. Grumstelių nebeliko, bet niekaip negalėjau nustatyti, kur minkštas šuns kūnelis. Pagaliau! Badžiau tol, kol kalytė sucypė.

Išlindo!

Vargšėlė, lazdos galu sužeidžiau galvą ir papilvę! Kruviną įkišau į kuprinę ir tekinas pasileidau per arimą kaimo link.

Teismas Daną Vėžaitienę ir Joną Vėžaitį išskyrė, priteisė alimentus, padalino turtą. Teismas įspėjo: jei Vėžaitis dar kartą bandys griauti lentų pertvarą, muš vaikus ar užgaulios buvusią žmoną - bus nubaustas.

- Aš tavęs niekam neatiduosiu. Žinok, - vos išėjęs iš teismo salės dusliu balsu pagrasino Jonas. - Niekam. Užmušiu, bet neatiduosiu.

Lentų pertvaros liesti nebedrįso. Pasmailinęs balsą kvietė vaikus į savo kambarį, siūlė saldinių, prašė suprasti ir atleisti visas skriaudas. Vaikai bijojo, bėgo šalin - nepatikėjo.

Vėžaitis susirgo persekiojimo manija. Pačiu geriau-

siu žvejams metu, vasaros viduryje, sekiojo paskui buvusią žmoną kaip ištikimiausias šuo. Vis toks pat susiraukęs, nekalbus. Kol Dana ceche visą dieną megzdavo tinklus, jos buvęs vyras sėdėdavo saulės atokaitoje priešais duris. Lydėdavo ją į valgyklą ir atgal. Laukdavo prie kirpyklos, autobuse sėdėdavo šalia...

- Atstok nuo manęs, - iš pradžių gynėsi Dana. - Mes svetimi.

- Mes amžiams vienas kitam padovanoti, - šnypštė Jonas.

Juodkrantės vyrai Vėžaitį erzino, stengėsi pamaloninti dailią moterį. Kvietė prie stalo užkandinėje, garsiai kvatodamiesi raitė gašlius anekdotus, sakė, kad tokia boba viena ilgai neištvers. Kartą Vėžaitis puolė vyrus, bet buvo paguldytas ant grindų.

- Nedovanosiu! - rėkė šluostydamasis kraują.

- Papūsk į užpakalį! - atrėžė vyrai. - Palik Daną ramybėje!

Bėda viena nevaikšto. Tikrai.

Savivaldybė nutarė suremontuoti medinį namą, kuriame gyveno ne tik Vėžaičiai, bet dar keturios šeimos. Keturi Vėžaitienės vaikai buvo išvežti į stovyklą. Likusius du išvežė į vaikų namus. Danai Vėžaitienei laikinai paskyrė vieno kambario be patogumų butą šalia Raganų kalno. Nieko nelaukdamas Jonas Vėžaitis to paties namo palėpėje susikrovė mantą, įsirengė gultą.

- Nėra kitos išeities, - guodėsi Dana savo draugei Irenai. - Jis mane užmuš. Aš žinau.

- Dana! Ką čia šneki?! Kai suremontuos tą namą, keisk į butą kitame mieste, gal Klaipėdoje, gal Kretin-

goje, o gal ir Plungėje. Esi darbšti, gabi. Ko dūsauji?

- Jonas visada kažkur netoliese. Štai ir dabar stovi už durų. Eisiu namo, o jis lydės su tuo dviračiu. Taip bus visada. Iki pabaigos.

- Kokios pabaigos? Liaukis!

Dana tik šyptelėjo.

Apdraudė savo gyvybę, testamentu paliko visą turtą vaikams, atidavė visas skolas.

- Aš atsiprašau tavęs, - nei iš šio, nei iš to pasakė priėjusi prie Nesteckio.

- Už ką? - Stasys net akis išpūtė.

- Atsimeni? Mes ant kelto susibarėme ir aš tada tau pasakiau negražių žodžių. Atsiprašau.

- Ar kvailioji? - nieko nesuprato. - Kokie žodžiai? Kada?

Dana visiems sakė sudiev. Pažįstami stebėjosi. Žinoma, jokia moteris nepakęstų tokio įkyraus Vėžaičio persekiojimo, bet gal yra išeitis.

Vakaraus, užsirakinusi savo kambarėlyje, Dana klausėsi prieš kryželį ir žiūrėdama į švenčiausiosios Marijos paveikslėlį karštai kuždėjo:

- Sveika Marija, malonės pilnoji... Išsaugok mano vaikus, neleisk jiems vargti vien dėl to, kad nebeliko laiko juos užauginti. Duok jiems sveikatos, dvasios stiprybės. Dieve, apsaugok juos nuo pikto, neleisk, kad jie prarastų viltį ir tikėjimą. Dieve visagali...

Bum bum bum - daužė duris Jonas.

- Įleisk, Dana, gražiuoju prašau. Įleisk.

Neleido.

- Man reikia kelių dienų, - priėjusi prie vedėjos pa-

prašė Vėžaitienė. - Noriu aplankyti tėvus Ukmergėje. Seniai mačiau.

- Dana...

- Nereikia, - suskubo. - Aš viską suprantu. Man reikia. Išvažiuoju rytoj, anksti...

- Gera.

Vėžaitis nugirdo. Gal suprato. Gal tik kažką nujautė.

Dana į autobusų stotį neatėjo.

- Klausyk, Leonai, - kreipėsi į žveją tinklų cecho vedėją, - man reikia rakto nuo sandėlio. Nueik, jei gali, pas Daną Vėžaitienę ir atnešk. Žadėjo važiuoti į Ukmergę, bet dar neišvažiavo. Nueik.

Jono Vėžaičio palėpės durys buvo plačiai atlapotos. Danos kambarys užrakintas. Į Leono beldimą niekas neatsiliepė. Kažką negera nujausdamas žvejys pakvietė dar kelis vyrus ir visi užgulę išlaužė duris.

Ak!!!

Sienos ir grindys aptaškytos krauju. Ant stalo virtuvėje numestas kruvinas kirvis. Kraujais paplūdusi Dana Vėžaitienė guli aukštiekninka lovoje. Paklaikusios akys, pabalusios rankos, basos kojos.

Vėžaitis klūpojo prie lovos apkabinęs užmuštą savo vaikų motiną. Jis verkė, vartė akis, nesipriešino. Juodas katinas nėrė pro duris.

Vyrai čiupo, užlaužė rankas, surišo.

- Dana mirusi.

Per keliolika minučių sulėkė kelios policijos mašinos. Ekspertai iš karto nustatė, kad prieš mirtį ar po mirties žudikas moterį visokiais būdais kelis kartus iš-

prievartavo.

- Jis pamišęs?

- Ne. Apsimeta.

Klaipėdos ligoninėje, kur buvo atliekama psichiatrijos ekspertizė, Vėžaitis vidunaktyje suplėšė paklodę ir bandė pasikarti, bet nespėjo. Budintis policininkas pribėgęs nutraukė kilpą.

Jonas Vėžaitis pasikorė Šiaulių kalėjime.

Gavęs pranešimą į kalėjimą atvažiavo savižudžio brolis. Kai jį įvedė į rūšį, kur ant geležinio stalo gulėjo paklode apdengtas lavonas, tarsi žemė susiūbavo.

- Neatidenkite, - paprašė. - Suvyniokite į tą paklodę, suriškite ir nuneškite į mašiną. Aš taip ir palaidosiu.

Niekas nežino, kada brolis broliui iškasė duobę, kada palaidojo ir ką pasakė užkasęs. Tik šalia kapinaičių kurį laiką buvo smėlio kauburėlis. Užkrito pušų spygliais. Užžėlė žolė. Susilygino.

Tik po kelerių metų poilsiaudamas Juodkrantėje sužinojau apie tragišką Danos Vėžaitienės mirtį. Vaikščiodamas Kuršių marių krantine vis galvojau, kokia jos mirties esmė. Gal tai MOTERS esmė?

Keista, bet Vėžaitis niekada neturėjo šautuvo, niekada nebuvo medžiotojas. Niekada neturėjo šuns. Tik katiną. Juodą kaip naktis. Kaip mes galėjome susitikti ant tos kalvos?

Aš nenorėjau. Nenorėjau prisiliesti prie man visiškai svetimų žmonių lemties, bet prisiliečiau. Nenorėjau girdėti svetimos moters intymios, nepaprastai skaudžios išpažinties, bet išklausiau.

Ant Danos kapo šalia baltų gėlių padėjau baltą gėlę.
Kiekvienas žmogus - mįslė. Mįslę gali įminti, o žmo-
gų - pažinti. Suprask žmogaus norus ir pažinsi patį žmo-
gų.

1998 05 28

Kaliakėmis

TURINYS

Kerštas	6
Kavarsko šernas	26
Palūšės legenda	36
Briedis raudonas	45
Ruzgio liga	69
Šuniška aistra	84
Gulbės mirtis	98
Šamas	116
Taška	130
Vilko duona	147
Mįslė	182

Malūkas, Edmūndas
Ma 332 Vilko duona: [apsakymai] /Edmundas Malūkas. -
Panevėžys: R. Magilienės įm. "Magilė", 1998.
ISBN 9986-9124-8-2

UDK 888.2-3

Edmundas Malūkas

Vilko duona
Apsakymai
Redaktorė Laima Žukaitė

Viršelio dizaineris Romas Gudas
Dailininkė Gražina Preidite
Maketavo Genovaitė Rapolavičienė

Tiražas 10 000. Užsakymas Nr. 981
Išleido R. Magilienės įmonė "Magilė"
Eglyno g. 34, 5300 Panevėžys
Spausdino AB "Spauda",
Laisvės pr. 60, Vilnius